

EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2004-2006
2006. a SEIREARUANNE

Aruandluse periood:
01.01.2006-31.12.2006

Põllumajandusministeerium

Tallinn 2007

Lühendid

EAGGF - Euroopa Põllumajanduse Tagatis- ja Arendusfond

EL - Euroopa Liit

EPS - arvestuse ja maksesüsteem

MAK - Eesti maaelu arengukava 2004–2006

PMAN - Põllumajanduse ja Maaelu Arengu Nõukogu

PRIA - Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet

RAK - Eesti Riiklik Arengukava Euroopa Liidu struktuurifondide kasutuselevõtuks – ühtne programmdokument 2004-2006

Seirearuanne - Eesti maaelu arengukava 2004-2006 2006. aasta seirearuanne

TAKS - toetuste administreerimise ja kontrollisüsteem

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS.....	5
2. TAUSTINFORMATSIOON	7
2.1. MAKi eesmärgid ja seosed teiste arengukavadega	7
2.2. Põhilised muudatused MAKi rakendamisel.....	8
2.3. MAKi rakendamise ühilduvus EL tegevuspoliitikatega	9
2.4. Ülevaade muutustest Eesti majandusruumis 2006. aastal.....	12
2.4.1. Rahvastik	12
2.4.2. Ülevaade majandusarengust	15
2.4.3. Põllumajandus.....	16
3. HINNANG MAKI MEETMETE RAKENDAMISELE 2006. AASTAL	18
3.1. Finantsülevaade	18
3.2. Esitatud taotluste arv ja taotletud summa	21
3.3. Rakendamise ülevaade meetme lõikes	25
3.3.1. Ebasoodsamate piirkondade toetus	25
3.3.2. Põllumajanduslik keskkonnatoetus	28
3.3.2.1. Baastegevus - Keskkonnasõbralik tootmine	31
3.3.2.2. Lisategevused	33
3.3.2.2.1. Mahepõllumajanduslik tootmine	33
3.3.2.2.2. Kiviaia rajamine, taastamine ja hooldamine	35
3.3.2.3. Eritegevus - Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine	35
3.3.2.3.1. Eesti tõugu hobuse kasvatamine	36
3.3.2.3.2. Eesti maakarja tõugu veise kasvatamine	37
3.3.2.3.3. Eesti raskeveohobuse kasvatamine	39
3.3.2.3.4. Tori tõugu hobuse kasvatamine	40
3.3.3. Põllumajandusmaa metsastamise toetus	41
3.3.4. Elatustalude kohanemise toetus	45
3.3.5. Nõuetega vastavusse viimise toetus	47
3.3.6. Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus	50
3.3.7. Otsetoetuste lisamaksed	51
3.3.8. Tehniline abi	53
3.3.9. SAPARD	56
3.4. Peamised meetmete menetlemisel esinenud probleemid ja administratiivne kontroll	56
3.4.1. Ebasoodsamate piirkondade toetus	57
3.4.2. Põllumajanduslik keskkonnatoetus	57
3.4.3. Põllumajandusmaa metsastamise toetus.....	58
3.4.4. Elatustalude kohanemise toetus	58
3.4.5. Nõuetega vastavusse viimise toetus	59
3.4.6. Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus	59
3.5. Jätkuvad kohustused	59
4. MAKI RAKENDAMISE ALASED TEGEVUSED	60
• Seirekomisjon	60
• Taotlejate ja avalikkuse teavitamine	62
• Ülevaade uuringute läbiviimisest	64

• Ülevaade toetuste menetlemiseks ja väljamaksmiseks kasutatud infosüsteemidest	65
• Meetmed, mis võeti kasutusele, et lahendada programmi rakendamisel esinenud probleeme	66
• MAKi raames rakendatavate meetmete seireinformatsiooni ja andmete kogumise korraldus	67
• Auditite läbiviimine	68
• Ülevaade kohapealsete kontrollide läbiviimisest	68
• Järelevalve ja hindamise süsteem	72
• Põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamine	72
• Meetmed kohalike partnerite suuremaks kaasamiseks.	75
• Hinnang efektiivsusele	76
5. KOKKUVÕTE.....	77
LISA 1: JÄRELEVALVETABELID 2006	79

1. SISSEJUHATUS

Eesti maaelu arengukava 2004-2006 (edaspidi *MAK*) 2006. aasta seirearuanne (edaspidi *seirearuanne*) kajastab *MAK*i meetmete rakendamist perioodil 01.01.2006–31.12.2006. Seirearuanne hõlmab nii finantsilist kui sisulist informatsiooni arengukava rakendamise kohta. *MAK*i seirearuanne tugineb Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) aruannetel. Seirearuanne on koostatud Põllumajandusministeeriumi vastutusel.

MAK hõlmab ajavahemikku alates 1. märtsist 2004 kuni 2006. aasta lõpuni. *MAK*i üldeesmärk on toetada Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) ühise põllumajanduspoliitikaga kaasnevate meetmete kaudu maapiirkonna regiooniti tasakaalustatud arengut.

*MAK*i alla kuuluvad järgmised meetmed ja tegevused, mis on kõik perioodil 2004-2006 rakendatud:

- meede 1: Ebasoodsamate piirkondade toetus
- meede 2: Põllumajanduslik keskkonnatoetus
 - 2.1. Baastegevus - Keskkonnasõbralik tootmine
 - 2.2. Lisategevused:
 - Mahepõllumajanduslik tootmine
 - Kiviaedade rajamine, taastamine ja hooldamine
 - 2.3. Eritegevus - Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine
- meede 3: Põllumajandusmaa metsastamise toetus
- meede 4: Elatustalude kohanemise toetus
- meede 5: Nõuetega vastavusse viimise toetus
- meede 6: Keskkonnavalaste kitsendustega piirkondade (Natura 2000 võrgustiku alad) toetus
- meede 7: Otsetoetuste lisamaksed
- meede 8: Tehnilise abi toetus

2006. aastal võeti uusi taotlusi vastu järgnevate meetmete ja tegevuste kohta:

- meede 1: Ebasoodsamate piirkondade toetus
- meede 2: Põllumajanduslik keskkonnatoetus
 - 2.1. Lisategevus – Mahepõllumajanduslik tootmine
 - 2.2. Eritegevus – Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine
- meede 3: Põllumajandusmaa metsastamise toetus
- meede 4: Elatustalude kohanemise toetus
- meede 5: Nõuetega vastavusse viimise toetus
- meede 6: Keskkonnavalaste kitsendustega piirkondade (Natura 2000 võrgustiku alad) toetus
- meede 7: Otsetoetuste lisamaksed
- meede 8: Tehnilise abi toetus

MAKi toetuste rakendamist alustati 2004. aastal läbi nelja meetme (ebasoodsamate piirkondade toetus, põllumajanduslik keskkonnatoetus, elatustalude kohanemise toetus, nõuetega vastavusse viimise toetus). 2005. aastal võeti taotlusi vastu juba viie meetme raames (ebasoodsamate piirkondade toetus, põllumajanduslik keskkonnatoetus, põllumajandusmaa metsastamise toetus, elatustalude kohanemise toetus, nõuetega vastavusse viimise toetus). 2005. aastal võeti vastu ka tehnilise abi taotlusi.

Lisaks on toimunud taotluste vastuvõtt selleks, et maksta otsetoetuste lisamakseid ELi liikmesriikide ja Eesti põllumajandustootjate sissetulekute ühtlustamiseks. MAKist oli kavandatud finantseerida SAPARDi programmi raames ülesvõetud kohustusi, aga MAKi rahadest neid väljamakseid ei tehtud.

MAKi meetmeid rahastatakse Euroopa Põllumajanduse Arendus- ja Tagatisfondi (edaspidi *EAGGF*) tagatisrahastust ja Eesti riigi eelarvest. EL Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1257/1999, viimati muudetud EL Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1783/2003, sätestatakse maaelu arengu toetuste ühine õigusraamistik, mida kohaldatakse kogu ELis. EL Nõukogu määruse (EÜ) nr 1257/1999 II jaotisega määratakse kindlaks maaelu arengu meetmed, nende eesmärgid ning abikõlblikkuskriteeriumid.

MAKi meetmete rakendamise eelarve koostamisel lähtuti ELi poolse rahastamise kogumahust 2004. aasta hindades. Selle alusel arvutati Eesti kaasfinantseerimine, mis peab meetmete eelarvetest moodustama vähemalt 20%. Kolme aasta jooksul on ELi eelarvest MAKi meetmete rahastamiseks kavandatud 150,5 miljonit eurot (üle 2,355 miljardi krooni) ning Eesti riigi vahenditest 37,6 miljonit eurot (588,3 miljonit krooni). Programmiperioodil (2004–2006) on MAKi rahaline kogumaht 188,16 miljonit eurot (ligi 2,943 miljardit krooni).

2. TAUSTINFORMATSIOON

2.1. MAKi eesmärgid ja seosed teiste arengukavadega

MAK kirjeldab Eesti maaelu olukorda, maaelu arengu strateegiat ning neist tulenevaid toetusmeetmeid.

ELi liitumiseelseks perioodiks koostas Eesti maaelu pikaajalise planeerimise raamdokumendi “Eesti maaelu arengukava 2000–2006”, mis kinnitati 2000. aasta lõpus. Dokumendi alusel käivitus 2001. aastal SAPARD¹ programm.

Järgnevalt on ajavahemikuks 2004–2006 koostatud kaks strateegilist raamdokumenti:

- Eesti riiklik arengukava ELi struktuurifondimeetmete rakendamiseks – ühtne programmdokument 2004–2006 (edaspidi RAK);
- Eesti maaelu arengukava 2004–2006 ELi ühise põllumajanduspoliitikaga kaasnevate meetmete rakendamiseks.

Mõlema arengukavaga jätkatakse SAPARDiga alustatud, pöörates senisest rohkem tähelepanu tasakaalustatud regionaalarengu küsimustele.

MAK keskendub ELi ühise põllumajanduspoliitikaga kaasnevate meetmete ehk EAGGF tagatisrahastust rahastatavate meetmete rakendamisega seotud küsimustele. MAK annab ülevaate kavandatavast meetmete kombineeritud kasutamisest Eestis, lähtudes Eesti põllumajanduse ja maaelu olukorrast ning taotletavatest eesmärkidest. MAK on tihedalt seotud RAKi 3. prioriteedi “Põllumajandus, kalandus ja maaelu” raames kohaldatavate põllumajanduse ja maaelu arengu meetmetega, samuti Eesti ja ELi põllumajanduspoliitiliste otsustega.

MAKi koostamisel lähtuti peamiselt EL Nõukogu määrusest (EÜ) nr 1257/1999 ja Euroopa Komisjoni määrusest (EÜ) nr 817/2004 sätestatud üksikasjalikest eeskirjadest.

MAKi raames kohaldatavate meetmete finantsjuhtimise üksikasju reguleerivad EL Nõukogu määruse (EÜ) nr 1258/1999 ning Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 27/2004 finantsäatted. Kokkusobivus ühenduse muude toetusmeetmetega on reguleeritud EL Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1260/1999.

MAKi üldeesmärk on toetada ELi ühise põllumajanduspoliitikaga kaasnevate meetmete kaudu maapiirkonna regiooni tasakaalustatud arengut.

Eesti põllumajanduse ja maaelu valdkonna eesmärgid on: suurendada põllumajandustootjate huvi säästva keskkonnakasutuse vastu, k.a soodustada keskkonnasõbralikuma tehnoloogia ja tehnika kasutuselevõttu, säilitada bioloogilist mitmekesisust ja loodusmaastikke; viia põllumajanduslik tootmine vastavusse ELi keskkonnanõuetega; leevendada põllumajandustootjate finantskohustusi, mis on seotud ELiga ühinemisega, suurendada põllumajandustootjate majanduslikku elujõulisust ja investeerimisvõimet; aeglustada põllumajandusliku tööhõive määra languse tempot; suurendada mikroettevõtete konkurentsivõimet ja tasakaalustada pindalapõhiste toetuste suurtootmist soodustavat mõju; hoida maakasutus ebasoodsamates ja keskkonnavalaste kitsendustega piirkondades vähemalt liitumiseelset tasemel ning vähendada kasutamata põllumajandusmaa pindala; tõsta põllumajandustootjate teadlikkust majanduse ning keskkonnakaitse küsimustes.

¹ SAPARD – Kesk- ja Ida-Euroopa riikide põllumajanduse ja maaelu arendamise liitumiseelne programm aastateks 2000–2006, mille rakendamise alus on iga liikmesriigi koostatud maaelu arengukava, Eestis “Investeeringutoetuste programm põllumajandusele ja maaelule”.

MAKi meetmed aitavad kaasa ELi ühise põllumajanduspoliitika põhimõtete rakendamisele. Meetmete kaudu kindlustatakse põllumajandusega tegeleva rahvastikuosa rahuldav elatustase, eelkõige põllumajanduses töötavate inimeste isikutulu suurendamise teel.

MAK ei sisalda turukorralduslikke meetmeid, teadusprojektide toetamist, põllumajandustoodete arendamise toetust ega loomahaiguste vältimise meetmeid.

Eesmärkide saavutamiseks valitud strateegia põhineb kavandatavate ELi ja riiklike vahendite sihipärasel kasutamisel. Ajavahemikul 2004–2006 rahastab EL kõiki MAKi meetmeid kokku 150,5 miljoni euroga (2,355 mld krooni).

Seosed RAKi meetmetega

MAKi üldist eesmärki – maapiirkonna piirkondlikult tasakaalustatud toimimise toetamine - aitavad saavutada ka RAKi 3. prioriteedi “Põllumajandus, kalandus ja maaelu areng” järgmised põllumajandust ja maaelu edendavad meetmed:

- **Meede 3.1:** Investeeringud põllumajandustootmisse (EAGGF)
- **Meede 3.2:** Põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise parandamise investeeringutoetus (EAGGF)
- **Meede 3.3:** Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas (EAGGF)
- **Meede 3.4:** Integreeritud maaparandus (EAGGF)
- **Meede 3.5:** Külade taastamine ja arendamine (EAGGF)
- **Meede 3.6:** Kohaliku initsiatiivi arendamine – LEADER-tüüpi meede (EAGGF)
- **Meede 3.7:** Metsamajandus (EAGGF)
- **Meede 3.8:** Nõuande- ja teabeleviteenuste toetamine (EAGGF)

Tagamaks, et üks ja sama investeeringuobjekt ei saaks mõlemat toetust (nii RAK põllumajandustootmise investeeringutoetust kui ka MAK nõuetega vastavusse viimise toetust) ja ei tekiks investeeringuobjekti ülefinantseerimist, on mõlema meetme tingimuste määrustesse sätestatud vastavad kriteeriumid, millistele investeeringuobjektidele ning millistel tingimustel ühest või teisest meetmest saab toetust taotlelda.

2.2. Põhilised muudatused MAKi rakendamisel

• Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus on vastu võetud 24. märtsil 2004. aasta seadusega, jõustumise aeg 1. mai 2004, osaliselt 1. jaanuar 2005. Nimetatud seadust on muudetud järgmistel kuupäevadel:

- 22.04.2004, jõustunud 1.05.2004
- 12.01.2005, jõustunud 1.02.2005
- 15.06.2005, jõustunud 1.07.2005, osaliselt 1.01.2006
- 15.06.2005, jõustunud 1.01.2006

12. jaanuaril 2005. aastal võeti vastu seaduse muutmise seadus, mis täpsustab ühtse pindalatoetuse ning täiendavate otsetoetuse andmise tingimusi seoses asjakohaste EL määruste muutumisega. EL määruste muudatustest on tingitud ka teavitus- ja müügiedendusmeetmeid ning ühise põllumajanduspoliitikaga kaasnevaid maaelu arengutoetusi käsitlevate sätete muutmise. Seadust täiendati ka uut toetust – tehniline abi maaelu arengukava meetmete

elluviimiseks – käsitlevate sätetega. Samuti täpsustati riikliku järelevalve peatükki ning nõuandekeskust käsitlevaid sätteid.

15. juunil 2005. aastal võeti vastu seaduse muutmise seadus, milles tehtud muudatused tagavad tõhusama järelevalve ühise põllumajanduspoliitikaga kaasnevate maaelu arengu toetuste kasutamise üle, mis omakorda tagab toetuste toetusraha kasutamise suurema sihipärasuse.

Muudatusega viidi seadus kooskõlla EL Nõukogu määruse (EÜ) nr 1257/1999 artikli 44 lõike 2 alusel heaks kiidetud MAKiga. Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadus jõustus 1. mail 2004. aastal, MAK kiideti Euroopa Komisjoni põllumajandusstruktuuride ja maaelu arengu komitees heaks 23. juunil 2004 ning kinnitati Euroopa Komisjoni poolt alles 2004. aasta augusti alguses. Tulenevalt Euroopa Komisjoni ettepanekutest on MAKis Põllumajanduse ja Maaelu Arengu Nõukogu (edaspidi *PMAN*) ülesandeks toodud MAKi seirekomisjoni ülesannete täitmine, seaduse kehtiva sõnastuse kohaselt täidab nimetatud nõukogu MAKi nõuandva seirekomisjoni ülesandeid.

- **Muudatused MAKis**

MAK muudatusettepanekud esitati Euroopa Komisjonile 11. aprillil 2005. aastal ning kiideti heaks 19. oktoobril 2005. aastal.

Edaspidi on aruande koostamisel lähtutud 2005. aastal muudetud MAKist.

Põllumajandusministeerium on 2006. aastal ette valmistanud uue MAKi finantstabeli muudatuse tulenevalt sellest, et aastatel 2004-2006 kasutati eelarvet vähem, kui prognoositud. Täielikult kasutamata jääb SAPARDi väljamakseteks kavandatud summa. Sellest tulenevalt on ettepanek tõsta meetmete vahel eelarve ringi. MAK rahasid on võimalik kasutada n+2 aastat, mis tähendab, et 2008. eelarveaasta lõpuni. Osade meetmete puhul jääb ka pärast 2008. aastat raha üle. Seetõttu võiks nende eelarvet vähendada ja ümber tõsta. Nii on võimalik 2008. aastal veel praeguse perioodi eelarvet kasutada, et katta olemasolevate kohustuste 2007. aastal määratud toetussummasid, mis makstakse välja 2008. aastal. Makseagentuuril on üsna keeruline finantseerida ühel eelarveaastal meetmeid osaliselt MAK ja osaliselt Eesti maaelu arengukava 2007-2013 eelarvest, sellepärast peaks väga täpselt arvestama 2007. aasta prognoose ja koondama eelarve ülejäägid kindlatele meetmetele.

24. novembril 2006. aastal tutvustati seirekomisjoni liikmetele MAKi finantstabeli muudatusi. Komisjoni liikmetele tutvustatud MAKi eelarve muudatusettepanek kiideti põhimõtteliselt heaks. MAKi finantstabeli muudatused kinnitab lõplikult Euroopa Komisjon.

2.3. MAKi rakendamise ühilduvus EL tegevuspoliitikatega

MAKi toetuste rakendamisel juhindub Eesti Euroopa Ühenduse ühisest põllumajanduspoliitikast, mis on loodud Rooma lepingu artikli 33 lõikes 1 nimetatud eesmärkide täitmiseks ja ühise põllumajandustoodete turu toimimise ja arengu kindlustamiseks.

Ühist põllumajanduspoliitikat rahastatakse EAGGF tagatisrahadest.

MAKi raames rakendatavad meetmed vastavad ELi poliitikale. MAKi meetmete rakendamisel on tagatud ühilduvus EL erinevate poliitikatega konkurentsi, riigihangete ja võrdsete

võimalustega seotud küsimustes. MAKi meetmed on suunatud säästva arengu tagamisele maapiirkonnas ning järgivad ühenduse keskkonnapoliitikat ja säästva arengu põhimõtteid. Need vastavad ka Helsingis Euroopa Ülemkogu poolt vastu võetud keskkonnaintegratsiooni ja säästva arengu strateegiale. Poliitikaga ühilduvus on tagatud läbi MAKi meetmete eesmärkide.

Põllumajandusministeerium pädeva asutusena ja makseagentuuri ülesandeid täitev PRIA tagavad meetmete järjepidevuse ja vastavuse ühenduse muule poliitikale ning siseriiklikele dokumentidele.

- **Keskkonnakaitse**

MAKi eesmärk on viia põllumajanduslik tootmine vastavusse ELi keskkonnanõuetega, suurendada põllumajandustootjate huvi säästva keskkonnakasutuse vastu, kaasa arvatud keskkonnasõbralikuma tehnoloogia ja tehnika kasutuselevõtu vastu ning aidata kaasa bioloogilise mitmekesisuse ja loodusmaastike säilimisele.

Alates 1991. aastast on Eesti sõlminud 37 kahe- või kolmepoolset keskkonnakaitsealist kokkulepet ja ühinenud 26 keskkonnakaitsekonventsiooni või -protokolliga.

Need rahvusvahelised kokkulepped käsitlevad järgmisi MAKiga seotud valdkondi:

- Keskkonnakaitse
- Pinna- ja põhjavee kaitse;
- Looduskaitse;
- Õhusaaste.

MAKi koostamine ja rakendamine vastab keskkonnakaitset reguleerivatele õigusaktidele.

Kõik MAKi meetmed, eriti aga nõuetega vastavusse viimise, keskkonnavalaste kitsendustega piirkondade ja ebasoodsamate piirkondade toetus teenivad riikliku keskkonnapoliitika eesmärki ja neid rakendatakse kompenseeriva iseloomuga tegevuste kaudu. MAKi rakendamisele aitab kaasa selliste keskkonnakaitse-eesmärkide täitmisele, mis sisaldavad Helsingi konventsioonide, ÜRO Johannesburgi konverentsi deklaratsiooni ja tegevuskava, Rio+10, Euroopa keskkonnakaitse 6. tegevusprogrammi ja Läänemere piirkonna riikide 21. sajandi tegevuskavaga hõlmatud keskkonnakaitsevaldkondadega seotud küsimusi.

MAKi tegevuste vastavuse järelevalve EL keskkonnapoliitikale tagatakse eelkõige Eesti keskkonnaseadusandluse raames, mis on harmoneeritud EL keskkonnaõigusega. Kui võib eeldada kavandatud tegevuse olulist keskkonnamõju, rakendatakse vastavalt “Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju hindamissüsteemi seadusele”, keskkonnamõju hindamist. MAKi raames võib vajadus keskkonnamõju hindamise järele tekkida eelkõige suurte loomafarmide sõnnikuhoidlate ehitamise ja rekonstrueerimise puhul. Samuti on suurteil farmidel vastavalt “Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusele” kohustuslik taotleda keskkonnakompleksluba.

MAKi meetmete keskkonnamõju on valdavalt positiivne või neutraalne. Olulise positiivse keskkonnamõjuga on ühenduse nõuetega vastavusse viimise meede. Nimetatud meetme eesmärk on ELi veepoliitika raamdirektiivist tulenevate keskkonnanõuete järgimine ja sõnnikukäitlusest põhjustatud veereostuse vähendamine.

MAKi meetmetega tagatakse keskkonnanõuete täitmine paremini kui see oleks olnud ilma toetusteta. MAKis kavandatud meetmete rakendamisel on maapiirkonna keskkonnaseisund tulevikus tõenäoliselt parem kui muudel samadel tingimustel MAKi meetmeid rakendamata.

- **Tööhõive**

Meetmed avaldavad positiivset mõju maapiirkondade tööhõivele.

- **Soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte järgimine**

MAKi koostamisel on arvestatud võrdõiguslikkuse põhimõtet. Põhiseaduse kohaselt on Eestis kõik kodanikud võrdsed. Kedagi ei diskrimineerita rahvuse, rassi, nahavärvuse, soo, keele, päritolu, usutunnistuse, poliitiliste või muude veendumuste, samuti varalise ja sotsiaalse seisundi või muude asjaolude tõttu. Maaühiskonna suurima probleemi – tööpuuduse – lahendused on suunatud mõlemale soole. Seejuures arvestatakse võrdse tasustamise põhimõtet.

Kavaga hõlmatud meetmete täitmise mehhanismide edasisel arendamisel ja rakendamisel sedastatakse, et mõlemal sool on võrdsed võimalused kava kõikide toetuste taotlemiseks ja saamiseks, kui nad suudavad täita iga meetmega seotud sätteid ja vastata toetuse saaja kohta käivatele kriteeriumidele.

- **Ühilduvus ühise põllumajanduspoliitikaga**

MAK toetab ELi ühise põllumajanduspoliitika strateegiat, aidates põllumajandustootjatel paremini rahuldada tarbijate vajadusi ning muutuda konkurentsivõimelisemaks, mitmekülgsemaks, paindlikumaks ning keskkonnaga arvestavamaks. MAK aitab põllumajandustootjatel ja maapiirkondadel kohaneda ja areneda.

Üleminek ühikupõhiselt toetuselt ühtsele otsemaksele, kus ettevõtte tootmissuunast ja majandustegevusest sõltumata makstakse tootjale ühtset pindalapõhist toetust, on keskkonnanahoidlikum. See annab tootjale suurema vabaduse otsustada, milliseid loomi ning kultuure oma maal kasvatada, samuti pole toetuste maksmisel enam määravaks toodangu hulk. Turu olukorrale vastavalt määratakse edaspidised majanduslikud suunad.

- **Infoühiskonna edendamine**

Enamikel meetmetel on mõju neutraalne. Nõuetega vastavusse viimise toetuse rakendamisel ning elatustalude kohanemise toetuse rakendamisel on võetud eesmärgiks, et meetmed aitavad kaasa maapiirkonna laiemale arengule, hõlmates seejuures ka infotehnoloogilisi lahendusi.

- **Konkurentsivõime**

MAKi raames rakendatavatel meetmetel on positiivne mõju Eesti konkurentsivõime parandamisele EL majandusruumis. Paraneb ja tugevneb toetust saanud põllumajandusega tegelevate ettevõtjate majanduslik jätkusuutlikkus. Pindalapõhistel toetustel on põllumajandusettevõtjate tootmise keskkonnasõbralikumaks ja efektiivsemaks muutmise positiivne mõju. MAKi toetused aitavad kaasa põllumajandussektori kohanemisele ELi nõuetega ning leevendavad sotsiaalseid probleeme maapiirkonnas.

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames rakendatava mahepõllumajandusliku tootmise toetuse eesmärk on toetada mahepõllumajanduse kui loodusega kooskõlas oleva tootmisviisi arengut, rahuldada tarbijate kasvavat nõudlust mahetoodangu järele ning toetada ja parandada mahepõllumajanduse jätkusuutlikkust.

Elatustalude kohanemise toetuse üldine eesmärk on leevendada majanduslikult väiksemate põllumajandusettevõtjate majanduslikku koormust seoses EL turuga liitumisega. Uute liikmesriikide ettevõtjad peavad kohanema põllumajandussektorile osaks saava ühtse turu

survega ja elatustalude kohanemise toetuse eesmärk soodustada sellises olukorras olevate väiksemate põllumajandusüksuste, mis ei ole veel majanduslikult elujõulised, ümberkorraldamist.

- **Konkurentsipoliitika ja avalikud hanked**

MAKi rakendamisel järgitakse ka riigiabi reegleid, et tagada riigiabi andmise kooskõla nii EL seadusandluse kui ka riikliku konkurentsiseaduse ja selle rakendusaktidega. Vahendite kasutamise vastavuse ELi riigihankeid käsitlevatele õigusaktidele tagab harmoneeritud riigihangete seadus ja selle üldised järelevalvemehhanismid. Järelevalvet riigiabi andmise üle teostab rahandusminister.

2.4. Ülevaade muutustest Eesti majandusruumis 2006. aastal

2.4.1. Rahvastik

Rahvaarv on Eestis taasiseseisvumise järel kiiresti kahanenud, esimestel taasiseseisvuse aastatel eelkõige väljarände, seejärel negatiivse iibe tõttu.

Eesti rahvaarvu vähenemine on viimastel aastatel pidurdunud. 2001. a 1. jaanuari seisuga oli Eestis 1 367 tuhat elanikku, 2006. a alguses aga 1 344,7 tuhat (vähenemine aastas keskmiselt 0,33%). Esialgsete hinnangute kohaselt oli 2007. aasta 1. jaanuari seisuga rahvaarv 1 342 tuhat elanikku. Naiste osatähtsus rahvastikus on Eestis 53,9%, valdades 51,7%.

Tabel 1. Rahvastik, 1. jaanuari seisuga aastatel 2000-2006 (tuhat elanikku)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kogu Eesti	1367,0	1361,2	1356,0	1351,1	1347,0	1344,7
Vallad	445,7	443,2	453,2	451,1	449,7	447,7
Linnad	921,3	918,0	902,8	900,0	897,3	897,0
Maaelanikkonna osatähtsus, %	32,6	32,6	33,4	33,4	33,4	33,3

Allikas: Statistikaamet

Eesti rahvastikku iseloomustab taastootetasandist madalam sündivus koos suhteliselt kõrge suremusega, mis on olulisim põhjus, miks Eesti rahvastik on Euroopas enamiku teiste rahvastikega võrreldes ebasoodsamas seisundis.

Maaelanikkonna osatähtsus on viimastel aastatel stabiliseerunud – 2001. ja 2002. aastal 32,6% ja aastatel 2003–2006 33,3–33,4% kogu elanikkonnast. ESA andmetel elas 1989. aastal maapiirkonnas 446 800, 1999. aastal 437 566 ja 2006. a alguses 447 663 inimest. Viimaste aastate positiivne rahvastikudünaamika tuleneb otseselt Tallinna ja Tartu elanike siirdumisest linnalähialadele, kusjuures säilivad tihedad sidemed (töö, kool, teenindus) linnaga. 2001. aastal kahanes vallaelanikkond 0,56%, 2002. aastal kasvas 2,3% ning aastatel 2003 ja 2004 kahanes vastavalt 0,46 ja 0,31%. Võrreldes 2000. a algusega on vallaelanike arv 2006. a alguseks jäänud praktiliselt samaks.

Tööealiste osatähtsus Eestis tervikuna tõusis alates 2003. aastast 0,7% võrra ja jõudis 2006. a alguseks 68,2%ni. Oma osa selles on viimasel ajal vähenenud suremisel (pikenenud oodataval elueal).

Olukorda töajõuturul saab hinnata tööturuse indeksi abil. Demograafiline tööturuse indeks saadakse rahvastiku vanuses 5-14 jagamisel rahvastikuga vanuses 55-64.

Tabel 2. Demograafilise tööturuse indeksi dünaamika

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kogu Eesti	1,19	1,18	1,14	1,09	1,03	0,96	0,91
Vallad	1,34	1,33	1,30	1,25	1,18	1,11	1,05
Linnad	1,12	1,10	1,06	1,00	0,95	0,89	0,84

Allikas: Statistikaamet

Demograafiline tööturuse indeks näitab, et Eesti rahvastik vananeb pidevalt ja üsna kiiresti. 1989. aastaga võrreldes on indeks langenud 1,27-lt kuni 0,91ni 2006. aastal (-28,3%). Maapiirkonna analoogne näitaja vähenes 1,38-lt kuni 1,05ni (-23,9%). Eriti on halvenenud olukord linnades, kus demograafiline tööturuse indeks on jõudnud 0,84ni, langedes 31,7%. Eesti põllumajandussektori arengus on üheks oluliseks takistuseks saamas kvalifitseeritud tööjõu nappus. Seetõttu on oluline aidata kaasa täiendavate töökohtade loomisele maapiirkonnas.

2006. aastal jätkunud majanduskasv tõi kaasa positiivsed arengud töajõuturul. 2005. aastaga võrreldes on 2006. aasta jooksul tööhõive määr kasvanud.

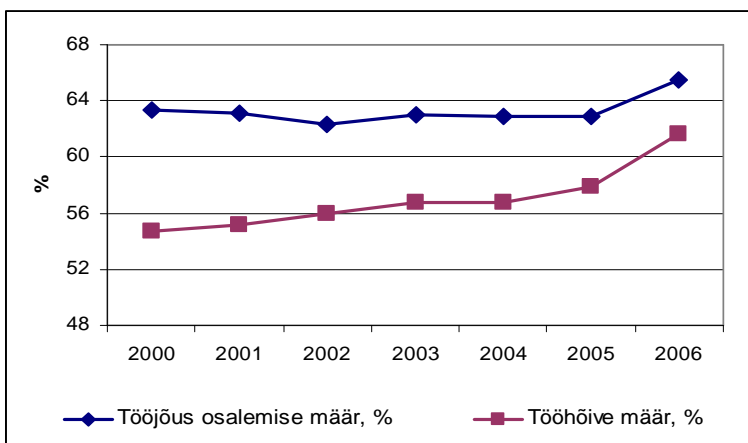
2005. aastal kasvas Eestis hõivatute arv 2,0% ehk 11 900 inimese võrra, tuues kaasa tööpuuduse määra vähenemise 7,9%ni. 2005. aastal kasvas hõive peamiselt veanduses, laonduses, kinnisvara-, üürimis- ja äritegevuses, hotellides, restoranides, energeetikas ning ehituses. Hõive vähenes peamiselt põllumajandussektoris ning töötlevas tööstuses.

15–74-aastaste maaelanike viimase üheksa aasta kõige madalam tööhõive määr oli 2000. aastal (54,7%).

Tööturunäitajad paranesid eelkõige tänu uute töökohtade loomisele kaubanduses ja kinnisvarasektoris. Peamised tööhõive kasvu allikad on jätkuvalt töötlev tööstus, maaturism, ühistegevuse ja partnerluse laiendamine, haridus ja kaubandus, kuid ka veandus ja ehitus.

Töajõuturu positiivsete arengute tulemusel on töötuse määr, mis 2005. aastal oli 7,9%, alanen 2006. aastal 5,9%-ni. Maapiirkonna töötuse määr oli 2006. aastal 6,2%.

2006. aastal oli Eestis 15-74-aastaseid majanduslikult aktiivseid elanikke 686 800 (töajõud). Neist oli tööhõivatud 646 300 ja töötuid 40 500.

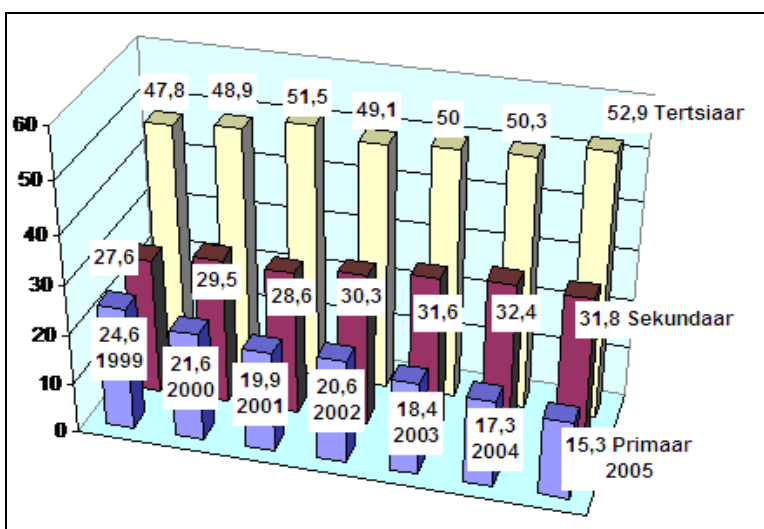
Joonis 1. Töäjõus osalemise määra ja tööhõive määra dünaamika aastatel 2000-2006 (vanus 15-74a). Allikas: Statistikaamet

Eesti tööjõu-uuringu 2003. a andmetel oli maapiirkonnas 167 900 hõivatut, s.o 28,3% kõigist Eesti tööga hõivatutest. 2004. a andmetel on maapiirkonnas hõivatuid 169 100 ning 2005. aastal 172 800 (28,4% riigi kõigist hõivatutest).

Maapiirkonnas on alates 1989. aastast tööga hõivatute arv vähenenud 246,3 tuhandest kuni 172,8 tuhandeni 2005. aastal (-29,8%). Primaarsektori (põllumajandus, jahindus, metsandus ja kalandus) osatähtsus tööhõives on 1989. aastaga võrreldes vähenenud 3,7 korda (55,9%st kuni 15,3%ni), tertsiaarsektori (teenindus) osakaal on kasvanud 1,4 ning sekundaarsektori (töötlev tööstus, mäetööstus, ehitus, energeetika, gaasi- ja veevarustus) osatähtsus 1,2 korda. Kokku on nimetatud ajavahemikul primaarsektori hõive vähenenud 111,2 tuhande hõivatu võrra, samal ajal kui hõive suurenemine sekundaarsektoris (10 000) ja tertsiaarsektoris (27 600 inimest) suutis kompenseerida sellest ainult 33,8%.

Viimase viie aasta jooksul on maapiirkonnas täheldatav primaarsektori hõive osatähtsuse jätkuv vähenemine (1–2% aastas), sekundaarsektori kasv (u 1% aastas) ning tertsiaarsektori stabiliseerumine 50–53% juures.

Joonis 2 annab ülevaate hõivest maal majandussektorite lõikes aastatel 1999–2005.

Joonis 2. Hõivatud maaelanikkond majandussektorite kaupa aastatel 1999–2005, (%)

Allikas: ESA tööjõu-uuringud

Kui 2005. aastal oli leibkonnaliikme kuu keskmine netosissetulek 222,1 eurot (3 475,5 krooni), siis 2006. aastal oli see näitaja 277,6 eurot (4 342,9 krooni). Aastaga suurenes netosissetulek 20%. Leibkonnaliikme kohta on tulu põllu- ja metsamajanduslikust tegevusest oli 2006. aastal 75,2 eurot (1 177,2 krooni).

Netosissetuleku erinevus maakonniti vähenes. Suurim kuu keskmine netosissetulek oli leibkonnaliikmel Harjumaal – 327,6 eurot (5 126,5 krooni), ületades Eesti keskmist netosissetulekut 18%. Väikseim netosissetulek oli Võru maakonnas – 203,0 eurot (3 176,7 krooni), mis moodustas 62% leibkonnaliikme kuukeskmisest netosissetulekust Harjumaal ja 82% Eesti keskmisest. Eesti keskmisest netosissetulekust suurem kuukeskmise netosissetulek oli peale Harju maakonna Tartu maakonnas.

2.4.2. Ülevaade majandusarengust

Eesti viimase 10 aasta keskmine majanduskasv on olnud 6,6%. 2006. aastat iseloomustas kiire majanduskasv. Ka 2005. aastal oli majanduskasv kiire. Eesti majanduskasv ulatus 2006. aastal 11,4 protsendini, mis on ajaloo kiireim kasv. Samas juba 2006. aasta teises pooles kasvutempo aeglustus. Eesti majanduskasv oli 2006. aastal Läti järel Euroopa Liidus teisel kohal.

Kiire kasv jätkus töötlevas tööstuses, veonduses, sides, jaekaubanduses ja finantsvahenduses. Kiire kasvu püsimist toetas kõige enam tugev sisenõudlus. Sisemajanduse nõudluse kasvu põhjustasid eelkõige kiire eratarbimiskulutuste ning investeeeringute, eriti ettevõtete sektori investeeeringute kasv.

Eesti sisemajanduse koguprodukt on aastate 2000 kuni 2006 jooksul kasvanud keskmiselt 1,6 korda. Sisemajanduse koguprodukti kasvu mõjutasid kõige enam töötlev tööstus, kinnisvara, rentimine ja äritegevus, veondus, laondus ja side ning hulgi- ja jaekaubandus.

Tabelist 3 on näha et, põllumajanduse ja jahinduse sektori langus on viimase kahe aasta jooksul peatunud, kuid põllumajanduse areng jääb siiski oluliselt maha rahvamajanduse kui terviku arengust ning põllumajanduse osa on langenud 2000. aasta 4,1%-lt sisemajanduse koguproduktist 2,5 protsendini 2006. aastal.

Tabel 3. Põllumajandussektori osa sisemajanduse koguproduktis 2000. aasta püsivhindades aastatel 2000-2006, (miljonit eurot)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Põllumajandus, jahindus, metsamajandus	248,2	235,1	257,7	260,6	242,1	248,0	249,0
Sisemajanduse koguprodukt kokku	6 103,0	6 570,7	7 097,4	7 599,9	8 213,1	9 073,5	10 107,4
Põllumajandussektori osa sisemajanduse koguproduktis, %	4,1	3,6	3,6	3,4	2,9	2,7	2,5

Allikas: Statistikaamet

Soodsate ekspordivõimaluste toel jätkas Eesti kaubaeksport hoogsat kasvu. Kui vaadata põllumajandustoodete osakaalu ekspordis-impordis, siis on samuti näha, et põllumajandustoodete import ületab ekspordi (vt tabel 4).

Tabel 4. Põllumajandustoodete osakaal väliskaubanduses aastatel 2000-2006, (%)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Eksport	8,1	10,2	11,8	10,8	7,5	7,2	7,0
Import	10,0	10,8	11,8	11,5	9,1	8,6	7,3

Allikas: Statistikaamet

2.4.3. Põllumajandus

Loodus

Kliima vaheldub merelisest mandriliseni: rannikualad ja saared on merelise ning Kagu-Eesti mandrilise kliimaga. Päike paistab 1600–1870 tundi aastas. Efektiivtemperatuuride summa (üle 5 °C) on Põhja-Eestis kuni 1350 °C ning Lõuna-Eestis ja Lääne-Eesti saartel kuni 1500 °C.

Keskmine vegetatsiooniperiood on 183 päeva, rannikul 189 päeva ja Pandivere kõrgustikul 174 päeva. Keskmine õhuniiskus on 80%. Sademeid on keskmiselt 650 mm; 500 mm Ida-Eestis ja 700 mm Kagu-Eestis. Rohkem sajab kõrgemates piirkondades (Kesk- ja Lõuna-Eestis) ja vähem rannikul. 1. aprillist 30. septembrini on sademete hulk 290–380 mm, mis napilt katab põllukultuuride veevajaduse. Mais ja juunis ei ole sademete hulk põllukultuuridele piisav ja rohumaade saagikus on madalam. Koristushooajal, augustis ja septembris, on 15–20 koristustöödeks sobimatut päeva, kui maa on märg või sademeid üle 5 mm.

Eesti mullastik on oma viljelusväärtuselt ebaühtlane. Viljakama mullaga alad paiknevad Kesk-Eestis, madalam mullaviljakus on rannikualadel, saartel ja Kagu-Eestis.

Maakasutus

Eesti üldpindala on 45 227 km², millest maismaapindala on 43 200 km². Maismaast üle poole moodustab metsamaa, 1/3 on põllumajandusmaa, 2/5 on kaetud soode ja rabadega.

Metsamaana käsitletakse metsaga kaetud metsamaad ja metsata metsamaad (lageala). Metsata metsamaa on uuendamata raiesmikud, lagendikud, harvikud, põlendikud, hukkunud puistud, liitumata kultuurid ja taimlad, samuti metsaga seotud rajatiste (metsateed, palgilaod jms) all olev maa.

Põllumajandusmaa on kasutatav põllumajandusmaa, s.t kasvatatavate-koristatavate kultuuride all olev maa (põllu- ja katmikkultuurid, viljapuud ja marjakultuurid, puukoolid, looduslik rohumaad, puu- ja köögiviljaaiad ning kesa).

Statistikaameti andmetel oli 2005. aastaks 27 747 majapidamise valduses 1 134 540 hektarit maad. Sellest 208 585 hektarit oli metsamaad ja 51 382 hektarit muud maad (vt tabel 5).

Tabel 5. Majapidamiste maakasutus 2005. aastal.

Aasta	Majapidamiste arv	Maavaldus (ha)	Põllumajandusmaa (ha)	Kasutamata põllumajandusmaa (ha)	Metsamaa (ha)	Muu maa (ha)
2005	27 747	1 134 540	828 926	45 647	208 585	51 382

Allikas: Statistikaamet

65% majapidamisi valdas põllumajandusmaad alla 10 ha ja neile kuulus 9% põllumajandusmaast. Enamus (73%) põllumajandusmaast oli üle 50 hektari põllumajandusmaaga majapidamistel, keskmiselt oli sellise majapidamise valduses 268 ha põllumajandusmaad (vt tabel 6).

Tabel 6. Majapidamiste arv ja nende kasutuses oleva põllumajandusmaa jaotus suurusgrupiti 2005. aastal.

	Kokku	0<10 ha	10-<50 ha	50-<100 ha	100-<300 ha	300-<500 ha	500-<1000 ha	1000-<2000 ha	>=2000 ha
Majapidamiste arv	27 687	18 078	7 346	946	812	207	191	80	27
Põllumajandusmaa (ha)	828 925	71 009	150 864	65 043	134 868	80 101	135 662	111 356	80 022

Allikas: Statistikaamet

Võrreldes 2000. aastaga on mahetootmisega tegelevate ettevõtjate arv 2006. aastal kasvanud üle viie korra ja mahepõllumajanduslikul eesmärgil kasutatav maa suurenenud üle kuue korra. 2005. aasta lõpuks oli mahepõllumajanduse registris 1013 mahetootjat põllumajandusmaaga 59 066 hektarit (ligi 7% kogu riigi põllumajandusmaast), millest üleminekuaja oli läbinud 36 048 hektarit ehk 61%. Lisaks sellele oli taimesaaduste korjamiseks mitteharitavaid alasid 119 hektarit ja mittepõllumajandusmaad loomade karjatamiseks 675 hektarit. Täieliku maheloomakasvatamisega majapidamisi oli 492 ja osalise maheloomakasvatamisega oli 128 majapidamist.

3. HINNANG MAKi MEETMETE RAKENDAMISELE 2006. AASTAL

Peatükis antakse ülevaade saavutatud tulemustest.

3.1. Finantsülevaade

Kolme aasta jooksul on ELi eelarvest MAKi meetmete rahastamiseks eraldatud 150,5 miljonit eurot (ligi 2,355 mld krooni) ning Eesti riigi vahenditest 37,6 miljonit eurot (589,3 miljonit krooni) ehk 20% meetmete rahastamise eelarvest. Programmiperioodil (2004–2006) on MAKi eelarve 188,16 miljonit eurot (üle 2,944 miljardi krooni) (vt tabel 7). Meetmete rahastamiseks oli 2006. aastaks planeeritud 68,51 miljonit eurot (1071,95 miljonit krooni) ehk 36% MAKi kogu programmiperioodi eelarvest. 2005. aasta eelarve oli 63,01 miljonit eurot ja 2004. aasta eelarve oli 56,64 miljonit eurot.

Tabel 7. MAKi meetmete rahastamine aastatel 2004–2006, 2004. aasta hindades. Tabelis esitatud summad on eurodes (miljonit eurot).

Meede	ELi osalus 2004.-2006. aastal	Riiklikud kulutused 2004.- 2006. aastal	Eelarve kokku 2004.-2006. aastal	Eelarve jagunemine meetmete kaupa 2004.-2006. aastal, %	Eelarve 2006. aastal	Eelarve jagunemine meetmete kaupa 2006. aastal, %
Ebasoodsamate piirkondade toetus	21,98	5,50	27,48	15	9,97	15
Põllumajanduslik keskkonnatoetus	56,73	14,21	70,94	38	25,98	38
Põllumajandusmaa metsastamise toetus	7,86	1,96	9,82	5	6,29	9
Elatustalude kohanemise toetus	8,84	2,21	11,06	6	4,40	6
Nõuetega vastavusse viimise toetus	27,97	7,00	34,97	19	14,33	21
Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus (Natura 2000 alad)	0,99	0,25	1,24	1	1,24	2
Otsetoetuste lisamaksed	21,71	5,43	27,13	14	5,04	7
Tehniline abi	2,49	0,63	3,12	2	1,25	2
SAPARD	1,92	0,48	2,40	1	0	0
Kokku	150,50	37,66	188,16	100	68,51	100

Allikas: MAK

Kõige suurema osa (38%) kolme aasta eelarvest moodustab põllumajanduslik keskkonnatoetus 70,94 miljoni euroga. Nõuetega vastavusse viimise toetus hõlmab 34,97 miljonit eurot (ehk 19%) 2004.–2006. aasta eelarvest.

2006. aastal võeti taotlusi vastu kuue meetme (ebasoodsamate piirkondade toetus, põllumajanduslik keskkonnatoetus, põllumajandusmaa metsastamise toetus, elatustalude

kohanemise toetus, nõuetega vastavusse viimise toetus ja keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus) raames ning nende toetuste eelarve (Eesti riiklikud kulutused + ELi osalus) oli 2006. aastal 62 214 000 eurot (üle 973 miljoni krooni).

MAKi raames rahastatakse ka otsetoetuste lisamakseid, et ühtlustada Eesti põllumajandustootjate sissetulekuid teiste EL liikmesriikidega. Tabelist 7 on näha, et 2006. aastal ei finantseeritud algselt kavandatud SAPARDi programmi raames ülevõetud kohustusi.

Tabel 8 kajastab MAKi meetmete rahastamist ajavahemikul 2004. kuni 2006. aasta ning sellega on võrreldud toetuste maksmiseks määratud summasid ja tegelikult tõendatud väljamakseid perioodil 01.01.2004–31.12.2006. Kuna taotluste menetlemine ei olnud 31. detsembri 2006. aasta seisuga veel lõpule jõudnud ebasoodsamate piirkondade toetusel, põllumajanduslikul keskkonnatoetusel, elatustalude kohanemise toetusel, nõuetega vastavusse viimise toetusel ning keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetusel, siis 2006. aasta taotluste vastuvõtuperioodil laekunud taotluste alusel tehtud toetuse määratud ja makstud summad tabelis 8 puuduvad.

2006. aasta 31. detsembri seisuga moodustasid taotlejatele määratud toetussummad 56% kogu programmeerimisperioodi (2004–2006) eelarvest. Ebasoodsamate piirkondade toetust on taotlejatele kokku määratud 56% meetme eelarvest aastateks 2004-2006. Põllumajanduslikku keskkonnatoetuse heaks kiidetud taotluste toetussumma on 60% võimalikust programmeerimisperioodi eelarvest. Põllumajandusmaa metsastamise toetuse raames võetud kohustused on 26% programmeerimisperioodi abikõlblikest kuludest. Elatustalude kohanemise toetuse heaks kiidetud taotluste toetussumma on 46% võimalikust programmeerimisperioodi eelarvest ning nõuetega vastavusse viimise toetuse vastav näitaja on 38%. Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetust ei olnud 31. detsembri seisuga veel taotlejatele määratud.

ELi liikmesriikide ja Eesti põllumajandustootjate sissetulekute ühtlustamiseks ette nähtud otsetoetuste lisamaksete raames taotlejatele määratud toetussumma oli 90% aastateks 2004-2006 planeeritud eelarvest. Perioodil 01.01.2004–31.12.2006 ei ole tehtud MAKi rahadest väljamakseid SAPARDi programmi raames.

Tabelis 8 näidatud määratud toetussummasid pole täielikult välja makstud. Määratud kohustuse ja väljamakstud summa erinevus on tingitud kas ebaõnnestunud maksetest või laekunud vaietet. Põllumajandusliku keskkonnatoetuse puhul on aga väljamakstud summa määratud summast suurem, kuna määratud summas kajastuvad otsused taotlejalt toetus tagasi nõuda, aga realselt pole veel toetus tagasi laekunud.

Kui 2004. aasta lõpuks oli toetust välja makstud 39,8 miljonit eurot, siis 2005. aasta lõpuks oli väljamakseid tehtud 68,1 miljoni euro suuruse summa ulatuses. 2006. aasta lõpuks oli toetust välja makstud 106 412 873 eurot, mis oli 56,55% kogu programmeerimisperioodi eelarvest.

Table 8. Määratud summad ja tegelikult tõendatud väljamaksed. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Meede	Aastateks 2004-2006 planeeritud abikõlblikud kulud kokku*			Määratud summa kokku**	Määratud summade % aastaks 2004-2006 planeeritud abikõlblikest kuludest	Tegelikult tõendatud väljamaksed (v.a. ettemaksed)* **	Väljamaksete osakaal aastaks 2004-2006 planeeritud abikõlblikest kuludest (%)
	ELi osalus	Riiklikud kulutused	Kokku				
Ebasoodsamate piirkondade toetus	21 984 074	5 496 019	27 480 093	15 422 772	56,12	15 396 144	56,03
Põllumajanduslik keskkonnatoetus	56 734 000	14 205 249	70 939 249	42 778 468	60,30	43 625 947	61,50
Põllumajandusmaa metsastamise toetus	7 856 020	1 964 005	9 820 025	2 564 932	26,12	2 489 914	25,36
Elatustalude kohanemise toetus	8 844 000	2 213 500	11 057 500	5 058 130	45,74	5 057 283	45,74
Nõuetega vastavusse viimise toetus	27 972 000	6 998 000	34 970 000	13 163 787	37,64	13 150 637	37,61
Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus	992 000	248 000	1 240 000	0	0	0	0
Otsetoetuste lisamaksed	21 707 975	5 426 994	27 134 969	24 482 113	90,22	24 478 911	90,21
Tehniline abi	2 489 931	628 233	3 118 164	2 274 123	72,93	2 214 036	71,00
SAPARD	1 920 000	480 000	2 400 000	0	0	0	0
Kokku	150 500 000	37 660 000	188 160 000	105 744 325	56,20	106 412 873	56,55

* Andmed põhinevad MAKil

** Määratud summasid kajastatakse perioodil 01.01.2004-31.12.2006

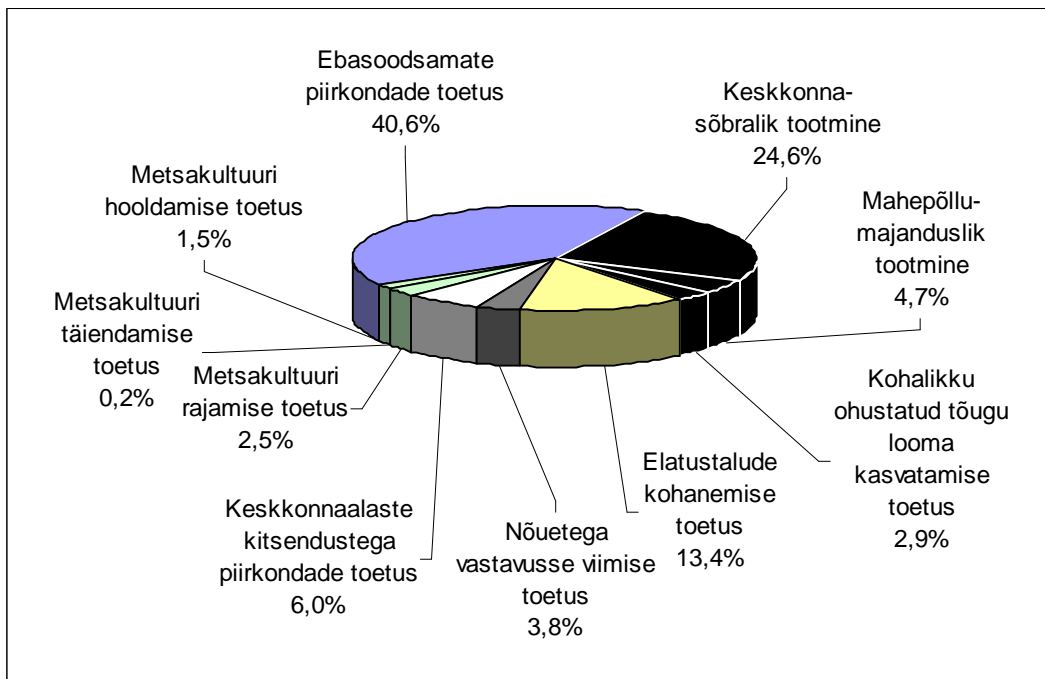
*** Tegelikke tõendatud väljamakseid kajastatakse perioodil 01.01.2004-31.12.2006

3.2. Esitatud taotluste arv ja taotletud summa

Tabelis 9 on toodud meetmete ühiste näitajate saavutustasemed 2006. aastal vastuvõetud taotluste kohta. 2006. aastal võeti taotlusi vastu kuue meetme (ebasoodsamate piirkondade toetus, põllumajanduslik keskkonnatoetus, põllumajandusmaa metsastamise toetus, elatustalude kohanemise toetus, nõuetega vastavusse viimise toetus, keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus) raames. Kokku esitati 2006. aastal 24 768 taotlust, millest oli 31. detsembri seisuga heaks kiidetud 4% ehk 937 taotlust.

2006. aastal esitatud taotluste menetlemine oli 31. detsembri 2006. aasta seisuga lõppenud (st. et andmed heakskiidetud taotluste arvu kohta on teada) vaid põllumajandusmaa metsastamise toetusel. Taotluste menetlemine ei olnud 31. detsembri 2006. aasta seisuga veel lõpule jõudnud ebasoodsamate piirkondade toetusel, põllumajanduslikul keskkonnatoetusel, elatustalude kohanemise toetusel, nõuetega vastavusse viimise toetusel ning keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetusel.

Arvuliselt kõige enam taotlusi esitati ebasoodsamate piirkondade toetuse raames (10 054 taotlust), mis moodustas esitatud taotluste koguarvust 40% (vt joonis 3). Põllumajandusliku keskkonnatoetuse kolme tegevuse raames esitati kokku 7 960 taotlust.

Joonis 3. Esitatud taotluste jagunemine meetmete ja tegevuste lõikes

Kokku esitati 2006. aastal taotlusi 49,03 miljoni euro ulatuses.

Kokku katkestas 178 taotlejat võetud kohustuse (vt tabel 9). 2005. aastal oli katkestajaid kokku 205, 2004. aastal vaid 7. Katkestamine toimus põhiliselt vääramatute jõu tõttu (taotleja surm, pikaajaline töövõimetus jne.).

2004. aasta jooksul ei nõutud toetust tagasi üheltki taotlejalt. 2005. aastal nõuti taotlejatelt tagasi 31 625 euro suurune summa. Vaatluseluse aasta jooksul on samuti taotlejatelt toetust tagasi nõutud. Viie meetme (ebasoodsamate piirkondade toetus, põllumajanduslik keskkonnatoetus, põllumajandusmaa metsastamise toetus, elatustalude kohanemise toetus, nõuetega vastavusse viimise toetus) raames on tagasi laekunud 98 263 euro suurune summa (vt tabel 9). Toetuse tagasimaksmise põhjused:

Ebasoodsamate piirkondade toetuse ja põllumajandusliku keskkonnatoetuse kolme tegevuse (keskkonnasõbralik tootmine, mahepõllumajanduslik tootmine ja kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine) raames nõuti toetust tagasi, kuna taotleja lõpetas kohustuse ennetähtaegselt (ei esitanud pindalatoetuste taotlust), kohustus vähenes üle sätestatud piirmäära ja tuvastati pinnaerinevusi 2004 ja 2005 taotletud pindade osas.

Elatustalude kohanemise toetuse puhul oli tagasinõudmise peamiseks põhjuseks see, et taotleja ei ole kogu perioodi jooksul olnud FIE.

Nõuetega vastavusse viimise toetuse tagasinõudmiste põhjuseks oli see, et taotleja lõpetas kohustuse ennetähtaegselt.

Põllumajandusmaa metsastamise toetuse puhul maksti tagasi 2005. aastal alusetult makstud toetust, kuna toetuse saaja lõpetas kohustuse ennetähtaegselt.

Kuna taotluste menetlemine ei olnud 31. detsembri 2006. aasta seisuga veel lõpule jõudnud ebasoodsamate piirkondade toetusel, põllumajanduslikul keskkonnatoetusel, elatustalude kohanemise toetusel, nõuetega vastavusse viimise toetusel ning keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetusel, siis 2006. aasta andmed nende meetmete ja tegevuste tegeliku saavutustaseme kohta puuduvad (vt tabel 10).

Tabel 9. Meetmete ühised näitajad 2006. aastal vastuvõetud taotluste kohta. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Indikaatori nimetus	MAKI meetmed kokku	Ebasoodsamate piirkondade toetus	Põllumajanduslik keskkonnatoetus						Põllumajandusmaa metsastamise toetus			Elatustalude kohanemise toetus	Nõuetega vastavusse viimise toetus	Keskonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus
			Keskkonnasõbralik tootmine	Mahepõllumajanduslik tootmine	Eesti tõugu hobuste kasvatamise toetus	Eesti tõugu veiste kasvatamise toetus	Eesti raskeveo hobuste kasvatamise toetus	Tori tõugu hobuste kasvatamise toetus	Metsakultuuri rajamise toetus	Metsakultuuri täiendamise toetus	Metsakultuuri hooldamise toetus			
Taotlejate arv	24 768	10 054	6 087	1 153	285	169	43	223	610	38	381	3 310	929	1 486
Esitatud taotluste arv	24 768	10 054	6 087	1 153	285	169	43	223	610	38	381	3 310	929	1 486
sh uued taotlejad**	3 836	710	172	216	38	52	10	51	443	0	0	474	184	1 486
Heakskiidetud taotluste arv	937	549	29	359
Heakskiidetud taotluste osakaal esitatud taotluste arvust, %	4	90	76	94
Toetusesaajate arv	937	549	29	359
Taotletud toetussumma	49 033 275	8 600 995	18 464 815	5 780 812	175 198	126 403	18 579	76 272	1 588 562*	8 833	72 932	3 310 085	10 809 788	999 502
Heakskiidetud toetussumma	1 449 429	1 377 602*	5 366	66 461
Väljamakstud toetussumma	1 380 489	1 375 123*	5 366
Katkestajate arv***	178	79	62	6	2	5	1	1	2			15	5	0
Tagasinõutud toetussumma***	98 263	10 239	20 772	5 756	124	0	0	0	2 034*	0	0	846	58 491	0

* sealhulgas esimese aasta metsakultuuri hooldustoetust

** sealhulgas taotlejad, kes võtsid kohustuse üle

*** näitaja perioodi 01.01.2006-31.12.2006 kohta

MAKi eesmärkide saavutamist hinnatakse läbi erinevate näitajate (vt tabel 10). Alljärgnevas tabelis on toodud MAK meetmepetsiifiliste näitajate saavutustasemed 31. detsembriks 2006. aastal. Kui meede rakendus 2005. aastal, siis on toodud saavutustasemed, milleni oli prognoositud kahe aasta jooksul jõuda ning tegelik saavutustase, milleni selle aja jooksul jõuti. Kui meede rakendus 2006. aastal, siis on toodud saavutustasemed, milleni oli prognoositud ühe aasta jooksul jõuda ning tegelik saavutustase, milleni selle aja jooksul jõuti.

Tabel 10. Meetmete meetmepetsiifilised näitajad, mis on saavutatud programmiperioodi jooksul. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Meetmepetsiifilised näitajad	Aastateks 2004-2006 prognoositud saavutustase	31. detsembriks 2006. aastaks saavutatud tase	Tegeliku saavutustaseme osakaal planeeritud saavutustasemest, %
Ebasoodsamate piirkondade toetus			
Füüsiline näitaja – esitatud taotluste arv	8 000	10 054	126
Finantsnäitaja - määratud toetussumma	27 480 000	15 422 772*	56
Edukuse näitaja - säilitatud põllumajandusmaa (ha)**	400 000	336 737*	84
Põllumajanduslik keskkonnatoetus			
sh keskkonnasõbraliku tootmise toetus			
Füüsiline näitaja - kohustustega hõlmatud üldpindala (ha)	470 000	467 023*	99
Finantsnäitaja - määratud toetussumma	52 630 000	34 872 746*	66
sh mahepõllumajandusliku tootmise toetus			
Füüsiline näitaja - kohustustega hõlmatud üldpindala (ha)	70 000	62 094*	89
Finantsnäitaja - määratud toetussumma	16 793 000	7 445 574*	44
Edukuse näitaja - kohustusega hõlmatud mahetootmisettevõtete üldarv	...	1043*	...
sh kiviaedade rajamise, taastamise ja hooldamise toetus			
Füüsiline näitaja - rajatud kiviaiad (m)	25 000	0*	0
Füüsiline näitaja - taastatud kiviaiad (m)	55 000	0*	0
Füüsiline näitaja - hooldatud kiviaiad (m)	20 000	0*	0
Finantsnäitaja - rajatud kiviaiad	201 000	0*	0
Finantsnäitaja - taastatud kiviaiad	352 000	0*	0
Finantsnäitaja - hooldatud kiviaiad	85 000	0*	0
sh kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine			
Füüsiline, edukuse ja mõju näitaja - hinnanguline eesti tõugu hobuste arv	1020	921*	90
Füüsiline, edukuse ja mõju näitaja - hinnanguline eesti maakarja tõugu veiste arv	750	593*	79
Füüsiline, edukuse ja mõju näitaja - hinnanguline eesti raskeveo hobuste arv	100	96*	96
Füüsiline, edukuse ja mõju näitaja - hinnanguline tori tõugu hobuste arv	500	384*	77
Finantsnäitaja - määratud toetussumma (eesti tõugu hobune)	435 000	279 884*	64

Finantsnäitaja - määratud toetussumma (eesti maakarja tõugu veis)	521 000	102 527*	20
Finantsnäitaja - määratud toetussumma (eesti raskeveo hobune)	29 000	15 512*	53
Finantsnäitaja - määratud toetussumma (tori tõugu hobune)	155 000	62 225*	40
<u>Põllumajandusmaa metsastamise toetus</u>			
Füüsiline näitaja – esitatud taotluste arv	300	1 255	418
Finantsnäitaja – määratud toetussumma	9 820 000	2 564 932	26
Edukuse näitaja – metsastatud pindala (ha)	10 000	2 881	29
<u>Elatustalude kohanemise toetus</u>			
Füüsiline näitaja – esitatud taotluste arv	4 400	3 310	75
Finantsnäitaja - määratud toetussumma	11 057 000	5 058 130*	46
Edukuse näitaja - heakskiidetud taotlejad	4 400	2 843*	65
<u>Nõuetega vastavusse viimise toetus</u>			
Füüsiline näitaja - taotlejate arv	1 900	1794	94
Finantsnäitaja - määratud toetussumma	34 970 000	13 163 787*	38
Edukuse näitaja – toetusega hõlmatud sõnnikuhoidlate arv	2 000	1 183*	59
<u>Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus</u>			
Füüsiline näitaja - taotlejate arv	1 500	1 486	99
Finantsnäitaja - määratud toetussumma	1 240 000	0*	0
Edukuse näitaja - kaitstavate elupaikade ja liikide loomulik seisund on säilitatud või parandatud (ha)***	38 600	0*	0

* 2005. aasta tegelik saavutustase, sest andmed 2006. aasta kohta pole veel teada

** kohustustega hõlmatud üldpindala

*** Heakskiidetud pind

Mõjunäitajad on koostatud põhimõttel, et need saavutatakse kohustusperioodi lõpuks, seega 2006. aasta jooksul nende näitajate osas tulemusi veel saavutatud ei ole. Tulemused saadakse pärast kohustusperioodi lõppu.

3.3. Rakendamise ülevaade meetme lõikes

3.3.1. Ebasoodsamate piirkondade toetus

Meetme eesmärk

Meetme eesmärk on tagada põllumajandusmaa jätkuv kasutamine ebasoodsamates piirkondades ning aidata selle kaudu kaasa elujõulise maarahvastiku säilimisele, säilitada paikkonna asustust ja edendada säästvat põllumajandust.

Rakendamine

Toetuse rakendamisele eelnes ka vastavate õigusaktide väljatöötamine.

Põllumajandusministri 20. aprilli 2004. a määrus nr 49 "Ebasoodsamate piirkondade toetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise täpsem kord" jõustus 1. mail 2004. Nimetatud määrust on muudetud:

- Põllumajandusministri 29. oktoobri 2004. aasta määrusega nr 175, mis jõustus 12. novembril 2004. aastal;

Määruse muudatusega seostati toetuse maksmine senisest enam keskkonnanõuete täitmisega. Määrusesse lisandus 10 üldist keskkonnanõuet, mille rikkumise korral on PRIA-l õigus toetust vähendada.

- Põllumajandusministri 21. aprilli 2005. aasta määrusega nr 45, mis jõustus 1. mail 2005. aastal;

Määruse muudatused olid sisult täpsustavad ja aitasid kõrvaldada 2004. aastal toetuse rakendamise käigus ilmnunud kitsaskohti. Täpsustus kohustuse mõiste, majandusüksuses tehtud muudatustest teavitamise kord ning kohustuste üleandmise ja ülevõtmisega seonduv.

- Põllumajandusministri 29. juuni 2005. aasta määrusega nr 76, mis jõustus 10. juulil 2005. aastal.

Täpsustati ja täiendati üldiste keskkonnanõuete sõnastust. Täiendavalt muudeti pindalapõhiste toetustega seotud õigusaktides rohumade niitmise tähtaja sätet.

- Põllumajandusministri 13. aprilli 2006. aasta määrusega nr 45, mis jõustus 24. aprillil 2006. aastal.

Määruse muudatusega loeti piirkondlikku eripära arvesse võttes Saare, Hiiu, Pärnu või Lääne maakonnas asuv püsirohumaad heas põllumajanduslikus korras olevaks, kui sellel kasvavate kadakate ja puude liituvus on kuni 0,5. Erisuse eelduseks on, et rohumaad on niidetud või karjatatud ja seda erisust rakendati tagasiulatuvalt 17. novembrist 2005. a.

Lisaks muudeti toetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise tähtpäeva, kus 17. november asendati 19. detsembriga, et toetuse taotlusi põhjalikumalt menetleda.

- Põllumajandusministri 8. augusti 2006. aasta määrusega nr 87, mis jõustus 25. augustil 2006. aastal.

Muudatusega sätestati, et 2006. aasta taotluste vastuvõtuperioodil laekunud ebasoodsamate piirkondade toetuse taotluste määramise otsused tehakse 2007. aasta 25. jaanuariks. Ka järgnevatel aastatel tehakse määramise või taotluse rahuldamata jätmise otsused taotlemisele järgneva aasta 25. jaanuariks.

Taotluste vastuvõtt toimus PRIA piirkondlikes büroodes 2. kuni 22. maini 2006. Hilinenud taotluste vastuvõtmise aeg oli 23. mai kuni 16. juuni 2006. Kokku esitati 2006. aastal 10 054 ebasoodsamate piirkondade toetuse taotlust 344 185 hektarile. Toetuse määramine toimus 2007. aasta alguses, seega 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei jõutud rahuldada ühtegi taotlust.

Ebasoodsamate alade toetuse taotlemisest ja maksmisest maakondade lõikes annab ülevaate tabel 11.

Tabel 11. Ebasoodsamate piirkondade toetuse taotlemine 2006. aastal

Maakond	Taotlejate arv	Taotletud pind (ha)
HARJUMAA	331	16 545
HIIUMAA	440	13 350
IDA-VIRUMAA	499	20 306
JÕGEVAMAA	191	3 528
JÄRVAMAA	150	6 857
LÄÄNEMAA	786	41 798
LÄÄNE-VIRUMAA	202	7 462
PÕLVAMAA	1 007	29 471
PÄRNUMAA	1 428	54 840
RAPLAMAA	661	27 611
SAAREMAA	1 339	43 125
TARTUMAA	465	15 459
VALGAMAA	742	21 457
VILJANDIMAA	21	1 412
VÕRUMAA	1 792	40 965
Kokku	10 054	344 185

Kõige rohkem taotlusi laekus Võrumaalt (1 792 taotlust), järgnesid Pärnumaa (1 428 taotlust) ja Saaremaa (1 339 taotlust). Enim taotletud pinda oli Pärnumaa taotlustel.

Lisaks määrati 2006. aastal ühele 2004. aastal toetuse taotlejale toetust juurde 0,02 hektarile summas 0,51 eurot (8 krooni) ning 135-le 2005. aastal toetuse taotlejale määrati toetust juurde 2 494 hektarile summas 62 267 eurot (974 259 krooni).

2006. aastal maksti välja toetus 2005. aastal toetuse taotlejatele. Välja makstud toetuse suurus on 212 774 eurot (3 329 182 krooni) (vt tabel 12).

Vaatlusaluse aasta jooksul on taotlejatelt toetust tagasi nõutud. Tagasi on makstud 10 239 eurot (160 208 krooni) ning tabelis 12 on see tagasilaekunud summa maha lahutatud.

Tabel 12. Ebasoodsamate piirkondade toetuse maksmine 2006. aastal 2005. aasta taotlejatele. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Makstud summa
HARJUMAA	1 953
HIIUMAA	5 271
IDA-VIRUMAA	9 093
JÕGEVAMAA	-461
JÄRVAMAA	10 097
LÄÄNEMAA	54 798
LÄÄNE-VIRUMAA	-223
PÕLVAMAA	23 350
PÄRNUMAA	13 290
RAPLAMAA	10 431
SAAREMAA	9 944
TARTUMAA	35 466
VALGAMAA	15 970
VILJANDIMAA	0
VÕRUMAA	23 795
Kokku	212 774

Prognoositud oli 2006. aastal vastu võtta 8000 taotlust, kokku laekus aga 10 154 taotlust. Eesmärgiks oli seatud ajavahemikul 2004. kuni 2006. säilitada 400 000 ha põllumajandusmaad. Tegelik saavutustase 31. detsembri 2006. aasta seisuga on 336 737 ha ehk saavutatud on 84%. Arvesse tuleb võtta seda, et info 2006. aasta taotluste vastuvõtuperioodil laekunud ebasoodsamate piirkondade toetuse taotluste heakskiitmise kohta 31. detsembri seisuga puudub.

3.3.2. Põllumajanduslik keskkonnatoetus

Meetme eesmärk

- soodustada keskkonnasõbralike põllumajandusmeetodite juurutamist ja jätkuvat kasutamist;
- säilitada ja suurendada bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust;
- aidata keskkonnale tulutoovalt tegutsevatel põllumajandustootjatel saada kohast tulu;
- suurendada põllumajandustootjate keskkonnateadlikkust.

Rakendamine

Toetuse rakendamisele eelnes ka vastavate õigusaktide väljatöötamine.

Põllumajandusministri 20. aprilli 2004. a määrus nr 51 "Põllumajandusliku keskkonnatoetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise täpsem kord" jõustus 1. mail 2004. Nimetatud määrust on muudetud:

- Põllumajandusministri 8. septembri 2004. aasta määrusega nr 157, mis jõustus 24. septembril 2004. aastal;

Määruse muudatusega muutusid kohustusliku koolitusega seotud nõuded. Suurest taotlejate arvust tingituna pikendati keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllumajandusliku tootmise koolituse läbimise tähtaega seni kehtinud 1. oktoobrilt 1. veebruarini 2005. aastal.

Lisaks ei pea mahetootmise eest toetuse taotlejad enam osalema keskkonnasõbraliku tootmise koolitusel, kuna kõigil mahetootjatel on juba kohustus osaleda spetsiaalsel mahetootmise alasel koolitusel.

- Põllumajandusministri 29. oktoobril 2004. aasta määrusega nr 174, mis jõustus 12. novembril 2004. aastal;

Määruse muudatusega seostati toetuse maksmine senisest enam keskkonnanõuete täitmisega. Määrusesse lisandus 10 üldist keskkonnanõuet, mille rikkumise korral on PRIA õigus toetust vähendada.

- Põllumajandusministri 03. veebruari 2005. aasta määrusega nr 14, mis jõustus 13. veebruaril 2005. aastal;

Määruse muudatusega pikendati keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllumajanduse koolituse lõpptähtaega. Kõik 2004. aastal põllumajanduslikku keskkonnatoetust taotlenud isikud peavad keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllumajanduse koolituse läbima senise tähtaja 1. veebruar asemel hiljemalt esimese kohustuseaasta lõpuks – 2005. aasta 14. juuliks.

Veel lisati koolitusel osalejate ringi lisaks füüsilisele isikule või füüsilisest isikust ettevõtjale ka nende täisealine perekonnaliige. Seni võis taotleja asemel koolitusel osaleda vaid vastava ettevõtte töötaja.

- Põllumajandusministri 21. aprilli 2005. aasta määrusega nr 43, mis jõustus 1. mail 2005. aastal;

Määruse muudatused olid sisult täpsustavad ja aitasid kõrvaldada 2004. aastal toetuse rakendamise käigus ilmnunud kitsaskohti. Täpsustus kohustuse mõiste, majandusüksuses tehtud muudatustest teavitamise kord ning kohustuste üleandmise ja ülevõtmisega seonduv.

Lisaks täpsustati keskkonnasõbraliku tootmise nõudeid, sh mullaproovide võtmise nõudeid ja tähtaegu ning viljavaheldusplaani/külvikorra sisseviimise plaaniga seonduvat. Täpsustati ka ohustatud tõugu looma kasvatamise toetuse nõudeid.

- Põllumajandusministri 29. juuni 2005. aasta määrusega nr 76, mis jõustus 10. juulil 2005. aastal;

Muudatusega anti Natura 2000 aladel asuvatele põllumajandustootjatele võimalus taotleda täiendavalt toetust keskkonnasõbraliku tootmise eest.

Lisaks täpsustati ja täiendati üldiste keskkonnanõuete sõnastust. Täiendavalt muudeti pindalapõhiste toetustega seotud õigusaktides rohumade niitmise tähtaja sätet.

- Põllumajandusministri 13. septembri 2005. aasta määrusega nr 92, mis jõustus 23. septembril 2005. aastal;

Tootjad, kes taotlesid 2005. aastal täiendavalt keskkonnasõbraliku tootmise toetust Natura 2000 aladel, said kohustuslikul koolitusel osalemiseks üle poole aasta pikendust.

Koolitustähtaja pikendamine oli tingitud asjaolust, et 2005. aastal võeti keskkonnasõbraliku tootmise eest Natura 2000 aladel täiendavalt toetusi vastu 11. juulist kuni 21. juulini, mille tõttu jäi kohustuse võtnud tootjatel koolitusel osalemiseks liiga vähe aega.

- Põllumajandusministri 4. novembri 2005. aasta määrusega nr 109, mis jõustus 20. novembril 2005. aastal.

Muudatusega lükati toetuse määramine edasi. Kui 2004. aastal oli tähtajaks 17. november, siis 2005. aastal tehti otsus 19. detsembriks. Muudatuse sisseviimise ajendiks oli 2005. aasta toetuste menetlemise ajagraafikusse Natura 2000 aladel keskkonnasõbraliku tootmise tegevuse lisandumine, mistõttu lükkusid edasi planeeritavad tegevused toetuste menetlemise programmide arenduse osas.

- Põllumajandusministri 13. aprilli 2006. aasta määrusega nr 44, mis jõustus 24. aprillil 2006. aastal.

Üheks olulisemaks muudatuseks oli 5-aastase nõuete järgimise kohustuse sätete muutmine. Kui varem kohustus lõpetati ja toetus nõuti tagasi, kui kohustus vähenes põllumajandusmaa, loomade või kiviaedade osas üle 30%, siis muudatuse kohaselt kohustust ei lõpetata. Tootja saab ülejäänud osas kohustust jätkata. Kui kohustus on vähenenud üle 30%, nõutakse seda ületavas osas toetus tagasi. Muudatust rakendati tagasiulatuvalt 17. novembrist 2005.

Arvestades, et maheootjad peaksid senisest oluliselt enam mahepõllumajandussaadusi töötleva ja turustama, viidi määrusesse sisse täiendus, et kohustuslik mahekoolitus võib olla lisaks tootmisele ka töötlemise või turustamise alane.

Ühtlustati toetuse vähendamise ja taotluse rahuldamata jätmise sätteid kiviaia rajamise, taastamise ja hooldamise toetuse nõuete rikkumise korral.

Lisaks loeti määruse muudatusega piirkondlikku eripära arvesse võttes Saare, Hiiu, Pärnu või Lääne maakonnas asuv püsirohumaa heas põllumajanduslikus korras olevaks, kui sellel kasvavate kadakate ja puude liituvus on kuni 0,5. Erisuse eelduseks on, et rohumaad on niidetud või karjatatud ja seda rakendati tagasiulatuvalt 17. novembrist 2005. a.

- Põllumajandusministri 8. augusti 2006. aasta määrusega nr 87, mis jõustus 25. augustil 2006. aastal.

Muudatusega muudeti kiviaedade rajamise, taastamise või hooldamise eest toetuse maksmise korda. Selleks, et lähendada MAK ja Eesti maaelu arengukava 2007-2013 raames rakenduvat kiviaedade toetamise skeemi, makstakse kogu toetus 2005. aastal taotletud kiviaedade kohta taotlejale välja 2007. aasta alguses. Varasema skeemi kohaselt oleks toetus välja makstud võrdsete osadena viienda kohustuseaasta lõpuks. Kiviaiad, mille kohta toetust taotleti, pidid olema 2006. aasta 1. septembriks korda tehtud ning ülejäänud kohustusaastatel peab neid nõuetekohaselt hooldama (seda ka kontrollitakse ning nõuete mittetäitmise eest nõutakse makstud teotus tagasi).

Lisaks sätestati muudatusega, et 2006. aasta taotluste vastuvõtuperioodil laekunud põllumajandusliku keskkonnatoetuse taotluste määramise otsused tehakse 2007. aasta 25. jaanuariks, et toetuse taotlusi põhjalikumalt menetleda. Ka järgnevatel aastatel tehakse määramise või taotluse rahuldamata jätmise otsused taotlemisele järgneva aasta 25. jaanuariks.

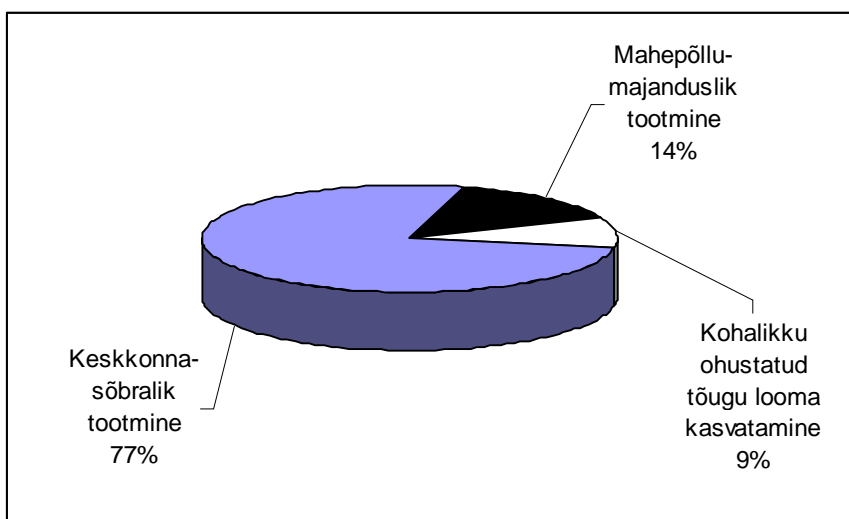
Põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames võeti 2006. aastal uusi taotlusi vastu kahe tegevuse raames:

1. mahepõllumajanduslik tootmine,
2. kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine.

Taotluste vastuvõtt toimus PRIA piirkondlikes büroodes 2. kuni 22. maini 2006. Hilinenud taotluste vastuvõtmise aeg oli 23. mai kuni 16. juuni 2006.

Kokku esitati 2006. aastal põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames kolme tegevuse lõikes 7 960 taotlust. 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei olnud toetuse taotluste menetlemine veel lõppenud ning seega puuduvad andmed heakskiidetud taotluste kohta.

Kõige suurema osa põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames esitatud taotlustest moodustas keskkonnasõbralik tootmine (77%) (vt joonis 4).

Joonis 4. 2006. aastal vastuvõetud taotluste jagunemine põllumajandusliku keskkonnatoetuse tegevuste lõikes.

3.3.2.1. Baastegevus - Keskkonnasõbralik tootmine

2006. aastal oli keskkonnasõbraliku tootmise toetuse taotlejaid 6 092. Taotletud pind oli 460 531 hektarit. 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei olnud toetuse taotluste menetlemine veel lõppenud ning seega puuduvad andmed heakskiidetud taotluste kohta.

Kehtivaid keskkonnasõbraliku tootmise toetuse kohustusi oli aastalõpu seisuga 5 474 (467 023 ha), neist uusi kohustusi oli 115 (8315 ha) ja vanu kohustusi 5359 (458 708 ha).

Keskkonnasõbraliku tootmise toetuse taotlemisest annab ülevaate tabel 13.

Tabel 13. Keskkonnasõbraliku tootmise toetuse taotlemine maakonniti 2006. aastal.

Maakond	Taotluste arv	Taotletud pind (ha)
HARJUMAA	213	22 612
HIIUMAA	254	4 385
IDA-VIRUMAA	225	13 896
JÕGEVAMAA	224	33 710
JÄRVAMAA	202	46 986
LÄÄNEMAA	400	27 543
LÄÄNE-VIRUMAA	369	48 134
PÖLVAMAA	304	29 419
PÄRNUMAA	1 054	54 570
RAPLAMAA	462	31 108
SAAREMAA	613	26 840
TARTUMAA	408	47 391
VALGAMAA	342	19 233
VILJANDIMAA	383	35 692
VÕRUMAA	634	19 013
Kokku	6 087	460 531

Enim taotlusi laekus Pärnumaalt (1054 taotlust), järgnesid Võrumaa (634 taotlust) ja Saaremaa (615 taotlust). Pindalaliselt taotleti enim Pärnumaale, Lääne-Virumaale ja Tartumaale.

2006. aastal toimus toetuse väljamaksmine 2005. aasta toetuse taotlejatele (vt tabel 14). Välja makstud toetuse suurus on 18 283 490 eurot (286,1 miljonit krooni).

Tabel 14. Keskkonnasõbraliku tootmise toetuse maksmine maakonniti 2006. aastal 2005. aasta taotlejatele. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Makstud summa
HARJUMAA	874 495
HIIUMAA	161 714
IDA-VIRUMAA	453 613
JÕGEVAMAA	1 405 352
JÄRVAMAA	2 017 419
LÄÄNEMAA	999 193
LÄÄNE-VIRUMAA	1 913 600
PÕLVAMAA	1 280 653
PÄRNUMAA	2 103 067
RAPLAMAA	1 228 947
SAAREMAA	806 259
TARTUMAA	1 992 870
VALGAMAA	777 011
VILJANDIMAA	1 552 389
VÕRUMAA	716 909
Kokku	18 283 490

Vaatlusaluse aasta jooksul on taotlejatel toetust tagasi nõutud. Tagasi on makstud kokku 20 772 eurot (325011 krooni) ning tabelis 14 on see tagasilaekunud summa maha lahutatud.

Lisaks määrati 2006. aastal kahele 2004. aastal toetuse taotlejale toetust juurde 79 hektarile summas 1 871,6 eurot (29 284 krooni) ning 649-le 2005. aasta toetuse taotlejale 13 421 ha ulatuses 511 568,1 eurot (8 004 302 krooni).

2006. aasta keskkonnasõbraliku tootmise toetus jagunes kaheks ühikmäärarühmiks:

1. haritav maa (v.a püsirohumaa) (714 kr/ha)
2. püsirohumaa (331 kr/ha).

Keskkonnasõbraliku tootmise toetuse taotlemisest kultuurigruppide lõikes annab ülevaate tabel 15. Tabelis erinevate kultuurigruppide osas toodud taotluste arv on suurem kui tegelik taotluste arv kokku, kuna ühel taotlejal oli võimalik taotluses märkida toetuse taotlemine mitme kultuurigrupi kohta. Pindalalt kõige enam taotleti toetust kõrreliste heintaimedele (201 296 ha), järgnesid teraviljad (171 053 ha) ja õlikultuurid (38 148 ha).

Tabel 15. Keskkonnasõbraliku tootmise toetuse taotlemine kultuurigruppide lõikes 2006. aastal

Kultuurigrupp	Taotluste arv	Taotletud pind (ha)
Heintaimed, kõrrelised	5 214	201 296
Teraviljad	2 634	171 053
Õlikultuurid	671	38 148

Heintaimed, liblikõielised	1 864	36 817
Muud	586	5 652
Kaunviljad	383	4 202
Köögilviljad	1 522	2 480
Viljapuud ja marjad	360	679
Ravim- ja maitsetaimed	15	91
Rühvelkultuurid	5	25
Puukool	9	17
Kiukultuurid	1	4

Eesmärgiks oli seatud perioodil 2004-2006 keskkonnasõbraliku tootmise kohustustega hõlmata 470 000 ha, tegelik saavutustase on 467 023 ha ehk 99%. Siinjuures tuleb veel arvestada seda, et 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei olnud 2006. aasta toetuse taotluste menetlemine veel lõppenud ning seega puuduvad andmed heakskiidetud taotluste kohta.

3.3.2.2. Lisategevused

3.3.2.2.1. Mahepõllumajanduslik tootmine

2006. aastal oli mahetootmise toetuse taotlejaid 1153. Taotletud pind oli 65 834 hektarit. 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei olnud toetuse taotluste menetlemine veel lõppenud ning seega puuduvad andmed heakskiidetud taotluste kohta.

Kehtivaid mahetootmise toetuse kohustusi oli aastalõpu seisuga 1043 (62 094 ha), neist 2006. aastal alustatud kohustusi oli 179 (10 583 ha) ja 2004-2005 aastatel alustatud kohustusi 864 (51 511 ha).

Mahepõllumajandusliku tootmise toetuse taotlemisest maakondade lõikes annab ülevaate tabel 16.

Tabel 16. Mahepõllumajandusliku tootmise toetuse taotlemine maakonniti 2006. aastal.

Maakond	Taotlejate arv	Taotletud pind (ha)
HARJUMAA	49	4 223
HIIMUMAA	127	7 524
IDA-VIRUMAA	22	1 251
JÕGEVAMAA	49	1 558
JÄRVAMAA	25	830
LÄÄNEMAA	58	5 545
LÄÄNE-VIRUMAA	36	2 567
PÕLVAMAA	61	2 176
PÄRNUMAA	104	5 686
RAPLAMAA	71	4 037
SAAREMAA	133	7 614
TARTUMAA	102	5 464
VALGAMAA	60	4 319
VILJANDIMAA	115	6 544
VÕRUMAA	141	6 496
Kokku	1 153	65 834

Enim taotlusi laekus Võrumaalt (141 taotlust), järgnesid Saaremaa (133 taotlust) ja Hiiumaa (127 taotlust). Pindalaliselt taotleti enim Saaremaale, Hiiumaale ja Viljandimaale.

2005. aasta mahepõllumajandusliku tootmise toetuse taotluste eest maksti 2006. aastal välja 4 333 794 eurot (67,8 miljonit krooni) (vt tabel 17). 2006. aasta toetus maksti välja 2007. aasta alguses.

Tabel 17. Mahepõllumajandusliku tootmise toetuse täiendav maksmine maakonniti 2006. aastal 2005. aasta taotlejatele. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Makstud summa
HARJUMAA	271 534
HIIUMAA	535 513
IDA-VIRUMAA	74 482
JÕGEVAMAA	85 477
JÄRVAMAA	57 653
LÄÄNEMAA	276 584
LÄÄNE-VIRUMAA	172 484
PÕLVAMAA	117 362
PÄRNUMAA	353 547
RAPLAMAA	315 364
SAAREMAA	494 418
TARTUMAA	341 257
VALGAMAA	274 986
VILJANDIMAA	528 810
VÕRUMAA	434 323
Kokku	4 333 794

Vaatlusaluse aasta jooksul on taotlejatelt toetust tagasi nõutud. Taotlejad on toetust tagasi maksnud kogusummas 5 756 eurot (90 064 krooni) ning tabelis 17 on see tagasilaekunud summa maha lahutatud.

Lisaks määrati 2006. aastal 2005. aastal esitatud 66 taotlusele 935 hektari eest 88 464,4 eurot (1 384 167 krooni).

Mahetootmise toetus jagunes kolmeks ühikumäärarühmiks:

1. püsirohuma ja looduslik rohumaa, mille hektari kohta peetakse vähemalt 0,1 lü loomi ja nendest vähemalt 50% on mahepõllumajanduslikul pidamisel (1156 kr/ha);
2. teravili, kaunvili, tehniline kultuur, kartul, söödajuurvili, mustkesa ja lühiajaline rohumaa (1516 kr/ha)
3. avamaa köögivilid, ravim- ja maitsetaimed ning puuvili- ja marjakultuurid (3764 kr/ha).

Mahetootmise toetuse taotlemisest kultuurigruppide lõikes annab ülevaate alljärgnev tabel. Tabelis erinevate kultuurigruppide osas toodud taotluste arv on suurem kui tegelik taotluste arv kokku, kuna ühel taotlejal oli võimalik taotluses märkida toetuse taotlemine mitme kultuurigrupi kohta. Pindalalt kõige enam taotleti toetust kõrreliste heintaimedele, järgnesid teraviljad ja liblikõielised heintaimed.

Tabel 18. Mahetootmise toetuse taotlemine kultuurigruppide lõikes 2006. aastal

Kultuurigrupp	Taotluste arv	Taotletud pind (ha)
Heintaimed, kõrrelised	944	48 063
Teraviljad	526	8 593
Heintaimed, liblikõielised	484	5 869
Muud	177	1 395
Viljapuud ja marjad	338	1 023
Õlikultuurid	23	290
Köögiviljad	351	249
Kaunviljad	47	189
Ravim- ja maitsetaimed	14	150
Rühvelkultuurid	4	1
Puukool	1	1

Eesmärgiks oli seatud ajavahemikul 2004-2006 mahepõllumajandusliku tootmisega hõlmata 70 000 hektarit. Tegelik saavutustase on 62 094 ha ehk rakendusaastatega on täidetud 89% eesmärgist. Siinjuures tuleb veel arvestada seda, et 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei olnud toetuse taotluste menetlemine veel lõppenud ning seega puuduvad andmed heakskiidetud taotluste kohta.

3.3.2.2. Kiviaia rajamine, taastamine ja hooldamine

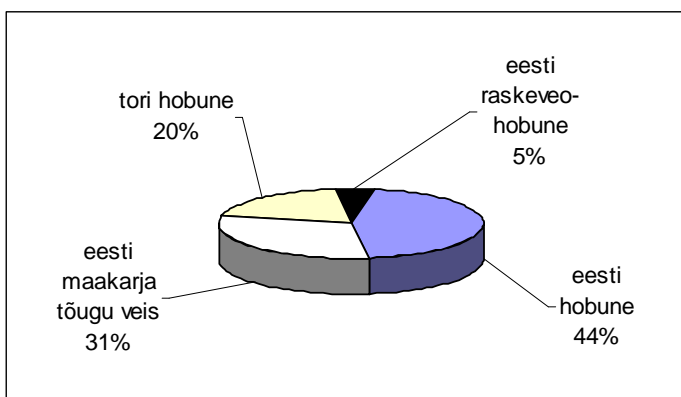
2005. aasta lõpus võeti vastu kiviaia rajamise, taastamise ja hooldamise toetuse taotlusi. Taotluste menetlemise protsess on väga pikk ning toetuse väljamaksmine toimus alles 2007. aasta alguses. Kuna 2005. aasta taotluste vastuvõtuperioodil laekunud taotluste alusel toimus toetuse määramine või rahuldumata jätmine 2007. aastal, puuduvad 31. detsembri seisuga andmed ka heakskiidetud taotluste arvu kohta. 2006. aastal uusi toetuse taotlusi vastu ei võetud.

Kokku taotleti 2005. aastal toetust 41 048,2 meetri kiviaia rajamiseks, 85 504,8 meetri kiviaia taastamiseks ja 35 959 meetri kiviaia hooldamiseks.

3.3.2.3. Eritegevus - Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine

MAKi raames makstakse toetus eesti hobuse, eesti maakarja tõugu veise, tori hobuse ja eesti raskeveohobuse kasvatamiseks.

Kokku esitati 2006. aastal kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamiseks 720 taotlust 2386 ohustatud tõugu looma kasvatamise eest toetuse saamiseks. Joonis 5 annab ülevaate loomade arvust, mille kohta toetust taotleti. 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei olnud toetuse taotluste menetlemine veel lõppenud ning seega puuduvad andmed heakskiidetud taotluste kohta.

Joonis 5. Loomade arv, mille kohta taotleti 2006. aastal alusel kohalikku ohustatud tõugu loomade toetust

Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamise eesmärgiks oli seatud ajavahemikul 2004-2006 toetada 1020 eesti tõugu hobust, tegelik saavutustase on 921 toetatud eesti tõugu hobust ehk saavutatud on 90% eesmärgist. Samuti oli eesmärk kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamise tegevuse raames toetada 750 eesti maakarja tõugu veise, 100 eesti raskeveo hobuse ja 500 tori tõugu hobuse kasvatamist. Vastavad tulemused olid 79%, 96% ja 77% eesmärkidest. Siinjuures tuleb veel arvestada seda, et 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei olnud 2006. aasta taotluste vastuvõtuperioodil laekunud taotluste menetlemine veel lõppenud ning seega puuduvad andmed heakskiidetud taotluste kohta.

3.3.2.3.1. Eesti tõugu hobuse kasvatamine

2006. aastal oli eesti tõugu hobuste kasvatamise toetuse taotlejaid 285. Toetust taotleti 1075 eesti tõugu hobuse kasvatamiseks. 2006. aasta toetuse määramise otsused tehti 2007. aasta alguses. Kehtivaid eesti tõugu hobuste kasvatamise toetuse kohustusi oli aastalõpu seisuga 251 (981 hobust), neist uusi kohustusi oli 33 (59 hobust) ja vanu kohustusi 218 (922 hobust).

Eesti tõugu hobuste kasvatamise toetuse taotlemisest maakondade lõikes annab ülevaate tabel 19.

Tabel 19. Eesti tõugu hobuste kasvatamise toetuse taotlemine 2006. aastal.

Maakond	Taotlejate arv	Taotletud loomi
HARJUMAA	24	78
HIIUMAA	26	79
IDA-VIRUMAA	1	8
JÕGEVAMAA	4	5
JÄRVAMAA	11	16
LÄÄNEMAA	20	46
LÄÄNE-VIRUMAA	11	37
PÕLVAMAA	3	2
PÄRNUMAA	25	80
RAPLAMAA	17	41
SAAREMAA	77	533
TARTUMAA	19	51
VALGAMAA	6	12
VILJANDIMAA	25	42
VÕRUMAA	16	45
Kokku	285	1 075

Kõige rohkem eesti tõugu hobuste kasvatamise toetuse taotlusi laekus Saaremaalt (77 taotlust), järgnesid Hiiumaa (26 taotlust) ja Pärnu- ning Viljandimaa (mõlemal 25 taotlust).

2005. aasta eesti tõugu hobuste kasvatamise toetuse eest maksti 2006. aastal välja 149 554 eurot (2,3 miljonit krooni), 2006. aasta toetus makstakse välja 2007. aastal.

Lisaks määrati 2006. aastal ühele 2005. aasta toetuse taotlusele ühe looma eest 163 eurot (2 550 krooni).

Tabel 20. Eesti tõugu hobuste kasvatamise toetuse täiendav maksmine 2006. aastal 2005. aasta taotlejatele. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Makstud summa
HARJUMAA	10 540
HIIUMAA	12 223
IDA-VIRUMAA	0
JÕGEVAMAA	489
JÄRVAMAA	1 956
LÄÄNEMAA	6 625
LÄÄNE-VIRUMAA	4 440
PÕLVAMAA	163
PÄRNUMAA	9 774
RAPLAMAA	5 052
SAAREMAA	75 356
TARTUMAA	8 789
VALGAMAA	1 436
VILJANDIMAA	5 541
VÕRUMAA	7 171
Kokku	149 554

Vaatlusaluse aasta jooksul on taotlejatelt toetust tagasi nõutud. Taotlejad on toetust tagasi maksnud kogusummas 124 eurot (1 935 krooni) ning tabelis 20 on see tagasilaekunud summa maha lahutatud.

3.3.2.3.2. Eesti maakarja tõugu veise kasvatamine

2006. aastal oli eesti maakarja tõugu veiste kasvatamise toetuse taotlejaid 169. Toetust taotleti 729 eesti maakarja tõugu veise kasvatamiseks. 2006. aasta toetuse määramise otsused tehti 2007. aasta alguses. Kehtivaid eesti maakarja tõugu veise kasvatamise toetuse kohustusi oli aastalõpu seisuga 138 (656 veist), neist uusi kohustusi oli 46 (72 veist) ja vanu kohustusi 92 (584 veist).

Eesti maakarja tõugu veiste kasvatamise toetuse taotlemisest maakondade lõikes annab ülevaate tabel 21.

Tabel 21. Eesti maakarja tõugu veiste kasvatamise toetuse taotlemine 2006. aastal.

Maakond	Taotlejate arv	Taotletud loomi
HARJUMAA	11	38
HIIUMAA	1	4
IDA-VIRUMAA	2	8
JÕGEVAMAA	4	2
JÄRVAMAA	10	16
LÄÄNEMAA	2	2
LÄÄNE-VIRUMAA	12	13
PÕLVAMAA	2	2
PÄRNUMAA	48	312
RAPLAMAA	13	73
SAAREMAA	14	122
TARTUMAA	15	30
VALGAMAA	9	14
VILJANDIMAA	15	71
VÕRUMAA	11	22
Kokku	169	729

Kõige rohkem eesti maakarja tõugu veiste kasvatamise toetuse taotlusi laekus Pärnumaalt (48 taotlust), järgnesid Tartumaa (15 taotlust) ja Viljandimaa (15 taotlust).

2005. aasta eesti maakarja tõugu veiste kasvatamise toetuse eest maksti 2006. aastal välja 102 527 eurot (1,6 miljonit krooni), 2006. aasta toetus makstakse välja 2007. aastal.

Tabel 22. Eesti maakarja tõugu veiste kasvatamise toetuse täiendav maksmine 2006. aastal 2005. aasta taotlejatele. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Makstud summa
HARJUMAA	5 549
HIIUMAA	0
IDA-VIRUMAA	1 214
JÕGEVAMAA	694
JÄRVAMAA	1 387
LÄÄNEMAA	173
LÄÄNE-VIRUMAA	1 385
PÕLVAMAA	173
PÄRNUMAA	44 815
RAPLAMAA	10 747
SAAREMAA	19 593
TARTUMAA	3 974
VALGAMAA	1 561
VILJANDIMAA	10 395
VÕRUMAA	867
Kokku	102 527

3.3.2.3.3. Eesti raskeveohobuse kasvatamine

2006. aastal oli eesti raskeveo tõugu hobuste kasvatamise toetuse taotlejaid 43. Toetust taotleti 114 raskeveo tõugu hobuse kasvatamiseks. 2006. aasta toetuse määramise otsused tehti 2007. aasta alguses.

Kehtivaid eesti raskeveo tõugu hobuste kasvatamise toetuse kohustusi oli aastalõpu seisuga 40 (110 hobust), neist uusi kohustusi oli 9 (17 hobust) ja vanu kohustusi 31 (93 hobust). Eesti raskeveo tõugu hobuste kasvatamise toetuse taotlemisest ja maksmisest maakondade lõikes annab ülevaate tabel 23.

Tabel 23. Eesti raskeveohobuste kasvatamise eest toetuse taotlemine 2006. aastal.

Maakond	Taotlejate arv	Taotletud loomi
HARJUMAA	4	7
HIIUMAA	1	1
IDA-VIRUMAA	10	64
JÕGEVAMAA	1	0
JÄRVAMAA	1	0
LÄÄNEMAA	0	0
LÄÄNE-VIRUMAA	11	16
PÕLVAMAA	1	1
PÄRNUMAA	6	16
RAPLAMAA	2	2
SAAREMAA	0	0
TARTUMAA	3	4
VALGAMAA	0	0
VILJANDIMAA	2	2
VÖRUMAA	1	1
Kokku	43	114

Kõige rohkem eesti raskeveo hobuse kasvatamise toetuse taotlusi laekus Lääne-Virumaalt (11 taotlust) ja Ida-Virumaalt (10 taotlust).

2005. aasta eesti raskeveo tõugu hobuste kasvatamise toetuse eest maksti 2006. aastal välja 15 512 eurot (242 709 krooni), 2006. aasta toetus makstakse välja 2007. aastal.

Tabel 24. Eesti raskeveohobuste kasvatamise toetuse täiendav maksmine 2006. aastal 2005. aasta taotlejatele. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Makstud summa
HARJUMAA	489
HIIUMAA	163
IDA-VIRUMAA	10 075
JÕGEVAMAA	284
JÄRVAMAA	163
LÄÄNEMAA	0
LÄÄNE-VIRUMAA	2 244
PÕLVAMAA	0
PÄRNUMAA	1 630
RAPLAMAA	163

SAAREMAA	0
TARTUMAA	139
VALGAMAA	0
VILJANDIMAA	0
VÕRUMAA	163
Kokku	15 512

3.3.2.3.4. Tori tõugu hobuse kasvatamine

2006. aastal oli tori tõugu hobuste kasvatamise toetuse taotlejaid 223. Toetust taotleti 468 tori tõugu hobuse kasvatamiseks. 2006. aasta toetuse määramise otsused tehti 2007. aasta alguses.

Kehtivaid tori tõugu hobuste kasvatamise toetuse kohustusi oli aastalõpu seisuga 199 (433 hobust), neist uusi kohustusi oli 43 (60 hobust) ja vanu kohustusi 156 (373 hobust).

Tori tõugu hobuste kasvatamise toetuse taotlemisest ja maksmisest maakondade lõikes annab ülevaate tabel 25.

Tabel 25. Tori tõugu hobuste kasvatamise eest toetuse taotlemine 2006. aastal.

Maakond	Taotlejate arv	Taotletud loomi
HARJUMAA	15	29
HIIUMAA	4	10
IDA-VIRUMAA	1	1
JÕGEVAMAA	12	17
JÄRVAMAA	20	31
LÄÄNEMAA	13	26
LÄÄNE-VIRUMAA	19	29
PÕLVAMAA	4	8
PÄRNUMAA	22	74
RAPLAMAA	27	56
SAAREMAA	3	9
TARTUMAA	30	72
VALGAMAA	11	36
VILJANDIMAA	24	45
VÕRUMAA	18	25
Kokku	223	468

Kõige rohkem tori tõugu hobuse kasvatamise eest toetuse taotlusi laekus Tartumaalt (30 taotlust) ja Raplamaalt (27 taotlust).

2005. aasta tori tõugu hobuste kasvatamise toetuse eest maksti 2006. aastal välja 62 225 eurot (973 616 krooni), 2006. aasta toetus makstakse välja 2007. aastal.

Tabel 26. Tori tõugu hobuste kasvatamise toetuse täiendav maksmine 2006. aastal 2005. aasta taotlejatele. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Makstud summa
HARJUMAA	3 388
HIIUMAA	1 630
IDA-VIRUMAA	0
JÕGEVAMAA	1 613
JÄRVAMAA	4 392
LÄÄNEMAA	3 097
LÄÄNE-VIRUMAA	3 910
PÕLVAMAA	966
PÄRNUMAA	11 218
RAPLAMAA	7 000
SAAREMAA	1 304
TARTUMAA	8 939
VALGAMAA	4 715
VILJANDIMAA	6 193
VÖRUMAA	3 861
Kokku	62 225

3.3.3. Põllumajandusmaa metsastamise toetus

Meetme eesmärk

Meetme eesmärk on vähendada põllumajanduslikust kasutusest väljajäänud põllumajanduseks vähemsobivate maade osakaalu ning toetada väärtusliku metsaga metsamaa kujunemist. Aastatel 2005–2006 on meetme raames võimalik metsastada 10 000 ha põllumajandusmaad keskkonnasõbralikul viisil ning kohalikke tingimusi ja planeeringuid arvestades.

Rakendamine

Toetuse rakendamisele eelnes ka vastavate õigusaktide väljatöötamine.

Põllumajandusmaa metsastamise toetuse andmise täpsemad nõuded on ära toodud põllumajandusministri 12. jaanuari 2005. aasta määruses nr 1 “Põllumajandusmaa metsastamise toetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise täpsem kord”, mis jõustus 21. jaanuaril 2005. Nimetatud määrust on muudetud:

- Põllumajandusministri 24. märtsi 2005. aasta määrusega nr 33, mis jõustus 10. aprillil 2005. aastal;

Määruse muudatusega viidi sisse PRIA siseauditi osakonna tehtud muudatusettepanekud, et minimeerida taotluste menetlemise käigus tekkida võivaid vaidlusi, tuua taotlejatele selgust määruse mõistmisel ning tõhustada PRIA kontrollmehhanisme toetuste

menetlemisel. Olulisemaks muudatuseks on, et taotlejal tuleb esitada PRIAle hiljemalt toetuse taotlemise aasta 10. juuniks metsapuutaimede ostmist tõendava dokumendi koopia.

- Põllumajandusministri 15. juuli 2005. aasta määrusega nr 80, mis jõustus 24. juulil 2005. aastal.

Määruse muudatusega pikendati taotluste menetlemise tähtaega 15 päeva võrra, sest PRIA andmetel (seisuga 17.06.2005) oli umbes 25% taotlejaist jätnud metsapuutaimede soetamist tõendava dokumendi koopia õigeaegselt esitamata. Lisaks täiendati ja täpsustati metsapuutaimede sissetoomisega seonduvat.

- Põllumajandusministri 20. jaanuari 2006. aasta määrusega nr 5, mis jõustus 30. jaanuaril 2006. aastal.

Määruse muudatusega sätestati toetuse andmine juhul, kui põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantud põllumassiivil asuvat põldu läbib elektripaigaldis.

Muudatuse kohaselt lükati edasi metsakultuuri hoolduse tegemiseks ettenähtud tähtpäev. Metsakultuur peab olema hooldatud vähemalt üks kord enne 1. oktoobrit ning hooldus peab olema visuaalselt tuvastatav kuni 1. novembrini. Põllumajandusmaa metsastamise toetuse rakendamise seonduvad muudatused mõjutavad ka toetuse väljamaksmise perioodi. Lisaks eelpool nimetatud muudatustele täpsustati ka taotluse kontrollimise, kohustuse ülevõtmise ning toetuse vähendamise ja tagasinõudmise aluseid. Muuhulgas täiendati metsapuutaimede sissetoomisega seonduvat.

- Põllumajandusministri 9. juuni 2006. aasta määrusega nr 69, mis jõustus 22. juunil 2006. aastal.

Muudatusega sätestati metsakultuuri täiendamistoetuse vähendamise alused. Lisaks täpsustati nõudeid metsakultuuri rajamise eest toetuse saamiseks

Põllumajandusmaa metsastamise toetuse raames oli 2006. aastal võimalik lisaks metsakultuuri rajamisele taotleda toetust ka metsakultuuri hooldamiseks ja metsakultuuri täiendamiseks. Metsakultuuri hooldamise ja täiendamise eest makstakse toetust ainult sellele maa-alale, mis on 2005. aastal metsastatud põllumajandusmaa metsastamise toetuse abil.

Taotlusi võeti vastu 14. kuni 31. märts. Kehtivaid põllumajandusmaa metsastamise toetuse kohustusi oli 2006. aasta 31. detsembri seisuga 897, neist uusi kohustusi oli 391 ja vanu kohustusi 506.

Meetme abikõlblikud kulud (Eesti riiklikud kulutused + ELi osalus) aastateks 2005 kuni 2006 oli kokku 9 820 000 eurot. Kokku on määratud toetust 2 564 932 euro eest ning välja maksti sellest 2 489 914 eurot. Võetud kohustused on 26% programmeerimisperioodi abikõlblikest kuludest ja tegelikud tõendatud väljamaksed on 25% abikõlblikest kuludest.

Eesmärgiks oli seatud 2005. ja 2006. aasta jooksul metsastada 10 000 ha põllumajandusmaad. Tegelik saavutustase on 2 881 ha ehk eesmärgist on saavutatud 29%.

2006. aastal lõpetas 2 taotlejat (2,54 ha ulatuses) võetud kohustuse taotleja tahtest sõltumatu asjaolu (taimede hävinemine) tõttu.

3.3.3.1. Metsakultuuri rajamine

Kokku esitati 2006. aastal 610 metsakultuuri rajamise toetuse taotlust 1801 hektarile. Heakskiidu sai nendest 549 taotlust 1563 hektarile. Kokku määrati toetust 1 377 602 euro (21,56 miljoni krooni) eest, mis sisaldab ka esimese aasta metsakultuuri hooldustoetust.

2006. aastal maksti metsakultuuri rajamistoetust välja 1 375 123 eurot (21,52 miljonit krooni), sealhulgas esimese aasta metsakultuuri hooldustoetust 120 216 eurot (1,88 miljonit krooni). Metsakultuuri rajamise toetuse taotlemisest, heakskiidust ja maksmisest maakondade lõikes annab ülevaate tabel 27.

Kõige rohkem taotlusi laekus Lääne-Virumaalt (80 taotlust) ja Viljandimaalt (74 taotlust).

Lisaks määrati 2006. aastal kolmele 2005. aastal toetuse taotlejale toetust juurde 5 hektarile summas 4 847 eurot (75 840 krooni), mis sisaldab ka esimese aasta metsakultuuri hooldustoetust.

Tabel 27. Metsakultuuri rajamise toetuse taotlemine ja maksmine 2006. aastal. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Taotluste arv		Pinnad (ha)		Määratud summa	Makstud summa	
	Taotletud	Heakskiidetud	Taotletud	Heakskiidetud		Metsakultuuri rajamine	sh esimese aasta hooldustoetus
HARJUMAA	33	31	163	158	139 402	138 003	12 053
HIIUMAA	3	2	3	1	1 235	1 235	108
IDA-VIRUMAA	19	17	35	29	25 844	25 844	2 257
JÕGEVAMAA	68	64	203	178	156 613	159 435	13 958
JÄRVAMAA	35	30	68	46	40 321	40 321	3 539
LÄÄNEMAA	10	8	26	17	15 101	15 101	1 318
LÄÄNE-VIRUMAA	80	71	193	165	145 158	145 158	12 674
PÕLVAMAA	55	52	186	170	149 841	149 841	13 108
PÄRNUMAA	37	27	184	123	108 450	103 952	9 127
RAPLAMAA	38	35	91	85	74 780	74 780	6 529
SAAREMAA	13	8	21	15	13 504	13 504	1 179
TARTUMAA	67	59	202	178	156 927	156 292	13 658
VALGAMAA	25	24	89	85	74 797	74 797	6 531
VILJANDIMAA	74	71	209	195	172 008	173 238	15 130
VÖRUMAA	53	50	127	117	103 623	103 623	9 048
Kokku	610	549	1 801	1 563	1 377 602	1 375 123	120 216

3.3.3.2. Metsakultuuri hooldamine

Kokku esitati 2006. aastal 381 taotlust 947 hektarile. Heakskiidu sai nendest 359 taotlust 863 hektarile. Kokku määrati toetust 66 461 eurot (1,04 miljoni krooni) eest. 2006. aastal metsakultuuri hooldamistoetusele makseid ei tehtud. Metsakultuuri hooldamise toetuse taotlemisest ja heakskiidust maakondade lõikes annab ülevaate tabel 28.

Tabel 28. Metsakultuuri hooldamistoetuse taotlemine 2006. aastal. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Taotluste arv		Pinnad (ha)		Määratud summa
	Taotletud	Heakskiidetud	Taotletud	Heakskiidetud	
HARJUMAA	19	18	75	73	5 631
HIIUMAA	3	3	3	3	223
IDA-VIRUMAA	24	22	53	43	3 321
JÕGEVAMAA	39	37	100	90	6 952
JÄRVAMAA	23	21	40	35	2 699
LÄÄNEMAA	14	11	48	42	3 215
LÄÄNE-VIRUMAA	48	46	107	97	7 500
PÖLVAMAA	20	20	34	33	2 548
PÄRNUMAA	14	14	81	81	6 256
RAPLAMAA	24	22	55	43	3 297
SAAREMAA	6	6	7	6	498
TARTUMAA	49	45	115	103	7 952
VALGAMAA	13	12	37	34	2 581
VILJANDIMAA	61	61	134	134	10 298
VÖRUMAA	24	21	60	45	3 490
Kokku	381	359	947	863	66 461

3.3.3.3. Metsakultuuri täiendamine

Kokku esitati 2006. aastal 38 taotlust 69 hektarile. Heakskiidu sai nendest 29 taotlust 43 hektarile. Kokku määrati toetust 5 366 euro (83 956 krooni) eest, mis maksti kõik 2006. aasta jooksul ka välja. Metsakultuuri täiendamise toetuse taotlemisest, heakskiidust ja maksimisest maakondade lõikes annab ülevaate tabel 29.

Tabel 29. Metsakultuuri täiendamistoetuse taotlemine 2006. aastal. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Taotluste arv		Pinnad (ha)		Määratud summa	Makstud summa
	Taotletud	Heakskiidetud	Taotletud	Heakskiidetud		
HARJUMAA	3	2	7	5	632	632
HIIUMAA	0	0	0	0	0	0
IDA-VIRUMAA	1	0	2	0	0	0
JÕGEVAMAA	2	1	3	2	215	215
JÄRVAMAA	2	1	2	1	128	128
LÄÄNEMAA	2	1	8	3	369	369
LÄÄNE-VIRUMAA	6	5	11	7	913	913
PÖLVAMAA	0	0	0	0	0	0
PÄRNUMAA	3	2	7	1	154	154
RAPLAMAA	1	1	0	0	40	40
SAAREMAA	1	1	0	0	38	38
TARTUMAA	7	6	9	7	849	849
VALGAMAA	2	2	3	3	351	351
VILJANDIMAA	6	6	12	12	1 549	1 549
VÖRUMAA	2	1	4	1	128	128
Kokku	38	29	69	43	5 366	5 366

3.3.4. Elatustalude kohanemise toetus

Meetme eesmärk

Meetme eesmärk on anda väiksematele põllumajandusega tegelevatele ettevõtetele ajutist sissetuleku abi liitumisjärgsel üleminekuperioodil ning aidata kaasa nende säilimisele ja majanduslikult elujõulisemaks muutumisele.

Rakendamine

Toetuse rakendamisele eelnes ka vastavate õigusaktide väljatöötamine.

Elatustalude kohanemise toetuse andmise täpsemad nõuded on ära toodud põllumajandusministri 2. septembri 2005. aasta määrus nr 91 "Elatustalude kohanemise toetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise täpsem kord", mis jõustus 18 september 2005 ning millega tunnistati kehtetuks põllumajandusministri 30. juuli 2004. aasta määrus nr 128 "Elatustalude kohanemise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise täpsem kord".

Määrusega parandati 2004. aastal toetuse rakendamisel ilmnunud kitsaskohti:

- Määruses on täpsustatud, et taotleja kohustus lõpetatakse, kui taotleja ei esita kohustuse võtmisele järgneval neljal aastal toetuse taotlemise jätkamist kinnitavaid dokumente. Toetust ei nõuta tagasi, kui taotleja esitab avalduse, et ta soovib kohustust lõpetada.
- Elatustalu toetuse kohustuse üleandmine on lubatud vaid vääramatu jõu juhtudel isikule, kellel ei ole kehtivat elatustalu toetuse kohustust. Kohustuse ülevõtja peab tegutsema maapiirkonnas füüsilisest isikust ettevõtjana ning peab pidama vähemalt ühte põllumajanduslooma või omama õiguslikul alusel vähemalt 0,3 ha põllumajandusmaad.
- Tegevuskavasse on lisatud ühe võimaliku tegevusalana ka heintaimede kasvatus ning kavandatavate tegevuste juurde on loomakasvatuse, linnukasvatuse, mesinduse ja kalanduse tegevusvaldkonna juurde lisatud ühe võimaliku tegevusena ka sööda ostmine. Vahearuandesse on lisatud uus veerg "Tehtud tegevuste kirjeldus", kus taotleja kirjeldab lühidalt tegevust, mida ta on teinud.

Taotluste vastuvõtt toimus 9. oktoobrist kuni 6. novembrini 2006. Kokku esitati 3310 elatustalude kohanemise toetuse taotlust. Elatustalude kohanemise toetuse määramine toimus 2007. aasta alguses, seega 31. detsembri 2006 seisuga ei jõutud rahuldada ühtegi taotlust. Samuti puudusid 2006. aasta lõpu seisuga andmed heakskiidetud taotluste arvu kohta. Elatustalude kohanemise toetuse taotlemisest maakondade lõikes 2006. aastal annab ülevaate tabel 30.

Tabel 30. Elatustalude kohanemise toetuse taotlemine maakonniti 2006. aastal.

Maakond	Esitatud taotluste arv
HARJUMAA	109
HIIUMAA	80
IDA-VIRUMAA	84
JÕGEVAMAA	236
JÄRVAMAA	178
LÄÄNEMAA	150
LÄÄNE-VIRUMAA	209
PÕLVAMAA	231
PÄRNUMAA	331

RAPLAMAA	217
SAAREMAA	248
TARTUMAA	478
VALGAMAA	195
VILJANDIMAA	333
VÖRUMAA	231
Kokku	3 310

Kõige rohkem taotlusi laekus Tartumaalt (478 taotlust), järgnesid Viljandimaa (333 taotlust) ja Pärnumaa (331 taotlust).

2005. aastal esitatud taotluste alusel toimus toetuse määramine 2006. aastal. Kokku esitati 2005. aastal 2 890 elatustalude kohanemise toetuse taotlust. 2005. aastal vastuvõtuperioodil laekunud elatustalu kohanemise toetuse taotlustest sai heakskiidu 2 843 taotlust. Kokku määrati toetust 2 843 073 euro eest (44,48 miljonit krooni), millest on 2006. aasta detsembri seisuga välja makstud 2 842 226 eurot (44,47 miljonit krooni). 2005. aastal taotluste vastuvõtuperioodil esitatud elatustalu kohanemise toetuse taotlustest (toetuse taotlemisest, määramisest ja maksmisest maakondade lõikes) annab ülevaate tabel 31.

Tabel 31. Elatustalu kohanemise toetuse 2005. aasta taotluste heakskiitmine ja maksmine maakonniti 2006. aastal. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Heakskiidetud taotluste arv	Määratud summa	Makstud summa
HARJUMAA	98	98 003	98 003
HIIUMAA	66	66 002	66 002
IDA-VIRUMAA	71	71 002	70 155
JÕGEVAMAA	205	205 005	205 005
JÄRVAMAA	158	158 004	158 004
LÄÄNEMAA	123	123 003	123 003
LÄÄNE-VIRUMAA	185	185 005	185 005
PÖLVAMAA	185	185 005	185 005
PÄRNUMAA	289	289 007	289 007
RAPLAMAA	179	179 005	179 005
SAAREMAA	219	219 006	219 006
TARTUMAA	429	429 011	429 011
VALGAMAA	164	164 004	164 004
VILJANDIMAA	290	290 007	290 007
VÖRUMAA	182	182 005	182 005
Kokku	2 843	2 843 073	2 842 226

Vaatlusaluse aasta jooksul on taotlejatelt toetust tagasi nõutud. Taotlejad on toetust tagasi maksnud kogusummas 846 eurot (13 244 krooni) ning tabelis 31 on see tagasilaekunud summa maha lahutatud.

Prognoositud oli 2006. aastal vastu võtta 4 400 elatustalude kohanemistoetuse taotlust, tegelik näitaja oli aga sellest 75%. Arvestati taotlejate võimaliku maksimaalse arvuga ning sellise eelarvemahuga, et kui kõik toetuse saamise tingimustele vastavad ettevõtjad taotleksid toetust, siis saaksid kõik taotlused ka rahuldatud.

3.3.5. Nõuetega vastavusse viimise toetus

Meetme eesmärk

Meetme eesmärk on viia loomakasvatus vastavusse ELi veepoliitikast tulenevate keskkonnanõuetega. Eelkõige taotletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2000/60/EÜ (millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik) VIII lisa punktis 11 loetletud saasteainetega reostamise vähendamist põllumajanduslikest punktreostusallikatest.

Meede aitab kiirendada ELi veepoliitika nõuetest (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ ja nõukogu direktiiv 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest) tulenevate standardite täitmist ja hüvitada osaliselt sõnnikuhoidmise keskkonnanõuetega vastavusse viimise ajutist finantskohustust. Põhitähelepanu pööratakse Vabariigi Valitsuse 27. veebruari 2004. aasta määrusega nr 57 sõnniku- ja virtsahoidlatele kehtestatud veekaitsenõuetele.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 27. veebruari 2004. aasta määrusele nr 57 "Veekaitsenõuded väetiste- ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded" tuleb nitraaditundlikul alal sõnnikuhoidlad viia keskkonnanõuetega vastavusse 2008. aasta 31. detsembriks ning mujal Eestis 2010. aasta 1. jaanuariks.

Rakendamine

Toetuse rakendamisele eelnes ka vastavate õigusaktide väljatöötamine.

Nõuetega vastavusse viimise toetuse taotlemise täpsemad nõuded on ära toodud põllumajandusministri 30. juuli 2004. aasta määruses nr 130 "Sõnnikuhoidlale esitatavate veekaitsenõuetega vastavusse viimise toetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise täpsem kord", mis jõustus 20. augustil 2004. aastal. Nimetatud määrust on muudetud:

- Põllumajandusministri 8. oktoobri 2004. aasta määrusega nr 164, mis jõustus 17. oktoobril 2004. aastal.

Enamik määruse muudatusi olid täpsustavad ja selgitavad ning tuginesid PRIA auditi märkustele. Näiteks lisati määrusesse nõue, et sõnnikuhoidla konstruktsioonide lammutamine on lubatud vaid juhul, kui kavandatakse sama sõnnikuhoidla rekonstrueerimist või ehitamist.

- Põllumajandusministri 11. augusti 2005. aasta määrusega nr 86, mis jõustus 26. augustil 2005. aastal.

Määruse muudatused olid põhiliselt täpsustavad. Arvesse võeti 2004. aasta toetuste taotlemisel, kontrollimisel ja toetuse määramisel ilmsiks tulnud kitsaskohti. Suurimaks muudatuseks toetuse taotleja jaoks oli see, et toetuse saajalt nõuti investeringut tõendavate dokumentide esitamist PRIA-le. Seni pidid dokumendid olema kättesaadavad kohapealses kontrollis. See määruse muudatuse vajadus tulenes Euroopa Komisjoni nõuetega vastavusse viimise meetme suunistest, mis võeti vastu pärast esimese aasta toetuste vastuvõtuperioodi lõppemist.

Määruses täpsustati ka kohustuse üleandmise ja ülevõtmisega seonduvat, samuti lisati määrusesse lõige, millistel tingimustel oli võimalik mitmel taotlejal ühe sõnnikuhoidlat ehitada, vältides seejuures topelttoetamist.

- Põllumajandusministri 30. märtsi 2006. aasta määrusega nr 40, mis jõustus 10. aprillil 2006. aastal.

Määruse muudatusega muudeti toetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise ning toetuse maksmise tähtaega. Rohkem kui 200-le toetuse taotlejatele saadeti erineval põhjusel järelepärimiskirjad ning seetõttu tuli toetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise tähtpäeva ühe kuu võrra edasi lükata.

- Põllumajandusministri 5. septembri 2006. aasta määrusega nr 91, mis jõustus 22. septembril 2006. aastal.

Enamik muudatusi olid vajalikud PRIA töö paremaks korraldamiseks, kuid muudatusega leevendati ka sanktsioonide rakendamise korda.

Taotluste vastuvõtt toimus 9. oktoobrist kuni 6. novembrini 2006. Kokku esitati 929 nõuetega vastavusse viimise toetuse taotlust 135 093 loomühikule. Toetuse määramine toimus 2007. aastal, seega 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei jõutud rahuldada ühtegi taotlust. Samuti puuduvad andmed heakskiidetud taotluste arvu kohta. Nõuetega vastavusse viimise toetuse taotlemisest maakondade lõikes 2006. aastal annab ülevaate tabel 32.

Kõige rohkem taotlusi laekus Pärnumaalt (112 taotlust) ja Lääne-Virumaa (112 taotlust) ja järgnes Viljandimaa (110 taotlust).

Tabel 32. Nõuetega vastavusse viimise toetuse taotlemine maakonniti 2006. aastal.

Maakond	Esitatud taotluste arv	Loomühikute arv kokku	Veiste loomühikute arv	Kitsede loomühikute arv	Lammaste loomühikute arv	Sigade loomühikute arv
HARJUMAA	38	7 721	5 972	0	2	1 747
HIIUMAA	20	1 440	1 148	0	3	288
IDA-VIRUMAA	23	2 739	2 574	2	39	124
JÕGEVAMAA	59	12 405	11 158	0	0	1 247
JÄRVAMAA	55	10 074	9 460	0	81	533
LÄÄNEMAA	53	5 836	5 166	0	20	650
LÄÄNE-VIRUMAA	112	20 725	15 304	0	0	5 421
PÕLVAMAA	49	6 652	5 931	0	82	639
PÄRNUMAA	112	11 796	10 588	1	25	1 182
RAPLAMAA	72	9 778	7 677	0	23	2 078
SAAREMAA	87	10 557	8 105	1	170	2 281
TARTUMAA	39	7 355	5 207	0	30	2 117
VALGAMAA	47	5 105	3 660	0	158	1 287
VILJANDIMAA	110	17 425	9 486	1	61	7 877
VÕRUMAA	53	5 484	4 465	0	103	917
Kokku	929	135 093	105 901	5	798	28 390

Keskmiselt 78% taotletud loomühikutest moodustasid veised ja 21% sead. Kitsed ja lambad moodustasid väga väikese osa taotletud loomühikutest.

Tabel 33. Nõuetega vastavusse viimise toetusega hõlmatud hoidlade arv maakonniti.

Maakond	Hoidlad			
	2004	2005	2006	Kokku
HARJUMAA	44	4	4	52
HIIUMAA	20	3	1	24
IDA-VIRUMAA	27	2	5	34
JÕGEVAMAA	56	8	10	74
JÄRVAMAA	55	11	11	77
LÄÄNEMAA	42	13	13	68
LÄÄNE-VIRUMAA	93	22	22	137
PÖLVAMAA	41	7	14	62
PÄRNUMAA	103	13	20	136
RAPLAMAA	57	17	16	90
SAAREMAA	81	21	12	114
TARTUMAA	37	4	13	54
VALGAMAA	35	9	13	57
VILJANDIMAA	100	8	22	130
VÖRUMAA	54	9	11	74
Kokku	845	151	187	1 183

2005. aastal esitatud taotluste alusel toimus toetuse määramine 2006. aastal. Kokku esitati 2005. aastal 865 nõuetega vastavusse viimise toetuse taotlust 124 842 loomühikule. Heaks kiideti 818 taotleja taotlus ning nendele taotlejatele määrati toetust 7 266 648 euro eest (113,7 miljoni krooni). Välja maksti toetust 7 288 458 eurot (114,04 miljonit krooni). 2005. aastal taotluste vastuvõtuperioodil esitatud nõuetega vastavusse viimise toetuse taotlustest (toetuse taotlemisest, määramisest ja maksmisest maakondade lõikes) annab ülevaate tabel 34.

Lisaks otsustati 2006. aastal taotluste ülevaatamisel ühele 2004. aasta toetuse taotlejale juurde määrata 5 601 eurot (87 640 krooni).

Tabel 34. Nõuetega vastavusse viimise toetuse 2005. aasta taotluste heakskiitmine ja maksmine maakonniti 2006. aastal. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Heakskiidetud taotluste arv	Määratud summa	Makstud summa
HARJUMAA	38	442 693	441 685
HIIUMAA	22	123 833	123 833
IDA-VIRUMAA	21	173 390	173 390
JÕGEVAMAA	53	512 893	512 893
JÄRVAMAA	55	587 727	625 942
LÄÄNEMAA	45	333 682	339 284
LÄÄNE-VIRUMAA	95	1 182 440	1 171 550
PÖLVAMAA	40	394 779	395 420
PÄRNUMAA	100	702 260	702 260
RAPLAMAA	59	512 565	528 859
SAAREMAA	81	599 521	576 968
TARTUMAA	33	401 204	401 204
VALGAMAA	39	297 630	297 630
VILJANDIMAA	91	656 515	656 515
VÖRUMAA	46	345 517	341 027
Kokku	818	7 266 648	7 288 458

Vaatlusaluse aasta jooksul on taotlejatel toetust tagasi nõutud. Taotlejad on toetust tagasi maksnud kogusummas 58 491 eurot (915 189 krooni) ning tabelis 34 on see tagasilaekunud summa maha lahutatud.

Prognoositud oli 2006. aastal vastu võtta 1 900 taotlust, tegelik näitaja oli sellest 94%. Eesmärgiks oli seatud toetusega hõlmata 2000 sõnnikuhoidlat, tegelik saavutustase 31. detsembri 2006. aasta seisuga oli sellest 59%. Siinjuures tuleb veel arvestada seda, et 31. detsembri 2006. aasta seisuga ei olnud 2006. aasta taotluste vastuvõtuperioodil laekunud taotluste menetlemine veel lõppenud ning seega puuduvad andmed heakskiidetud taotluste kohta.

3.3.6. Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus

Meetme eesmärk

Eesmärk on tagada keskkonnaalaste kitsendustega piirkondades looduskaitseõuete täitmine ja säilitada neis piirkondades põllumajanduslikku tegevust.

Rakendamine

2006. aastal rakendus keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus Natura 2000 aladel.

Toetuse rakendamisele eelnes ka vastavate õigusaktide väljatöötamine.

Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse andmise täpsemad nõuded on ära toodud põllumajandusministri 29. märtsi 2006. aasta määruses nr 39 “Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise täpsem kord”, mis jõustus 14. aprillil 2006. aastal. Nimetatud määrust on muudetud:

- Põllumajandusministri 13. aprilli 2006. aasta määrusega nr 45, mis jõustus 24. aprillil 2006. aastal.

Määruse muudatusega täpsustati toetuse vähendamise aluseid pindala erinevuste puhul.

Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse taotlusi võeti vastu PRIA piirkondlikes büroodes 2. kuni 22. maini 2006. aastal. Hilinenud taotluste vastuvõtmise aeg oli 23. maist kuni 16. juunini 2006. aastal.

2006. aastal oli keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse taotlejaid kokku 1486. Taotletud pind oli 31 153 hektarit. 2006. aastal taotluste vastuvõtuperioodil laekunud taotlustele tehakse toetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise otsused hiljemalt 2007. aasta 2. maiks. Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse taotlemisest annab ülevaate tabel 35.

Tabel 35. Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse taotlemine maakonniti 2006. aastal

Maakond	Esitatud taotluste arv	Taotletud pind (ha)
HARJUMAA	45	927
HIIUMAA	122	2 411
IDA-VIRUMAA	7	38
JÕGEVAMAA	23	313
JÄRVAMAA	20	343
LÄÄNEMAA	182	8 363
LÄÄNE-VIRUMAA	53	753
PÕLVAMAA	40	1 019
PÄRNUMAA	173	4 240
RAPLAMAA	74	1 001
SAAREMAA	167	2 495
TARTUMAA	47	1 750
VALGAMAA	192	3 452
VILJANDIMAA	23	814
VÖRUMAA	318	3 234
Kokku	1 486	31 153

Kõige rohkem taotlusi laekus Võrumaalt (318 taotlust) ja Valgamaalt (192 taotlust) ja järgnes Läänemaa (182 taotlust).

Proгноositud oli vastu võtta 1 500 taotlust, tegelik näitaja oli sellest 99%. Eesmärgiks oli seatud 2006. aastal säilitada või parandada kaitstavate elupaikade ja liikide loomulikku seisundit 38 600 hektaril. Kokku esitati 2006. aasta taotluste vastuvõtuperioodil taotlusi 31 153 ha kohta (tegemist on taotletud pinnaga mitte heakskiidetud pinnaga), mis moodustas 81% eesmärgist.

3.3.7. Otsetoetuste lisamaksed

Meetme eesmärk

Meetmega vähendatakse otsetoetuse erinevast tasemest tulenevat ebavõrdsust, võrreldes ELi liikmesriikidega enne 1. maid 2004.

Rakendamine

Toetuse rakendamisele eelnes ka vastavate õigusaktide väljatöötamine.

Toetuse andmise täpsemad nõuded on ära toodud põllumajandusministri 6. aprilli 2005. aasta määruses nr 39 “Ühtse pindalatoetuse ja põllumajanduskultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord”, mis jõustus 17. aprillil 2005. aastal.

Nimetatud määrust on muudetud:

- Põllumajandusministri 21. aprilli 2005. aasta määrusega nr 44, mis jõustus 1. mail 2005. aastal;

Määruse muutmise vajadus tulenes põllumajandusministri määrusest "Põllumajandusministri 20. aprilli 2004. a määruse nr 51 "Põllumajandusliku keskkonnatoetuse saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise täpsem kord" muutmise", millega kehtestatakse ohustatud tõugu looma kasvatamise eest toetuse taotlejale kohustus esitada toetuse taotlemise korral ka vormikohane ohustatud tõugu loomade loetelu. Muudatusega täiendati pindalatoetuste taotlusvormi.

- Põllumajandusministri 29. juuni 2005. aasta määrusega nr 76, mis jõustus 10. juulil 2005. aastal.

Muudatusega viidi määrus kooskõlla MAK seirekomisjoni poolt 23. veebruaril 2005. aastal heakskiidetud ja 11. aprillil 2005. aastal põllumajandusministeeriumi poolt Euroopa Komisjonile esitatud MAKi muudatustega ning täiendati ja täpsustati määrust 2004. aasta pindalatoetuste rakendamisest tulenevalt. Määruses tunnistati kehtetuks keskkonnasõbraliku majandamise, poolloodusliku koosluse hooldamise ning maa talvel taimkattega kaetult hoidmise tegevusega seotud sätted. Kuna maastikuelemendi rajamise, taastamise ja hooldamise tegevuse alt rakendatakse põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames vaid kiviaedade rajamise, taastamise ja hooldamise alategevust, on määruses maastikuelemendi rajamise, taastamise ja hooldamise tegevuse sätted asendatud kiviaedade rajamise, taastamise ja hooldamise sätetega.

Lisaks muudeti üldiste keskkonnanõuetega seotud sätteid.

- Põllumajandusministri 31. märtsi 2006. aasta määrusega nr 41, mis jõustus 14. aprillil 2006. aastal.

Määruse muudatuse kohaselt loetakse Saare, Hiiu, Pärnu või Lääne maakonnas asuv püsirohumaas heas põllumajanduslikus korras olevaks, kui sellel kasvavate kadakate ja puude liituvus on kuni 0,5. Erisust rakendati tagasiulatuvalt 17. novembrist 2005. a.

Määruse muudatusega käsitletakse silopalle, heinarõuke ja teisi traditsioonilisi põllul hoiustamise viise nõuetekohase tegevusena. Lisati ka tingimus, et karjatamine või koristamine peab olema visuaalselt tuvastatav kogu taotlusel märgitud põllu ulatuses, et vältida olukorda, kus taotleja peab rohumaad karjatatuks ka siis, kui vaid väikesel osal sellest on tuvastatav tegelik karjatamine.

Olulise uuendusena lisandus toetuse taotlemise nõuetele kohustus rakendada tuulekaera tõrjeabinõusid. Lisaks muutusid nõuded heintaimede seemnepõldude osas.

Otsetoetuste lisamaksete kaudu toetati 2006. aastal põllukultuuride kasvatamist. Taotluste vastuvõtt toimus 2. kuni 22. maini 2006. Hilinenud taotluste vastuvõtmise aeg oli 23. mai kuni 16. juuni 2006. aastal.

Kokku esitati 2006. aastal 6978 taotlust. Põllukultuuride kasvatamise toetust taotleti 363 258 hektarile. Heaks kiideti 94% taotlustest ehk 6 580 taotlust 307 454 toetusaluselt hektariga. Välja maksti 2 451 241 eurot (38,35 miljonit krooni).

Põllukultuuri kasvatamise täiendava otsetoetuse taotlemisest ja heakskiidust maakondade lõikes annab ülevaate tabel 36.

Tabel 36. Otsetoetuste lisamaksete taotlemine ja maksime maakonniti 2006. aastal.
Tabelis esitatud summad on eurodes.

Maakond	Taotluste arv		Pinnad (ha)		Makstud summa
	Esitatud	Heakskiidetud	Taotletud	Heakskiidetud	
HARJUMAA	275	264	20 731	19 788	163 970
HIIUMAA	77	62	1 841	1 050	7 836
IDA-VIRUMAA	203	190	8 735	7 172	57 252
JÕGEVAMAA	544	521	34 232	30 077	240 152
JÄRVAMAA	358	349	34 638	30 457	243 251
LÄÄNEMAA	282	248	12 645	7 676	61 877
LÄÄNE-VIRUMAA	641	598	54 353	40 197	304 662
PÖLVAMAA	656	643	24 424	23 813	190 664
PÄRNUMAA	479	439	25 530	20 444	165 047
RAPLAMAA	406	388	18 939	18 351	142 126
SAAREMAA	505	453	8 245	7 253	57 816
TARTUMAA	684	661	45 196	42 935	343 782
VALGAMAA	446	415	19 064	15 578	116 566
VILJANDIMAA	608	549	39 243	27 538	235 494
VÕRUMAA	814	800	15 442	15 125	120 747
Kokku	6 978	6 580	363 258	307 454	2 451 241

3.3.8. Tehniline abi

Meetme eesmärk

Tehniliseks abiks nimetatakse MAKi administreerimiseks mõeldud toetust, mille eesmärk on arengukava tõhusa rakendamise, kontrolli, seire ning hindamise tagamine.

Rakendamine

Tegevusi tehnilise abi meetme raames planeeriti küll 2004. aastal, kuid taotluste vastuvõtmine jäi 2005. aastasse.

Täpsemad nõuded tehnilise abi taotlejatele ja kavandatavatele tegevustele, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise korra kohta on ära toodud põllumajandusministri 10. veebruari 2005. aasta käskkirjas nr 43 “Eesti maaelu arengukava 2004–2006” raames antava tehnilise abi tingimused”. Nimetatud tehnilise abi vahendite kasutamist reguleerivat käskkirja on muudetud:

- Põllumajandusministri 25. aprilli 2005. aasta käskkirjaga nr 95;
 Muudeti mõnede kuluartiklite piirhindu. Seoses kütusehinna kiire tõusuga aastal 2005, osutus transpordi kasutamise hind 2 krooni kilomeetri kohta liiga madalaks, seda tõsteti 3 kr/km-ni.
- Põllumajandusministri 19. juuli 2005. aasta käskkirjaga nr 191;
 Käskkirja muudatusega reguleeriti ministeeriumisiseste tööülesannete jaotust tehnilise abi toetuse taotluste menetlemisel. Selle tingis MAK tehnilise abi protseduuride audit.
- Põllumajandusministri 18. oktoobri 2005. aasta käskkirjaga nr 258,

Käskkirja muudatusega sätestati toetuse ettemaksu kord, mis reguleerib tehnilise abi vahendite kasutamist novembris ja detsembris, et tagada ministeeriumi eelarvevahendite tagastamine, millest aasta jooksul tehnilise abi kulutusi välja maksti.

- Põllumajandusministri 13. juuni 2006. aasta käskkirjaga nr 116, Käskkirja muudatusega sätestati tehnilise abi toetuse ettemaksu tingimused.
- Põllumajandusministri 12. detsembri 2006. aasta käskkirjaga nr 227. Käskkirja olulisim muudatus oli seotud abikõlblikkuse lõpp-kuupäevaga. Kui varem olid kulud abikõlblikud kuni 31. detsembrini 2006. aastal, siis käskkirja muudatusega muudeti programmiperioodi kulutuste abikõlblikkuse tähtaega vastavalt üleminekumäärusele (EÜ) nr 1320/2006.

Tehnilise abi toetust saavad taotleda Põllumajandusministeerium, PRIA ning Põllumajandusuuringute Keskus. Toetuse saamiseks esitavad taotlejad korraldusasutusele tehnilise abi kasutamise taotluse.

Tehnilise abi toetust taotleti 2006. aastal kolme eelnimetatud taotleja poolt kogusummas 1 258 209 eurot (19 686 689 krooni) (vt tabel 38 ja 39), millest maksti välja 1 200 109 eurot (18 777 618 krooni), see on 95% taotletud summast. Taotlemine oli kõige aktiivsem novembris, mil taotletud summa oli ligi pool (42%) kogu taotletud summast. Toetuse väljamaksmine oli kõige aktiivsem detsembris, mil maksti välja 34% kogu väljamakstud summast.

Vaatlusaluse aasta jooksul on toetust tagasi nõutud kahelt taotlejalt kokku 48 993 euro (766 568 krooni) suuruse summa ulatuses. Põllumajandusuuringute Keskusel tuli tagasi maksta 46 912 eurot (734 015 krooni) ja PRIA-l 2 081 eurot (32 553 krooni). Tagasinõutud summa on tagasi laekunud. Tehnilise abi puhul nõuti toetus tagasi seetõttu, et kulutusi tehti vähem kui ettemaksu maksti. Tabelis 37 on see tagasilaekunud summa väljamakstud toetussummast maha lahutatud. Tabelites 38 ja 39 on tagasilaekunud summa aga makstud summadel maha lahutamata.

Tabel 37. Tehnilise abi meetme näitajad 2006. aastal esitatud taotluste kohta. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Indikaatori nimetus	Näitaja
Taotlejate arv	3
Esitatud taotluste arv	30
Heakskiidetud taotluste arv	30
Heakskiidetud taotluste osakaal esitatud taotluste arvust, %	100
Toetusesaajate arv	3
Taotletud toetussumma	1 258 209
Heakskiidetud toetussumma	1 200 109
Väljamakstud toetussumma	1 200 109
Katkestajate arv	0
Tagasinõutud toetussumma	48 993

Tabel 38. Tehnilise abi taotlemine ja maksmine 2006. aastal. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Kalendrikuu	Taotlemine		Maksmine*	
	Taotletud summa	%	Välja makstud	%
Veebruar	20 062	2	0	0
Märts	32 871	3	16 917	1
Aprill	77 449	6	35 923	3
Mai	28 726	2	27 180	2
Juuni	239 507	19	28 724	2
Juuli	71 672	6	288 554	23
August	81 131	6	93 016	7
September	132 852	11	59 775	5
Oktoober	22 905	2	0	0
November	532 363	42	280 267	22
Detsember	18 670	1	418 744	34
Kokku	1 258 209	100	1 249 101	100

* tagasilaekunud summa on makstud summadelt maha lahutamata

Tehnilise abi rakendamisel on korraldusasutuseks Põllumajandusministeerium ja korraldajaks maaelu arengu osakond. Makseagentuuriks on PRIA.

Tehnilise abi 2005. ja 2006. aasta vahendite koondkava kinnitas minister oma 6. märtsi 2006. aasta käskkirjaga nr 47, mida muudeti:

- Põllumajandusministri 7. augusti 2006. aasta käskkirjaga nr 139;
- Põllumajandusministri 31. oktoobri 2006. aasta käskkirjaga nr 177;
- Põllumajandusministri 12. detsembri 2006. aasta käskkirjaga nr 226.

Tehnilise abi toetust maksti Põllumajandusministeeriumile, PRIAle ja Põllumajandusuuringute Keskusele. Makstud summast 30% läks Põllumajandusministeeriumile, 41% PRIAle ja 29% Põllumajandusuuringute Keskusele. Täpsem toetuse väljamaksmine taotlejate lõikes on esitatud tabelis 39.

Tabel 39. Tehnilise abi toetuse maksmine taotlejate lõikes 2006. aastal. Tabelis esitatud summad on eurodes.

Kalendrikuu	Makstud summa*		
	Põllumajandusuuringute Keskus	PRIA	Põllumajandusministeerium
Märts	10 649	0	6 268
Aprill	23 401	0	12 522
Mai	9 430	0	17 750
Juuni	20 528	0	8 196
Juuli	208 332	49 551	30 670
August	24 222	68 794	0
September	0	0	59 775
Oktoober	0	0	0
November	0	244 837	35 430
Detsember	99 839	129 391	189 514
Kokku	396 402	492 574	360 126

* tagasilaekunud summa on makstud summadelt maha lahutamata

Meetme abikõlblikud kulud (Eesti riiklikud kulutused + ELi osalus) aastateks 2004 kuni 2005 oli kokku 3 118 164 eurot. Kokku määrati toetust 2 274 123 euro eest ning välja maksti sellest 2 214 036. Tehtud väljamaksed on 71% aastateks 2004 kuni 2006 eraldatud abikõlblikest kuludest.

Taotlejate ja avalikkuse teavitamisest ning uuringute läbiviimisest MAKi tehnilise abi raames annab täpsema ülevaate peatükk 4.

3.3.9. SAPARD

Meetme eesmärk

- lahendada prioriteetsed probleemid, et tagada kandidaatriikide põllumajandussektori ja maapiirkondade säästev areng;
- aidata rakendada Ühenduse seadusandlust ühtse põllumajanduspoliitika ja sellega seotud poliitikate osas.

SAPARD oli aastatel 2000-2006 Kesk- ja Ida-Euroopa maade põllumajandusele ja maaelule antava erakorralise ELiga liitumise eelse abi programm. Eestis võeti esimesed toetustaotlused vastu 2001. aasta suvel, taotluste vastuvõtt lõppes 2003. aastal. MAKst oli kavandatud finantseerida SAPARDi programmi eelarvest ülevõetud kohustusi. Aastatel 2004-2006 ei tehtud MAKi raames SAPARDi programmi taotlejatele väljamakseid.

3.4. Peamised meetmete menetlemisel esinenud probleemid ja administratiivne kontroll

Taotluste esitamisega hilinejate arv oli 2006. aastal võrreldes 2005. aastaga natuke suurenenud, kuid oluliselt väiksem kui oli see näitaja 2004. aastal. Taotluste esitamisega hilines 2006. aastal kokku 700 taotlejat ehk 2,8% taotlejate koguarvust. Taotluste esitamisega hilines 2005. aastal kokku 545 taotlejat ehk 2,4% taotlejate koguarvust. 2004. aastal oli hilinejaid kokku 1180 ehk 6,4% taotlejate koguarvust.

2006. aastal moodustasid kogu taotlejate arvust 16% uued taotlejad (3 836 taotlejat), kellel ilmselt puudus varasem toetuste taotlemise kogemus. 2005. aastal moodustasid kogu taotlejate arvust 20% uued taotlejad (4 625 taotlejat), kellel ilmselt puudus varasem toetuste taotlemise kogemus.

Keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllumajandusliku tootmise kohustuslikul koolitusel ei osalenud kokku 157 taotlejat. 2005. aastal oli selliseid taotlejaid kokku 227.

Kokku esitati 2006. aastal 504 valet/avaldust toetuste ümbervaatomiseks (vt tabel 40). 2005. aastal esitati 132, 2004. aastal aga 230 valet. Vaiete esitamise põhjused olid väga erinevad. Palju vaideid esitati pinna toetusõiguslikkuse ning kohapealsete kontrollide mõõtmistulemuste kohta. Ka esitati palju selliseid vaideid, kus taotlejad on kas teadmatusest või hooletusest jätnud taotlusele märkimata, kas soovivad mahe- või keskkonnasõbraliku tootmise toetust. 180 keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllumajandusliku tootmise toetuse taotlejat esitasid vaide koolituse nõude läbimise kohta, mida kontrolliti koolitusel osalejate nimekirjade alusel.

Tabel 40. 2006. aastal esitatud vaided meetmete lõikes.

Meede		2006. aastal esitatud vaided	Otsus esitatud vaide suhtes			Edasi-kaebamised kohtusse 2006. aastal
			Vaide rahuldamata jätmise otsus	Vaide rahuldamise otsus	Vaide osalise rahuldamise otsus	
Ebasoodsamate piirkondade toetus		125	78	39	8	7
Põllumajandusliku keskkonnatoetus	Keskkonnasõbralik tootmine	282	60	203	19	9
	Mahepõllumajanduslik tootmine	40	15	25	0	0
	Kohalikku ohustatud tõugu loomade kasvatamine	6	6	0	0	0
Põllumajandusmaa metsastamise toetus		29	18	9	2	2
Elatustalude kohanemise toetus		6	1	5	0	0
Nõuetega vastavusse viimise toetus		16	5	9	2	0

3.4.1. Ebasoodsamate piirkondade toetus

Taotlejaid, kes taotlesid toetust põllule, mis ei asu ebasoodsamas piirkonnas, oli kokku 65. 502 taotlejat taotlesid toetust põldude kohta, mille pind oli alla 0,3 ha. Taotlejad jätsid kohustuse üleandmisel esitamata kohustuse üleandmise akti ja nii ei teadnud keegi, et kohustus on üle läinud teisele tootjale. Kohustuse esmakordsel võtmisel ei esitatud viie aastase kohustuse võtmise kinnituse. Taotlejad, kellel oli juba varem võetud kehtiv kohustus, jätsid taotlusel võetud kohustuse jätkamise kinnitamata või taotluse üldse esitamata.

Taotluse esitamisega hilines 384 taotlejat. Keskmiselt hilineti 4,5 päeva, kõige rohkem hilineti 19 päeva.

3.4.2. Põllumajanduslik keskkonnatoetus

Paljud taotlejad jätsid kohustuse üleandmisel esitamata kohustuse üleandmise akti ja nii ei teadnud keegi, et kohustus on üle läinud teisele tootjale. Kohustuse esmakordsel võtmisel ei esitatud viie aastase kohustuse võtmise vormi. Taotlejad, kellel oli juba varem võetud kehtiv kohustus, jätsid taotlusel võetud kohustuse jätkamise kinnitamata või taotluse üldse esitamata.

Keskkonnasõbraliku tootmise taotluse esitamisega hilines kokku 188 taotlejat. Keskmiselt hilineti 4 päeva, kõige rohkem hilineti 19 päeva.

74 taotlejale jäi toetus määramata põhjusel, et toetuse saamise nõuetele vastav pind või taotletud pind oli alla 1 ha. Alla 0,30 ha suurustele põldudele, millele ei saanud toetust taotleda, taotles toetust 279 taotlejat. Kehtiv keskkonnasõbraliku tootmise kohustus puudus 195 taotlejal. Põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse mitte kantud massiividel asuvate põldude kohta taotles toetust 14 taotlejat. Keskkonnasõbraliku tootmise kohustuslikul koolitusel ei osalenud 105 taotlejat.

Mahepõllumajandusliku tootmise taotluse esitamise hilines kokku 33 taotlejat. Keskmiselt hilineti ligi 3 päeva, kõige rohkem hilineti 10 päeva.

4 taotlejat jäid toetusest ilma, kuna toetuse saamise nõuetele vastav pind või taotletud pind oli alla 1 ha. Alla 0,30 ha suurustele põldudele, millele ei saanud toetust taotleda, taotles toetust 114 taotlejat.

Aastaga on vähemalt kolme üldist keskkonnanõuet rikkunud üks taotleja. 54 taotlejal vähendati toetust, kuna rohumaa ühe hektari kohta ei peetud vähemalt 0,1 loomühikule vastaval arvul loomi. Põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse mitte kantud massiividel asuvate põldude kohta taotles toetust 26 taotlejat.

Mahepõllumajandusliku tootmise kohustuslikul koolitusel ei osalenud 52 taotlejat.

Kiviaia rajamise, taastamise ja hooldamise toetuse taotlusi 2006. aastal vastu ei võetud ja 2005. aastal vastu võetud taotluste juures esinenud probleemid on kirjeldatud 2005. aasta MAKi seirearuandes.

Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamise toetuse taotluse esitamise hilines kokku 32 taotlejat. Keskmiselt hilineti ligi 10 päeva, kõige rohkem hilineti 19 päeva.

1 taotleja jäi toetusest ilma, kuna rikkus aasta jooksul kolme üldist keskkonnanõuet. Veterinaar- ja Toiduamet kontrollis ohustatud tõugu loomade vastavust toetuse saamise nõuetele – 62 taotlejat jäi toetusest ilma.

3.4.3. Põllumajandusmaa metsastamise toetus

Põhiprobleemiks oli asjaolu, et taotlejad ei teadnud oma metsastatava ala ja katastriüksuse ühisosa pindala. Sellest tulenevalt oli paljudel taotlejatel märgitud metsastatav pind suuremaks kui tegelik toetusõiguslik pind. Metsapuutaimede soetamist tõendavate dokumentide koopiad jättis esitamata 23 taotlejat. Vajalik piirkondliku maaparandusbüroo kooskõlastus puudus 2 taotlejal.

Alla 0,30 ha suurustele põldudele, millele ei saanud toetust taotleda, taotles toetust 4 taotlejat. Kaks taotlejat jäi toetusest ilma, kuna taotleti toetust kaasomandis olevatele põldudele, kuid puudus kaasomanike kirjalik nõusolek.

3.4.4. Elatustalude kohanemise toetus

Enamlevinud puuduseks 2006. aastal oli see, et 272 kohustuse jätkajat ei saanud elatustalude kohanemise toetuse kohustuse jätkamise kinnitust ning sellest tingitult tuli teha järelepärimiskirjad. Samuti oli probleeme tegevuskaval ettevõtlustulu 12%-lise suurenemise prognoosimisega ning tegevuskavas tegevuste ja tegevusalade omavahelise sobivusega. Omatoodetud põllumajandussaaduste realiseerimisest saadud tulu ei ületanud 31 293 krooni 6 taotlejal, kes jäid seega toetusest ilma. Ettevõtlustulu ületas 281 639 krooni 3 taotlejal. 17 taotlejat ei olnud äriregistris ega Maksu- ja Tolliametis FIE-na kirjas.

3.4.5. Nõuetega vastavusse viimise toetus

2006. aastal jättis 38 kohustuse jätkajat esitamata vajalikud dokumendid ja neile tuli saata järelepärimiskirjad. Ligi 200 taotlejal on probleeme investeeringute tegemisega. Palju esitati erineva sisuga seletuskirju, miks investeeringud on tegemata või miks on nende tegemine viibinud. Peamiselt toodi põhjuseks tööjõu puudumine ning pikad järjekorrad ehitus- ja projekteerimisfirmades. Paljudel juhtudel on jäänud taotlejatel investeeringud tegemata ka siis, kui on olnud isegi kirjalik leping ehitusfirmaga tööde õigeaegseks teostamiseks aga ehitusfirma on ikkagi töö tegemise ära öelnud või ei ole töid õigeaegselt lõpetanud.

3.4.6. Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus

Taotluse esitamisega hilines 63 taotlejat. Keskmiselt hilineti ligi 4 päeva, kõige rohkem hilineti 18 päeva.

Alla 0,30 ha suurustele põldudele, millele ei saanud toetust taotleda, taotles toetust 50 taotlejat. Põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse mitte kantud massiividel asuvate põldude kohta taotles toetust 13 taotlejat. Paljudel taotlejatel oli probleeme ka Natura ala piiride tuvastamisega. 90 taotlejat taotles toetust põllumassiivile, mis ei asunud Natura 2000 alal.

3.5. Jätkuvad kohustused

MAKi raames on toetuse taotlejad võtnud mitmeaastased (enamasti viie-, aga nõuetega vastavusse viimise meetme puhul kolmeaastased) kohustused. Vaid keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus on üheaastane toetus. Arengukavade järjepidevuse eesmärgil tuleb aastatel 2007–2013 finantseerida võetud kohustusi kuni nende lõppemiseni. Osaliselt finantseeritakse MAK raames võetud kohustusi Eesti maaelu arengukava 2007-2013 vahenditest.

Enamik MAK raames rakendatud meetmetest jätkuvad ka uue Eesti maaelu arengukava 2007-2013 raames. Kiviaia rajamine ja taastamine on Eesti maaelu arengukava 2007-2013 raames vähetootlike investeeringute toetusmeede, võrreldes MAKiga ei toetata enam kiviaia hooldamist. Põllumajandusmaade metsastamise toetus ei jätku, küll aga on kavas põllumajandusmaade metsastamise raames kavas toetada metsastamist nt erosioonitundlikes piirkondades ning maksta energiavõsa rajamise toetust. Ei jätku ka nõuetega vastavusse viimise ja elatustalu kohanemise toetus.

4. MAKi RAKENDAMISE ALASED TEGEVUSED

MAKi rakendamisel on Põllumajandusministeerium pädev asutus, mis vastutab EL Nõukogu määruse (EÜ) nr 1257/1999 ja komisjoni määruse (EÜ) nr 1663/95 kohaselt makseagentuuri akrediteerimise, järelevalve ja akrediteerimise tühistamise eest ning täidab korraldusasutuse ülesandeid, nagu MAKi kohandamine, MAKi seireks ja hindamiseks vajaliku teabe kogumine ja selle Euroopa Komisjonile saatmine, Euroopa Liidu poliitikale vastavuse tagamine ning avalikustamine.

PRIA rakendab kõiki ELi ühise põllumajanduspoliitika ja sellega kaasnevaid meetmeid ning täidab komisjoni määruse (EÜ) nr 1663/95 kohaselt makseagentuuri ülesandeid, olles eelnevalt akrediteeritud Põllumajandusministeeriumi poolt.

Keskonnaministeerium, Keskkonnainspeksioon, Riiklik Looduskaitsekeskus, Põllumajandusuuringute Keskus, Taimetoodangu Inspeksioon, Veterinaar- ja Toiduamet, Muinsuskaitseamet, piirkondlikud maaparandusbürood ja maakondade keskkonnateenistused osalevad asjakohaste meetmete rakendamisel ja kontrollimisel oma pädevusala piires.

• Seirekomisjon

Nõukogu määruse (EÜ) nr 1257/1999 artikli 43 lõike 1 kohaselt peab liikmesriikide poolt esitatav maaelu arengukava sisaldama muu hulgas sätteid, millega tagatakse kava tõhus ja nõuetekohane rakendamine, k.a seire ja hindamine.

Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1257/1999 artikli 48 lõikele 2 teostatakse seiret konkreetsete füüsiliste ja finantsnäitajate alusel ning liikmesriigid peavad esitama komisjonile iga-aastased arenguaruanded järgmise aasta 30. juuniks. Iga-aastased seirearuanded koostab Põllumajandusministeerium tuginedes PRIA poolt esitatud andmetele.

Iga-aastased seirearuanded vaatab läbi ja kiidab heaks MAKi seirekomisjon. MAKi seirekomisjoni kuuluvad valitsusasutuste, põllumajandustootjate ja muude maaeluga seotud organisatsioonide esindajad. Esindatud on muuhulgas järgmised asutused ja organisatsioonid: Eestimaa Talupidajate Keskliit, Eesti Erametsa Liit, Keskkonnaministeerium, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda, Rahandusministeerium, Eesti Mahetootjate Liit, Eesti Põllumajandustootjate Keskliit, Eesti Aiandusliit, MTÜ Eesti Noortalunikud, Eesti Keskkonnanühenduste Koda ja Euroopa Komisjon nõuandva pädevusega esindaja kaudu.

Seirekomisjon tegutseb vastavalt seirekomisjoni kinnitatud reeglitele ja täidab järgmisi ülesandeid:

- 1) hindab MAK rakendamist, sealhulgas seatud eesmärkide saavutamist;
- 2) kooskõlastab MAKi muudatusettepanekud;
- 3) teeb Põllumajandusministeeriumile ettepanekuid MAKi tõhusama rakendamise kohta, sh ettepanekuid järgmisele perioodile ülemineku kohta;
- 4) vaatab läbi ja kiidab heaks Euroopa Komisjonile esitatava seirearuande.

Seirekomisjoni töö vormideks on istung ning kirjaliku protseduuri alusel toimuv kooskõlastamine ja otsustamine. Seirekomisjoni istungid toimuvad vähemalt kaks korda aastas. Seirekomisjoni istung toimub esimehe ettepanekul tema poolt pakutud ajal ja kohas. Täiendavad seirekomisjoni istungid toimuvad esimehe algatusel või vähemalt kolme seirekomisjoni liikme esimehele esitatud kirjalikul ettepanekul.

2006. aastal toimunud koosolekud:

- **Seirekomisjoni 4. istung toimus 14. juunil. Komisjoni liikmetele anti ülevaade MAKi 2005. aasta seirearuandest ja põllumajandusliku keskkonnatoetuse 2004-2006 seire ja hindamise süsteemist Eestis. Lisaks tutvustati lühidalt esialgseid Eesti maaelu arengukava 2007-2013 meetmeid.**

Seirekomisjoni liikmed olid seisukohal, et 2005. aastaks kavandatud toetusmeetmed on rakendunud edukalt. Taotlejad on olnud väga aktiivsed toetuste taotlemisel, mis annab tunnistust suurest vajadusest toetuste järele ning samuti ka taotlejate kasvanud teadlikkusest toetusmeetmete kohta. Positiivne tendents on ka see, et võrreldes 2004. aastaga oli 2005. aastal taotluse esitamisega hilinejate arv oluliselt vähenenud.

Lisaks MAKi 2005. aasta seirearuande tutvustamisele anti ülevaade MAKi põllumajandusliku keskkonnatoetuse seire ja hindamise süsteemist.

Lisaks anti komisjoni liikmetele ülevaade ka Maaelu arengu strateegia ja Eesti maaelu arengukava 2007-2013 hetkeseisust. Maaelu arengu strateegia on kooskõlastatud kõigi ministriumitega, juunis soovime saata selle Valitsusele kinnitamiseks Euroopa Komisjoni läbirääkimisteks ning Euroopa Komisjonilt ootame põhimõttelist heakskiitu juulis.

- **Seirekomisjoni 5. istung toimus 24. novembril. Komisjoni liikmetele tutvustati MAKi finantstabeli muudatusi ning Eesti maaelu arengukava 2007-2013 raames rakenduvaid II telje tegevusi.**

Komisjoni liikmetele tutvustatud MAKi eelarve muudatusettepanek kiideti põhimõtteliselt heaks. Põllumajandusministeerium valmistas ette MAKi finantstabeli muudatused tulenevalt sellest, et aastatel 2004-2006 kasutati eelarvet vähem, kui prognoositud. Sellest tulenes ettepanek tõsta meetmete vahel eelarve ringi. MAK rahasid on võimalik kasutada n+2 aastat, mis tähendab, et 2008. a lõpuni. Osade meetmete puhul jääb ka peale 2008. a raha üle. Nende meetmete puhul on eelarvet vähendatud ja ümber tõstetud. 2008. eelarveaasta lõpuni saab veel kasutada praeguse perioodi eelarvet, et katta olemasolevate kohustuste 2007 aastal määratud toetussummade väljamakseid 2008. aastal. MAKi finantstabeli muudatused kinnitab lõplikult Euroopa Komisjon.

Lisaks tutvustati komisjoni liikmetele Eesti maaelu arengukava 2007-2013 raames rakenduvaid II telje tegevusi. Enamus meetmetest, mida on käesoleval perioodil rakendatud, jätkuvad ka järgmisel perioodil. Uue tegevusena on kavas rakendada ohustatud sorti taime kasvatamise toetust, selles osas käib meetme väljatöötamine. Kiviaia rajamine ja taastamine on uuel perioodil täiesti eraldi meede. Põllumajandusmaade metsastamise toetus ei jätku, küll aga on kavas põllumajandusmaade metsastamise programmi raames suunata metsastamist nt erosioonitundlikes piirkondades, energiavõsa rajamise toetus. Ei jätku nõuetega vastavusse viimise ja elatustalu kohanemise toetus.

- **Põllumajandusliku keskkonnatoetuse töörühmad**

1) Põllumajandusliku keskkonnatoetuse väljatöötamise töörühm moodustati ametlikult põllumajandusministri 15. detsembri 2005. aasta käskkirjaga nr 297.

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse töörühm, analüüsides põllumajandusliku keskkonnatoetuse mõju ja MAKi rakendamise tulemusi, töötab välja põllumajandusliku keskkonnatoetuse meetme aastateks 2007-2013. Töörühm täidab ühtlasi

põllumajandusministri 26. mai 2005. a käskkirja nr 114 "Eesti maaelu arengukava 2004-2006 seire ja hindamise kord" punktis 23 sätestatud ülesandeid, sealhulgas esitab Põllumajandusministeeriumile ja seirekomisjonile asjakohaseid ettepanekuid põllumajandusliku keskkonnatoetuse kohta.

2) Põllumajandusuuringute Keskuse direktori 4. veebruari 2005. aasta käskkirjaga nr 3 moodustati põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamise töögrupp, mille peamiseks eesmärgiks on arvamuse esitamine erinevate hindamisega seotud ülesannete läbiviimisel ja tulemuste tõlgendamisel.

• Taotlejate ja avalikkuse teavitamine

Taotlejate teavitamiseks kasutati järgmisi kanaleid:

- Põllumajandusministeeriumi veebilehekülj aadressil www.agri.ee, kus on üldine teave toetuste saamise kohta, strateegilised dokumendid, tehtud uuringud.
- PRIA veebilehekülj aadressil www.pria.ee, kus on teave toetuse saamise tingimuste ja taotluste vastuvõtuperioodi kohta, taotlusdokumentide vormid, juhendmaterjal, toetuse saajate nimekiri ning statistilised ülevaated.
- Toetuse taotlemise juhendmaterjal "Abiks taotlejale" on üleval PRIA veebilehel ja eraldi välja antud ka trükisena. Trükiseid jagati PRIA piirkondlikes büroodes, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja maakondlikes teabekeskustes.
- Taotlusdokumentide vormid ja põllumassiivide kaardid tellis PRIA ning saatis otsepostitusel ligikaudu 19 000-le taotlejale. Taotlusvormide ja põllumassiivide kaarte said taotlejad ka PRIA veebilehelt või piirkondlikest büroodest.
- 2006. aasta alguses anti välja infovihik "Toetused 2006" tiraažiga 30 000, mida jagati PRIA piirkondlikes büroodes ning mis saadeti otsepostitusel isikutele, kes on PRIAga erinevaid toetusi saanud või on PRIAga seotud.
- Põllumajandusministeeriumi ja PRIA ametnike kirjutatud MAKi toetusi tutvustavad artiklid on ilmunud erinevates meediaväljaannetes: Maalehes, Sinu Mets, Maamajanduses, Eesti Põllumehes, Eesti Majanduse Teatajas, spetsiaalsetes infolehtedes ("Maaelu Heaks" Postimehe vahel ning "Krestjanin" venekeelse päevalehe Molodjož Estonii Subbota vahel), maakonnalehtedes, vallalehtedes.
- Maalehe vahel ilmus 2 korda PRIA lehekülj MAKi infoga (aprillis ja septembris).
- Postimehe vahel ilmus 3 korda infovoldik "Maaelu heaks" MAKi infoga (aprillis, augustis ja oktoobris).
- MAK 2005. aasta seirearuande kohta on ilmunud artiklid ajalehes Eesti Põllumees ja Maamajanduses.
- On ilmunud loendamatu hulgal MAKi toetuste teemalisi pressiteateid.
- 2006. aasta jooksul andsid PRIA ametnikud 9 korral MAKi toetustega seotud tele- ja raadiointervjuusid.
- potentsiaalsete taotlejate ja ajakirjanike kirjadele, e-mailidele ning telefonikõnedele vastamine
- MAK toetuste reklaamkingituste jagamine

- MAKi meetmeid tutvustati põllumajandusnõustajatele ja MAKi toetuste taotlejatele, sealhulgas viidi Põllumajandusministeeriumi tellimusel läbi järgnevad koolitused/infopäevad:
 - 1) põllumajandusliku keskkonnatoetuse keskkonnasõbraliku tootmise kohustuslik algkoolitus ning teiste pindalatoetuste taotlemise alase info edastamine (16 infopäeva, korraldas Harju Taluliit);
 - 2) 15 mahepõllumajanduse alast infopäeva, 20 päeva mahepõllumajanduse algõpe (korraldas Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus);
 - 3) põllumajandusliku keskkonnatoetuse keskkonnasõbraliku tootmise täiendkoolitus teemal "Keskkonnasõbralik rohumaade majandamine" (15 koolitust, korraldas Eesti Maaülikool);
 - 4) põllumajandusliku keskkonnatoetuse tegevuse keskkonnasõbralik tootmine kohustuslik täiendkoolitus eri piirkondades teemal "Muld ja toitained" (10 ühepäevast koolitust) ja veekaitsealade vastavusse viimine 2 koolitust põllumajandustootjatele väljaspool nitraaditundliku ala neljas erinevas piirkonnas (kaks ühepäevast koolitust iga piirkonna kohta, kokku 8 koolitust (korraldas Innopolis Konsultatsioonid AS);
 - 5) mahepõllumajandusliku tootmise täiendkoolitus: põllukultuuride kasvatus (8 koolitust), köögiviljakasvatus (4 koolitust) ning marja- ja puuviljakasvatus (4 koolitust) (korraldas Eesti Maaülikool);
 - 6) mahepõllumajandusliku tootmise täiendkoolitus: veisekasvatus (4 koolitust), lamba- ja kitsekasvatus (2 koolitust) ning sea- ja linnukasvatus (1 koolitus) (korraldas Eesti Mahepõllumajanduse Sihtasutus);
 - 7) põllumajandusliku keskkonnatoetuse keskkonnasõbraliku tootmise täiendkoolitus teemal "Keskkonnasõbralik taimekaitse" (15 ühepäevast koolitust) ja kiviaedade rajamise, taastamise ja hooldamise infopäeva 12 erinevas piirkonnas ning põllumajandusliku keskkonnatoetuse nõustajate 2-päevase looduskaitsealase koolitus (korraldas Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus);
 - 8) 15 põllumajandusmaa metsastamise alase kompleksõppepäeva läbiviimine Eesti maaelu arengukava 2004-2006 raames antava põllumajandusmaade metsastamise toetuse potentsiaalsetele taotlejatele, konsulentidele ja toetusmeetme rakendajatele (korraldas Harju Taluliidu Nõuandekeskus);
 - 9) 9 keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse infopäeva (Natura 2000 alade toetuse infopäev) korraldamine ja läbiviimine (korraldas MTÜ Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus);
 - 10) elatustalude kohanemise toetuse alased infopäevad põllumajandustootjatele (11 infopäeva, korraldas Harju Taluliit);
 - 11) kahepäevane veekaitsealade vastavusse viimise ja sõnnikuhoidla ehitamise koolitus (korraldas Eestimaa Põllumajandustootjate Keskliit);
 - 12) 12 veekaitsealade vastavusse viimise koolitust nitraaditundliku alal tegutsevatele põllumajandustootjatele (korraldas AS Maves);
 - 13) sõnnikuhoidlale esitatavate veekaitsealade vastavusse viimise toetuse 15 infopäeva läbiviimine (korraldas Harju Taluliit).
- 2005. aastal sõlmiti lepingud õppe- ja dokumentaalfilmide tegemiseks ning sõlmitud lepingute alusel valmis 2006. aastal 3 filmi:
 - 1) 28 minutiline dokumentaalfilm "Vana nudi". Film kajastab maakarja tänast olukorda ja tutvustab maakarjaga tegelevaid inimesi ning selgitab põlistõugude tähtsust.
 - 2) 28 minutiline dokumentaalfilm "Omamoodi omamaised". Film tutvustab kohalikke ohustatud hobusetõugude olukorda ja propageerib nõuetekohaselt peetavate hobuste kasvatamist.

3) 28 minutiline dokumentaalfilm “Kivide maa”. Film tutvustab traditsioonilisi, erinevatele piirkondadele iseloomulikke kiviaedade tüüpe, selgitab kiviaedade rolli meie ajaloolises kultuurmaastikus, mõju bioloogilisele ja maastikulisele mitmekesisusele ning jagab praktilist infot nende rajamiseks, taastamiseks ja hooldamiseks.

- 2006. aastal sõlmiti 3 lepingut trükiste tegemiseks:

1) Agorek OÜ'ga sõlmiti 27. aprillil 2006. aastal leping trükise „Sõnnikuhoidla ehitamine” koostamiseks. Trükis telliti eesmärgiga, et põllumajandustootjad ja –nõustajad saavad trükist kasutada sõnnikuhoidla ehitamisega seotud praktiliste küsimuste lahendamisel. Trükis sisaldab muuhulgas järgmisi teemasid: nõuded sõnnikuhoidlale keskkonna- ja inimese kaitse seisukohalt, sõnnikuhoidla asukoha valik, sõnnikuhoidlate tüübid, ehitustehnoloogia, ohutustehnika ja selles on mitmeid näidisprojekte.

Nimetatud trükis trükiti 2007. aasta alguses.

2) AS Maves'iga sõlmiti 7. novembril 2006. aastal leping “Hea põllumajandustava” koostamiseks. Esimeses etapis koguti trükise koostamiseks vajalik materjal ning anti üle sisukorrale vastav sisukirjeldus. Teises etapis toimus trükise materjali viimistlemine ning illustreerimine. Trükis sisaldab muuhulgas järgnevat teemasid: põllumajanduse ja õhu-, vee- ning mullakaitse vahelised seosed, põhja- ja pinnavee kaitse põllumajandusest pärineva reostuse eest, muldade kasutamine ja kaitse, orgaanilised ja mineraalväetised ning väetiste laotamiseks sobivad ajad, sõnniku käitlemine, maakasutuse korraldus, talvine taimkate, parima võimaliku tehnika soovitused. Iga teema juures käsitletakse keskkonnakaitse nõudeid ning soovitusi nende täitmiseks põllumajandustootjale.

3) Heiki Raudla'ga sõlmiti 14. novembril 2006. aastal Eesti maaelu arengukava 2004-2006 raames toetavate ohustatud tõugude- eesti, tori ning eesti raskeveohobust ja eesti maatõugu veist tutvustavate trükise materjali koostamine ja toimetamine.

Peamiselt toimus taotlejate ja avalikkuse teavitamine MAK tehnilise abi meetme raames. Teavitamisse oli kaasatud nii sõnaline kui ka visuaalne meedia. Kõige laiemat kõlapinda meedias saavutati läbi pressiteadete väljastamise, sest nõnda jõudis teave toetuste saamise kohta nii üleriiklikesse kui ka kohalikesse meediakanalitesse (ajalehed, ajakirjad, kodulehed, televisioon ja raadio).

- **Ülevaade uuringute läbiviimisest**

Põllumajandusministeerium viis tehnilise abi raames läbi järgnevad uuringud ajavahemikul 2004.-2006. aasta:

1) Kiirekasvuliste metsakultuuride kasvatamine kui alternatiivne maakasutusviis

Projekti täitmisel anti ökonoomiline ja ökoloogiline hinnang lühikese raieringiga majandatavate puuliikide – halli lepa ja hübriidhaava – kultuuride rajamisega seotud keskkonnamõjudele ning analüüsiti tegevuse tulusust.

2) Elatustalude kohanemise toetuse mõju uuring

Analüüsiti elatustalude kohanemise toetuse mõju põllumajandusega tegelevate väiketootjate majandamistulemustele ja selgitada välja, kas toetuse taotlejale seatud tingimused on toetuse eesmärkide saavutamiseks sobivad.

- **Ülevaade toetuste menetlemiseks ja väljamaksmiseks kasutatud infosüsteemidest**

Kõigi MAKi meetmete menetlemine toimub neljas infosüsteemis: kanderaamatu süsteemis, toetuste administreerimise ja kontrollisüsteemis (TAKS), käskkirjade süsteemis ning arvestuse ja maksetesüsteemis (EPS / ARMA).

Kanderaamatu ülesandeks on registreerida kõiki saabuval taotlused ning samuti väljaminevad dokumendid. Käskkirjade süsteemis peetakse arvestust nii toetuse määramise kui ka maksmise käskkirjade üle. Makseotsused edastatakse arvestuse ja maksetesüsteemi EPS / ARMA.

TAKSi arendamist alustati 2003. aasta lõpus. Arendajaks on Eesti firma AS Aprate. Finantseerimine süsteemi ehituseks tuli EL PHARE programmist (*EUROPEAID/114972/D/SV/EE - Development of integrated administration and control system*).

Taotlejatele trükiti 2004. aastal ette loend loomade registri seisu andmetega ning samuti oli neil võimalik saada ettetrükitud kaarte (koos põllumassiivi numbriga). Alates 2004. aastast sisestatakse kõik taotluste andmed topelt. Andmete sisestamisel kontrollitakse looma registrinumbrit ning põllumassiivi numbrit leidumist registris. Kasutajatel on olemas protseduurid ning süsteemi kasutusjuhend.

TAKSi andmebaasis on hetkel üle 433 tabelit ja on 34 vaadet. Põhilised programmeerimisfunktsioonid on koondatud 234 teegipaketti (funktsioone ja protseduure koondav koodipakett). TAKSil on üle 130 kasutaja. TAKS on liidestatud seitsme erineva infosüsteemiga. 2005. aastal lisandusid TAKSi Natura 2000 toetus keskkonnasõbraliku tootmise osana ja põllumaade metsastamise toetus ning täiendati ohustatud tõugu loomade toetuse skeemi. 2005. aastal lisandus TAKSi kohustuste haldamise osa. Lisandus ka võimalus teha ettetrükke põlluandmetega. Veel lisati süsteemi kaugseire ja trükiste moodul ja lisati kiviaedade taotlusvormide vastuvõtmise osa. 2005. aastal lisandus võimalus andmevahetuseks väliste asutustega XMLi teel. 2006. aastal lisati TAKSi keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse ja kiviaedade toetuste menetlemine.

2006. aastal menetleti TAKSis 20 toetusliiki, sisestati 31 514 taotlust 60 678 toetuse menetlemiseks ja kokku on määratud selle aasta taotluste eest toetust üle 104 miljoni euro (üle 1,64 miljardi krooni).

2006. ja 2007. aastal arendatakse TAKSi riigieelarvest ja maaelu arengukava tehnilise abi vahenditest.

2007. aastal loodetakse pilootprojektina alustada taotluste sisestamist läbi e-PRIA portaali. Samuti on plaanis lisada TAKSi poollooduslike koosluste ja energiakultuuride kasvatamise toetus. Tõenäoliselt läheb täielikult ümbertegemisele veisetoetuste menetlemise osa. 2007. aastal käivitatakse püsirohumaade kohustuse infosüsteem PRIS, mis liidestatakse tihedalt TAKSiga. Selle abil hakatakse jälgima püsirohumaade kohustust, selle üleandmist ja täitmist. Samuti võimaldab loodav süsteem leida iga taotleja kohta taasraajatava püsirohumaade kohustuse pinna jms.

2006. aasta oktoobris vahetati arvestuse ja maksete süsteem EPS välja uue arvestuse ja maksete süsteemi ARMA vastu. Antud süsteem võtab vastu kõikides toetuste süsteemides menetletavate toetuste osas kliendipõhiselt koostatud maksmise või tagasinõudmise otsuseid ning pakub tagasisidet toetuste süsteemidele maksmise kuupäevade ning võlgnevuste laekumise kohta. ARMA süsteemis koostatakse maksefaile; teostatakse enne väljamaksmist vajadusel maksete ja võlgnevuste vahelist tasaarveldust; koostatakse pangafaile, mis on

imporditavad e-Riigikassasse; peetakse võlgnike registrit koos intresside ja viiviste juurdearvutamise võimalusega. Lisaks hallatakse ARMA süsteemis baasandmeid, mis on kasutatavad kõikidele teistele toetuste süsteemidele korrektsete maksmise või tagasinõudmise otsuste ARMAsse saatmiseks. ARMA süsteem saadab kõik Eesti riikliku raamatupidamise jaoks vajaminevad andmed Axaptaisse, kus hallatakse raamatupidamiskannete koostamise aluseks olevaid kandespetsifikatsioone ning kus tehakse vajalikud konteeringud ja koostatakse raamatupidamisaruandeid ja teatise klientidele.

ARMA arendamist koos selle juurde kuuluva Axapta arendamisega alustati 2005. aasta detsembris AS Webmedia poolt riikliku arengukava toetuste menetlemise infosüsteemi ühe osana. ARMA süsteem valmis Phare projekti 2003/005-026.01.01.003 raames, lisaarendused on finantseeritud ka Eesti Vabariigi eelarvest.

- **Meetmed, mis võeti kasutusele, et lahendada programmi rakendamisel esinenud probleeme**

- Jätkati MAKi meetmete alast teavitamist suuremas mahus.
- Jätkati tehnilise abi toetusmeetme rakendamist, mille kaudu on võimalik tunduvalt efektiivsemalt MAKi meetmete alast teavitust, taotluste kontrolli ning seire ja hindamisega seonduvaid tegevusi läbi viia.
- 2005. aastal korrigeeriti MAKi eelarvet, suurendades põllumajandusliku keskkonnatoetuse eelarvet, et tagada kõigile 2004. aastal toetuse saamise nõuetele vastanud ettevõtjatele toetuse maksmine. Selleks vaadati seirekomisjoni istungil üle eelarve kavandid ja otsustati lühikest rakendamise perioodi arvestades mitte alustada 2005. aastaks põllumajandusliku keskkonnatoetuse raames kavandatud uute tegevustega (keskkonnasõbralik majandamine; mitmeliigilise põõsasriba rajamine või hooldamine; tiigi rajamine või hooldamine; poolloodusliku koosluse hooldamine; maa talvel taimkattega kaetult hoidmine) vaid jätkata olemasolevate skeemide rakendamisega. Pool-looduslike koosluste hooldamise toetuse asemel võeti 2005. aastal vastu keskkonnasõbraliku tootmise toetuse taotlusi Natura 2000 aladel ja 2006. aastal rakendus keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus (Natura 2000 alad). Meetmed tagasid osaliselt ka pool-looduslike koosluste hooldamise toetuse eesmärkide täitmise.
- 2006. aastal täpsustati pindalapõhiste toetuste menetlemist kõrge loodusväärtusega aladel. Täpsustus puudutas kolme toetust: ebasoodsamate piirkondade toetus, põllumajanduslik keskkonnatoetus ja otsetoetuste lisamaksed. Piirkondlikku eripära arvesse võttes loeti Saare, Hiiu, Pärnu või Lääne maakonnas püsirohumaas heas põllumajanduslikus korras olevaks, kui seal kasvavate puude või kadakate liituvus ei ületa 50%. Muudatuse eesmärgiks oli säilitada nendes traditsiooniliselt puude ja kadakatega kaetud piirkondades põllumajanduslik tegevus.

Erisust rakendati tagasiulatuvalt 17. novembrist 2005. a. Tulenevalt Euroopa Komisjoni määrustest ja töödokumendist on liikmesriigil õigus oma keskkonnatingimustest ja põllumajanduslikest traditsioonidest lähtudes erandit rakendada. Määruse muudatusega sätestati see erisus ka siseriiklikus õigusaktis. Euroopa Komisjoni on teavitatud Eesti poolt rakendatavast erisusest ning Komisjoni on sellega nõustunud.

- 2006. aastal muudeti ebasoodsamate piirkondade toetuse ja põllumajandusliku keskkonnatoetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise tähtaega, et toetuse taotlusi põhjalikumalt menetleda. Nõuetega vastavusse viimise toetusel tuli samuti toetuse määramise või taotluse rahuldamata jätmise tähtpäeva edasi lükata, kuna paljudele 2005.

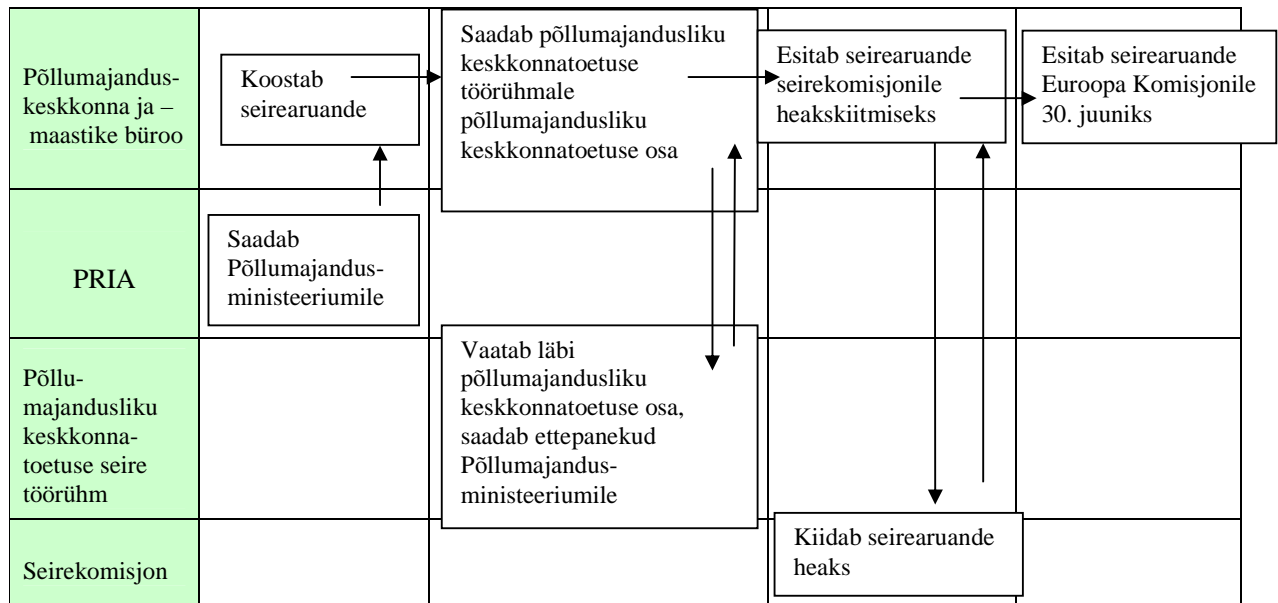
aastal toetuse taotlejatele tuli saata järelpärimiskirjad taotluses puuduste kõrvaldamiseks ning nende saatmine takistas õigeaegsete otsuste tegemist. Seoses sellega lükkus edasi ka toetuse maksmise tähtaeg. Pikaajaliste kohustuste menetlemine võtab rohkem aega kui oli algselt planeeritud.

- **MAKi raames rakendatavate meetmete seireinformatsiooni ja andmete kogumise korraldus**

Seirearuanne koostatakse perioodi 1. jaanuar – 31. detsember kohta. Arengukava iga-aastase seirearuande koostab Põllumajandusministeerium. Vajalikud andmed saadakse PRIAst.

PRIA esitab Põllumajandusministeeriumile informatsiooni aruandeaastal rakendatud toetuste kasutamise kohta aruandeaastale järgneva aasta 31. märtsiks. Andmed, mis tekivad menetlemise käigus nii TAKSis, EPS-is / ARMA-s kui ka käskkirjade süsteemis kogutakse kokku aruandluse süsteemi tarbeks, kust tehakse erinevaid aruandeid ja päringuid. Aruandlussüsteemi abil pannakse kokku MAKi seiretabelid, X-tabel ning mitmesugused otsetoetuste aruanded. Lisaks sellele kasutatakse aruandlussüsteemi mitmesuguste ad-hoc andmepäringutele vastamiseks. Päringute tegemiseks kasutatakse Oracle Discoverer Desktop programmi. Sellega tehakse päringuid otse algsüsteemidele rakendatud eeldefineeritud vaadetest. 2005. aastal kanti eeldefineeritud vaadetes sisalduvad andmed andmelattu. Andmelao andmete täiendamine toimub igal öösel. 2005. aastal loodi aruandlussüsteemi juurde uusi vaateid ja täiendati olemasolevaid vaateid. 2006. aastal tegeleti peamiselt olemasolevate vaadete täiendamise ja testimisega.

Põllumajandusministeerium koondab PRIA aruandest saadud informatsiooni ning koostab seirearuande (vt skeem 1). Põllumajandusministeeriumi edastab seirekomisjonilt poolt heakskiidetud seirearuande informatsioonina PRIA-le ja Põllumajandusuuringute Keskusele.

Skeem 1. MAK seireinformatsiooni kogumine.

- **Auditite läbiviimine**

Vastavalt “Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse” §-le 7 täidab Põllumajandusministeerium makseagentuuri akrediteerimisel pädeva asutuse ülesandeid. EAGGFI Tagatisfondi puhul akrediteeriti makseagentuuri tervikuna vastavalt põllumajandusministri 3. mai 2004. aasta käskkirjale nr 143.

AS PriceWaterhouseCoopers auditeeris PRIA juhtimis- ja sisekontrollisüsteemi ning 2006. aasta turukorraldus-, maaelu arengukava ja otsetoetuste väljamaksete deklaratsiooni ning kinnitas, et need on kooskõlas Euroopa Komisjoni nõuetega.

Auditi eesmärgiks oli anda hinnang PRIA sisekontrollisüsteemi, riskide juhtimise ning juhtimise kultuuri kohta. Lisaks hinnati väljamaksete deklaratsiooni õigsust. PRIA 2006. aasta deklaratsioonis oli väljamakseid kokku üle 32 miljoni euro (33 515 miljoni krooni) erinevate toetuste kohta.

Auditi käigus kontrolliti väljavõtteliselt tõendusmaterjale, millel põhineb aastaaruandes esitatud informatsioon. Audit hõlmas väljamaksete vastavuse kontrolli Euroopa Komisjoni määrusele nr. 1663/95 ja sellest tulenevatele alamnormidele. PRIAs kohapeal kontrolliti seda, et enne väljamaksete tegemist on vajalikud kontrollitoimingud läbi viidud.

Iga uue meetme rakendamisel viidi läbi täiendav audit, et tagada rakendamise vastavus õigusaktidele. Põllumajandusministeeriumi siseauditi osakond viis läbi perioodil 3. aprill 2005. aasta kuni 11. august 2006. aastal auditi “Makseagentuuri valmisolek keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse administreerimiseks”. Makseagentuuri infosüsteemi (TAKS) Natura funktsionaalsuse sobivust keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetuse administreerimiseks hinnati Ernst & Young Baltic AS poolt läbi 05.12.-18.12.2006 läbi viidud auditi käigus.

PRIAs viidi läbi 2006. aasta teises pooles MAK valdkonnas kohapealsete kontrollide audit, mis algas 14. augustil 2006. aastal ja kestis kuni 12. jaanuarini 2007. aastal. Auditi tulemusena tehti ettepanek visuaalse vaatluse korra ümberhindamiseks.

- **Ülevaade kohapealsete kontrollide läbiviimisest**

PRIA vastutab MAKi toetuse taotluste kontrollimise eest ja teostab riiklikku järelevalvet toetuse saajate üle. PRIA teostab halduskontrolli kõikide esitatud taotluste üle ja lisaks kontrollib igal aastal kohapeal vähemalt 5% taotlejatest.

Vaatlusalusel 2006. aastal viidi toetuse taotlejate kohapealne kontroll läbi kuue meetme osas:

- Ebasoodsamate piirkondade toetuse taotlejaid kontrolliti kohapeal 22. juunist 15. oktoobrini 2006. aastal.
- Põllumajandusliku keskkonnatoetuse neja tegevuse (keskkonnasõbralik tootmine, mahepõllumajanduslik tootmine, kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine, kiviaia rajamine, taastamine ja hooldamine) taotlejaid kontrolliti kohapeal 22. juunist 15. oktoobrini 2006. aastal. Lisaks toimus üldistest keskkonnanõuetest - orgaaniliste ja mineraalväetiste pinnale laotamise keeld - kinnipidamise kontroll 1. detsembrist 2006. aastal kuni 31. märtsini 2007. aastal.
- Põllumajandusmaa metsastamise toetuse taotlejaid kontrolliti rajamistoetuse puhul kohapeal 1 juunist kuni 1 juulini, täiendamistoetuse puhul toimus eelkontroll 6 maist kuni 18 maini, järelkontroll 1. juunist kuni 1. juulini ning hooldamistoetuse puhul kontrolliti toetuse taotlejaid 1. oktoobrist – 1. novembrini 2006. aastal.

- Elatustalude kohanemise toetuse taotlejaid kontrolli kohapeal 27. novembrist 2006. aastal kuni 27. jaanuarini 2007. aastal.
- Nõuetega vastavusse viimise toetuse taotlejaid kontrolli kohapeal 27. novembrist 2006. aastal kuni 18. veebruarini 2007. aastal.
- Keskkonnavalaste kitsendustega piirkondade toetuse taotlejaid kontrolliti kohapeal 22. juunist kuni 15. oktoobrini 2006. aastal.

Probleemide ilmnemisel viidi üksikuid kohapealseid kontrole läbi ka väljaspool eelnimetatud perioode.

2006. aastal toetuse taotlejate üle ei olnud kohapealne kontroll 31. detsembri 2006. aasta seisuga veel lõppenud elatustalude kohanemise toetuse ja nõuetega vastavusse viimise toetuse taotlejatel, seega on andmed nende meetmete kohta esialgsed.

Lisaks kontrolliti 2006. aastal elatustalu kohanemise toetuse, nõuetega vastavusse viimise toetuse ja kiviaia rajamise, taastamise ja hooldamise 2005. aasta taotlejaid. Elatustalude kohanemise toetuse 2005. aasta taotlejate kohapealne kontroll algas 8. novembril 2005. aastal ning kohapealne kontroll kestis taotlejatel 18. jaanuarini 2006. aastal. Nõuetega vastavusse viimise toetuse 2005. aasta taotlejate kohapealne kontroll algas 4. novembril 2005. aastal ning kohapealne kontroll kestis taotlejatel 3. maini 2006. aastal. Kiviaia rajamise, taastamise ja hooldamise toetuse 2005. aasta taotlejate kohapealne kontroll toimus 22. juunist kuni 15. oktoobrini 2006. aastal.

2006. aastal viidi läbi kokku 2 574 MAKi toetuste taotlejate kontrolli. Lisaks neile mõõdeti taotlejate taotlusala pindu juhul, kui põllumassiivi kohta kokku taotletud pind ületas registris oleva põllumassiivi pinna.

1) Ebasoodsamate piirkondade toetus

PRIA kontrolli osakonna inspektorid kontrollisid 722 taotlejat. Kontrollide tulemusel tehti toetuse vähendamise otsus 544 taotlejale, sealhulgas taotlus jäeti rahuldamata 121 taotlejal. Taotletud ja kontrolliinspektorite poolt kindlakstehtud pinna vahe oli 2411 ha.

Peale selle kontrolliti PRIA ametnike poolt taotlejate taotlusala pindu juhul, kui põllumassiivi kohta kokku taotletud pind ületas registris oleva põllumassiivi pindala. Erinevuse leidmisel saadeti teavituskiri ning kui taotleja ei olnud leitud erinevusega nõus, siis puhul, neist 416 taotlejal vähendati toetust ning selle tulemusena jäi toetusest ilma 92 taotlejat. Taotletud ja põldude registri ametnike poolt kindlakstehtud pinna vahe oli 1432 ha.

Tahtlikke rikkumisi tuvastati kahel taotlejal. 203 taotlejal tehti kohapeal kindlaks, et põld on alla 0,3 hektari. Kohapealse kontrolli tulemusena vähendati 81 taotleja pinda 2141 ha, kuna rohumaa oli õigeaegselt niitmata või karjatamata. Niide oli õigeaegselt ära vedamata või hekseldamata 35 taotlejal (pinda vähendati 486 ha). 35 taotlejal vähendati pinda 562 ha, kuna põllumajandusmaa või mustkesa oli hooldamata. Ettenähtud andmeid ei kandnud põlluraamatusse 18 taotlejat. Põlluraamat puudus 52 taotlejal.

2) Põllumajanduslik keskkonnatoetus

2.1) Baastegevus - Keskkonnasõbralik tootmine

PRIA kontrolli osakonna inspektorid kontrollisid 610 taotlejat. 545 toetuse taotlejal vähendati kontrollimise tulemusena toetust, sealhulgas tehti toetuse mittemääramise otsus 137-le taotlejale. Taotletud ja kontrolliinspektorite poolt kindlakstehtud pinna vahe oli 1373 ha. Põldude registri ametnikud teostasid mõõtmisi 547 juhul, mistõttu vähendati toetust 410

taotlejal ning sanktsioneerimise tulemusena jäi toetusest ilma 108 taotlejat. Taotletud ja põldude registri ametnike poolt kindlakstehtud pinna vahe oli 688 ha.

Tahtlikke rikkumisi tuvastati ühel taotlejal. 130 taotlejal tehti kohapeal kindlaks, et põld on alla 0,3 hektari. Kohapealse kontrolli tulemusena vähendati 52 taotleja pinda 1751 ha, kuna rohumaa oli õigeaegselt niitmata või karjatamata. Niide oli õigeaegselt ära vedamata või hekseldamata 93 taotlejal. 35 taotlejal oli põllumajandusmaa või mustkesa hooldamata ning nende taotlejate pinda vähendati 1018 ha. 62 taotlejat kasvatas põllumaal vähem kui 15% liblikõielisi kultuure. Niide oli koristamata 23 taotlejal. Ettenähtud andmeid ei kandnud põlluraamatusse 10 taotlejat. Väetusplaani ei ole koostatud 36 taotlejal.

2.2) Lisategevused

Mahepõllumajanduslik tootmine

PRIA kontrolli osakonna inspektorid kontrollisid 199 taotlejat. Kontrollimise tulemusena tehti toetuse vähendamise otsus 173-le taotlejale, sealhulgas toetuse mittemääramise otsus 36-le taotlejal. Taotletud ja kontrolliinspektorite poolt kindlakstehtud pinna vahe oli 649 ha. Põldude registri ametnike poolt teostati mõõtmisi 199 taotleja puhul, neist 85 taotlejal vähendati toetust ning vähendamiste tulemusena jäi toetusest ilma 21 taotlejat. Taotletud ja põldude registri ametnike poolt kindlakstehtud pinna vahe oli 92 ha.

Tahtlikke rikkumisi mahetootmise toetuse puhul ei tuvastatud. 65 taotlejal tehti kohapeal kindlaks, et põld on alla 0,3 hektari. Kohapealse kontrolli tulemusena vähendati 26 taotleja pinda 322 ha, kuna rohumaa oli õigeaegselt niitmata või karjatamata. Niide oli õigeaegselt ära vedamata või hekseldamata 12 taotlejal (pinda vähendati 30 ha). 13 taotlejal oli põllumajandusmaa või mustkesa hooldamata ning nende taotlejate pinda vähendati 142 ha. Heas põllumajanduslikus korras ei hoidnud põlde 12 taotlejat. 10 taotlejat kasvatas põllumaal vähem kui 15% liblikõielisi kultuure. Väetusplaani ei olnud koostanud 12 taotlejat.

Kiviaia rajamine, taastamine ja hooldamine

Käesolev aruanne kajastab andmeid 2005. aastal vastu võetud kiviaia rajamise, taastamise ja hooldamise toetuse kohapealsete kontrollide kohta. 2006. aastal toimusid kohapealsed kontrollid nende taotlejate üle, kes 2005. aastal taotlesid kiviaia rajamise, taastamise ja hooldamise toetust. Kohapealsete kontrollide läbiviimine jäi 2006. aastasse, kuna taotlejate kontroll toimus peale taotleja poolsete tegevuste elluviimist.

Kiviaia rajamise, taastamise ja hooldamise toetuse kohapealse kontrolli valimisse langes vastavalt 15, 17 ja 17 taotlejat. Rajamistoetuse kahe taotleja puhul avastati, et kiviaed oli õigeaks ajaks rajamata. Taastamistoetuse kahe taotleja puhul avastati, et taastatav kiviaed oli õigeaks ajaks taastamata ning ühe taotleja puhul leiti, et taastatud kiviaed ei asu taotleja majandusüksuse põllumajanduslikus kasutuses oleval maal või ei piirne sellega.

2.3) Eritegevus - Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine

PRIA kontrolli osakonna inspektorid kontrollisid kokku 98 taotlejat. Tabelis 41 on toodud PRIA kontrolli osakonna inspektorite poolt kontrollitud ohustatud tõugu looma kasvatamise toetuse taotlejate arv, sanktsioneeritud taotlejate arv ning taotlejate arv, kes sanktsioneerimise tulemusena jäid toetusest ilma.

Tabel 41. Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamise toetuse taotlejate kontroll 2006. aastal alategevuste lõikes

	Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamise toetus			
	Eesti tõugu hobuse kasvatamise toetus	Tori tõugu hobuse kasvatamise toetus	Eesti raskeveo tõugu hobuse kasvatamise toetus	Eesti maatõugu veise kasvatamise toetus
Kontrollitud toetuse saajate arv	39	28	8	23
Sanktsioneeritud taotlejate arv	24	16	4	11
Kontrolli tulemusel toetusest ilmajäänud taotlejate arv	9	7	1	5

Kohapealse kontrolli tulemusena selgus, et põlluraamat puudus ühel taotlejal. Põllumajandusloomadele antavate ravimite ja ravimsöötade üle ei pidanud arvestust üks taotleja. Üldiste keskkonnanõuete puudustena avastati, et kaks taotlejat olid veekaitsevööndis kasutatud väetisi, taimekaitsevahendeid, reoveesetet või oli veekaitsevööndisse paigaldanud sõnnikuhoidla või –auna. Üks taotleja jäi toetusest ilma, kuna esines 3 või enam üldise keskkonnanõude rikkumist.

3) Põllumajandusmaa metsastamise toetus

Metsakultuuri rajamise, hooldamise ja täiendamise toetuse kohapealse kontrolli valimisse langes vastavalt 96, 70 ja 20 taotlejat.

Üheksal taotlejal avastati kohapealse kontrolli käigus, et rajatud okaspuude kultuuris on lehtpuid alla nõutud protsendi. Nelja taotleja puhul avastati täiendamistoetuse kohapealse kontrolli käigus, et taotleja ei asendanud hukkunud metsapuutaimi uutega. Lehtpuutaimed või lehtpuutaimede grupid olid ebaühtlaselt üle põllu istutatud 6 taotlejal. 17 taotleja puhul avastati kohapealse hooldustoetuse kontrolli käigus, et hooldust ei teostanud ühtlaselt kogu põllu ulatuses.

4) Elatustalu kohanemise toetus

PRIA kontrolli osakonna inspektorid kontrollisid 186 taotlejat. Tahtlikke rikkumisi ei tuvastatud. Kontrollide läbiviimise tulemusena tehti kahele taotlejale taotluse rahuldamata jätmise otsus, kuna ettevõtlustulu põllumajandussaaduste realiseerimisest ei ületanud ettenähtud summat (31 293 krooni), mis oli aga toetuse saamise tingimuseks.

2006. aasta alguses lõppes 2005. aasta elatustalu kohanemise toetuse kontroll. Kohapealse kontrolli valimisse langes 2005. aasta taotluste põhjal 187 taotlejat. Tahtlikke rikkumisi ei tuvastatud. Kontrollitud taotlejatest sanktsioneeriti nelja taotlejat, kes jäid ka toetusest ilma. Kohapealses kontrollis selgus, et taotleja ei kasvata loomakasvatusega tegeledes vähemalt ühte põllumajanduslooma ning ettevõtlustulu põllumajandussaaduste realiseerimisest ei ületanud ettenähtud summat (31 293 krooni), mis oli aga toetuse saamise tingimuseks. Kaks taotlejat ei esitanud kõiki nõutud dokumente.

5) Nõuetega vastavusse viimise toetus

Kohapealse kontrolli valimisse langes 237 taotlejat. Põhilised puudused, mis tuvastati kohapealses kontrollis: taotlejal on investeering teostamata või tähtajaks teostamata.

Investeeringu teostamata jätmise üheks peamiseks põhjuseks oli ehitustähtaegade ja projektide venimine. Samuti soovis teatud hulk taotlejaid teha muudatusi oma investeeringu kaval, kuna taotlemise hetkel paika pandud investeeringute järjekord muutus ehitamise käigus.

2006. aasta alguses lõppes 2005. aasta nõuetega vastavusse viimise toetuse kontroll. Kohapealse kontrolli valimisse langes 2005. aasta taotluste põhjal 276 taotlejat. 20 taotlejal leiti kohapealses kontrollis, et taotleja ei ole kohustuseperioodi esimeseks aastaks kavandanud investeeringut tähtaegselt lõpetanud. Kahele taotlejale tehti taotluse rahuldamata jätmise otsus, kuna kohustus on lõpetatud ennetähtaegselt.

6) Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus

Kohapealse kontrolli valimisse langes 287 taotlejat. 68 taotleja puhul leiti, et põld või põllu osa ei ole keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus saamiseks toetusõiguslik. 26 taotlejal vähendati pinda 784 hektarit, kuna rohumaa oli õigeaegselt niitmata või karjatamata. 17 taotlejal oli probleeme sellega, et nende põld (põllud) ei asunud tervikuna Natura 2000 alal. 54 taotlejat rikkus üldist keskkonnanõuet, jättes rohumaa õigeaegselt niitmata või niite õigeaegselt ära vedamata või hekseldamata. Ühele taotlejale tuli teha taotluse rahuldamata jätmise otsus, kuna ei võimaldanud kohapealse kontrolli läbiviimist.

- **Järelevalve ja hindamise süsteem**

Andmekogumissüsteem töötab ja selle baasil on koostatud ühiste näitajate tabelid maaelu arengu programmitöö järelevalveks. Kõik ettenähtud tabelid on toodud aruande lisas 1.

Pidevat sõltumatut hindamist põllumajandusliku keskkonnatoetuse mõju osas teeb Põllumajandusuuringte Keskus.

- **Põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamine**

Põllumajandusuuringute Keskus teostas põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamise raames 2006. aastal tehnilise abi vahenditest järgnevaid uuringuid:

- Mullastik

1) Mulla viljakuse ja orgaanilise aine uuring

Tegemist on jätku-uuringuga (alustati 2005. aastal), mille eesmärgiks on teada saada, kuidas muutub põllumuldade viljakus ja orgaanilise aine sisaldus põllumajandusliku keskkonnatoetuse rakendamise tulemusena.

Väljavalitud viljavahelduses/külvikorras olevatelt põldudelt kogutakse mulla koondproovid mehhaanilise proovivõtuseadmega või käsitsi. Põllumajandusuuringute Keskuse agrokeemia laboris määratakse omastatava P ja K sisaldus, pH ja mulla orgaanilise aine sisaldus. Metoodika kohaselt teostatakse seiret programmi esimese ja viimase aasta kohta. 2006. aastal analüüsiti täiendavalt (2005. aasta 1500-le mullaproovile) 400 mullaproovi.

2) Mullatoitainete dünaamika uuring

Tegemist on jätku-uuringuga (alustati 2005. aastal, andmeid kogutakse vähemalt kolmel järjestikusel aastal), mille eesmärgiks on keskkonnasõbraliku tootmise meetme nõudena kirjas olevate kohustuslike mullaproovide analüüside tulemuste täpsem interpreteerimine.

Kalendriaasta jooksul võetakse kindlatel päevadel teatud ajavahemiku järgi (talvel 1 kord kuus, sügisel ja kevadel 2 korda kuus) mullaproove kolmes kohas üle Eesti: Kuusikul, Võrus ja Saaremaal. Põllumajandusuuringute Keskuse laborites määratakse igast proovist taimede toiteelementide, happesuse ning orgaanilise aine sisaldus, Kuusikult kogutud proovidest määratakse igast proovist ka N_{\min} .

3) Mullaerosiooni uuring “mullakadu”

Tegemist oli ühekordse uuringuga, mille eesmärgiks oli mullastiku seisukohalt hinnata põllumajandusliku keskkonnatoetuse kahe tegevuse: keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllumajandusliku tootmise rakendamist tegevustele seatud eesmärkide täitmisel. Uuringu raames hinnati keskkonnasõbralikust tegevusest tingitud potentsiaalsete veeerosiooniohtlike alade ulatust Eestis.

Uuringu puhul teostati esmalt põllumajandusliku maa kasutuse analüüs PRIA andmete põhjal. Seejärel võrreldi reaalset maakasutust mullastikukaardi andmetega ning anti hinnang erosiooni võimalikkusele laiendades tulemusi kogu Eesti territooriumile.

4) Põllumuldade neutraliseerimise mõju keskkonnale ja mulla viljakusele

Tegemist oli ühekordse uuringuga, mille eesmärgiks oli selgitada põllumuldade neutraliseerimise mõju keskkonnale ja mulla viljakusele, et tagada põllumajandusliku keskkonnatoetuse eesmärkide efektiivne elluviimine ning valmistada ette sujuvat üleminekut Eesti maaelu arengukava 2007-2013 programmpärioodile. Uuringu raames selgitati lupjamise vajadust Eestis ning lupjamise erinevat mõju (nt. keskkonnakaitseline mõju, mõju saagi bioloogilisele kvaliteedile, mõju taimede toiteelementide omastatavusele jne).

- Vesi

1) Toiteelementide kasutuse ning pestitsiidide kasutuskoormuse uuring

Tegemist on jätku-uuringuga (alustati 2005. aastal, andmeid kogutakse vähemalt kolmel järjestikusel aastal), mille eesmärgiks on hinnata talus keskkonnasõbralikke põllumajandus-tootmise viise, et õigeaegselt tuvastada sekkumise vajadus toiteelementidest põhjustatud hajureostuse vähendamiseks. Andmeid kogutakse 113 talus/ettevõttes kolmes erinevas Eesti piirkonnas: Lääne-Eestis, Kesk-Eestis, Lõuna-Eestis. Valim sisaldab nii keskkonnasõbraliku tootmise, mahepõllumajandusliku tootmise kui ka põllumajandusliku keskkonnatoetusega mitteliitunud põllumajandustootjaid.

Toiteelementide bilansis võrreldakse toiteelementide sisendit (ostetud) ja väljundit (müüdnud) teatud aja ja ühe talu/ettevõtte lõikes, mis võimaldab toiteelementide bilansi kaudu välja arvutada toiteelementide liia või puudujäägi. Andmed kogutakse otse talu/ettevõtte põlluraamatust ja raamatupidamisest. Pestitsiidide kasutuskordade uurimise raames loendatakse kasutuskordi vegetatsiooniperioodi lõikes, kusjuures märgitakse üles kultuur, pestitsiidi nimetus ja kasutatud doos.

2) Taimetoiteelementide kontsentratsiooni uuring drenivees

Tegemist on pilootuuringuga (alustati 2005. aastal, meetodika kohaselt teostatakse seiret vähemalt kolmel järjestikusel aastal), mille eesmärgiks on veekeskonna seisukohast hinnata põllumajandusliku keskkonnatoetuse kahe tegevuse (keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllumajandusliku tootmise) rakendamist tegevustele seatud eesmärkide täitmisel. Väljavalitud erinevat tüüpi põllumajandusettevõtetes (4 seireala 5 põlluga) tehtava

hüdroloogilise uuringu käigus hinnatakse lõimuvalt põhjavee voolu ja maakasutust. Veeproovidest määratakse taimedele kättesaadavad ioonid ja vaba veega tasakaalus olevate ionide kontsentratsioonid.

- Bioloogiline mitmekesisus

1) Vihmausside (arvukus ja liigiline mitmekesisus) ning mulla mikroobikoosluse biomassi aktiivsuse uuring

Tegemist on jätku-uuringuga (alustati 2004. aastal, seiret teostatakse igal teisel aastal), mille eesmärgiks on uurida, kuidas on keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllumajandusliku tootmise rakendamine muutnud vihmaussikoosluse liigilist koosseisu, kogu-arvukust ning mulla mikroobikoosluse biomassi aktiivsust.

Uuringu puhul kasutatakse mullakaeve meetodit vihmausside jaoks ja mullapuuriga võetud mullaproovide meetodit mikroobide ning täiendavate mullaparameetrite jaoks. Esialgset valimit (33 tootjat) suurendati 2006. aastal 66 tootjani, kellest 2006. aastal viidi seiret läbi 33 tootja juures (ülejäänud 33-l tootjal teostatakse seiret 2007. aastal). Valim sisaldab nii keskkonnasõbraliku tootmise, mahepõllumajandusliku tootmise kui ka põllumajandusliku keskkonnatoetusega mitteliitunud põllumajandustootjaid.

2) Soontaimed – koosluse struktuuri, liigirikkuse ja liikide katvuse uuring

Tegemist on jätku-uuringuga (alustati 2005. aastal, seiret teostakse 4-5 aastase intervalliga), mille eesmärgiks on uurida, kuidas on keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllu-majanduse rakendamine mõjutanud põlluservade taimestiku mitmekesisust ja liigilist koosseisu ning missugune on põlluservade taimkatte loodusliku varieeruvuse määr traditsioonilistel põllumajandusaladel.

Andmeid kogutakse juhuruudu meetodil (tootja ühe põllu servadest ja põllult valitakse kokku 15 1*1 m suurust prooviruutu), kus loetakse kokku kõik liigid ning määratakse liikide katvus. Esialgset valimit (30 tootjat) suurendati 2006. aastal 66 tootjani, kellest 2006. aastal viidi seiret läbi 36 tootja juures (kõigi 66 tootja puhul teostatakse kordusseiret 2008. aastal). Valim sisaldab nii keskkonnasõbraliku tootmise, mahepõllumajandusliku tootmise kui ka põllumajandusliku keskkonnatoetusega mitteliitunud põllumajandustootjaid.

3) Pesitsevate lindude arvukuse ja asustustiheduse uuring

Tegemist on jätku-uuringuga (alustati 2005. aastal, seiret teostatakse igal aastal), mille eesmärgiks on uurida kas põllumajandusettevõtte üldine keskkonnaseisund on tänu põllumajandusliku keskkonnatoetuse rakendamisele säilinud või paranenud pidades silmas elupaiga funktsiooni ning kas mahepõllumajandus soodustab bioloogilist mitmekesisust, lisaks vaadeldaks kuidas keskkonnasõbraliku tootmise tulemusena on muutunud pesitsevate lindude mitmekesisus ja arvukus.

Linde loendatakse piiratud laiusega transektloenduse käigus etteantud põllulapil, kusjuures lindude esinemine kaardistatakse ka väljaspool transekti antud põllulapi piires. Esialgset valimit (30 tootjat) suurendati 2006. aastal 66 tootjani. Valim sisaldab nii keskkonnasõbraliku tootmise, mahepõllumajandusliku tootmise kui ka põllumajandusliku keskkonnatoetusega mitteliitunud põllumajandustootjaid.

4) Selgrootute (kimalased) mitmekesisuse ja arvukuse uuring

Tegemist on pikaajalise uuringuga, millega alustati 2006. aastal (seiret teostatakse igal aastal). Uuringuga selgitatakse, kuidas on põllumajandusettevõtte üldine keskkonnaseisund muutunud tänu põllumajandusliku keskkonnatoetuse rakendamisele pidades silmas elupaiga funktsiooni.

Kimalaste loendamiseks kasutatakse transektloendust, mida mööda liikudes hinnatakse kahe meetri lausel ribal kõik kimalased liikide kaupa ning hinnatakse ka õite tihedust uuritava alal. 2006. aastal viidi seire läbi kõigis 66-s bioloogilise mitmekesisuse seireks valitud põllumajandusettevõtja juures.

- Sotsiaalmajandus ja muu

1) Ettevõtjatulu ja mahetoodanguna müüdavate mahetoodete osa uuring

Pikaajalise uuringu eesmärgiks on välja selgitada, mil määral on põllumajanduslik keskkonnatoetus mõjutanud maaelanikkonna tulutaset ning kohalike mahesaaduste turusituatsiooni. Andmeid kogutakse läbi tootjate intervjuude (keskkonnasõbraliku tootmise ja mahetootjad), postiküsitluste ning põllumajandusnõustajate ning maheinspektorite küsitluste. Metoodika kohaselt kogutakse andmeid igal aastal (alustati 2004. aastal).

2006. aastal koguti mahemüügiga seotud andmeid intervjuude kaudu 35-lt mahetootjalt ning 57-lt FADN valimis olevalt mahetootjalt ning ettevõtjatulu lisaks mahemüügi uuringus olevatelt tootjatelt ka 21 keskkonnasõbraliku tootmise tootjalt. Lisaks küsiti mahemüügiga seotud andmeid 7-lt mahepõllumajandusnõustajalt ning kõigilt Taimetoodanguinspeksiooni maakondlikelt maheinspektoritelt. Samuti edastati mahemüügi posti-küsimustikud kõikidele neile mahetootjatele, kel oli 2006. aastal õigus oma toodangut mahedana müüa.

- Kompleksuuring

Tegemist on pikaajalise uuringuga (alustati 2003. aastal), mille eesmärgiks on mitmete peamiste maaviljeluslike võtete olulisuse selgitamine keskkonnasõbraliku tootmise ja mahepõllumajandusliku tootmise toetusmeetmete edasiarendamiseks tulevikus. Uuringut viiakse läbi Põllumajandusuuringute Keskuse katsekeskustes Kuusikul ja Viljandis (Olustveres) ning lähemalt vaadeldakse mullaharimistehnoloogiate ja mullakeskkonna erinevate näitajate seoseid:

- mullaelustiku (vihmaussid, mikroorganismid) tegevuse seosed;
- umbrohtumuse seosed;
- saagikuse seosed;
- saagi kvaliteedi seosed;
- taimetoiteelementide bilansi seosed;
- taimehaiguste leviku seosed;
- kultuuride kattetulu seosed.

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse hindamisest (sh uuringute aruandeid) saab pikemalt lugeda Põllumajandusuuringute Keskuse kodulehelt aadressil www.pmk.agri.ee/pkt.

• Meetmed kohalike partnerite suuremaks kaasamiseks.

Põllumajandusministri juhtimisel koguneb vähemalt kord kuus PMAN. PMANi koosseisus on esindajad järgmistest organisatsioonidest: Talupidajate Keskliit, Erametsaliit, Külade ja Väikelinnade Liikumine Kodukant, Põllumajandus- ja Kaubanduskoda, Aiandusliit, Keskkonnaühenduste Koda, Põllumajandustootjate Keskliit, Rahandusministeerium, Keskkonnaministeerium, Eesti Maaturism, Eesti Tehniliste Põllukultuuride Töötlemispark, Mahetootjate Liit, Eesti Noortalunikud.

2006. aastal toimus 9 PMANi istungit. Istungitel on PMAN muuhulgas arutanud meetmete määrustes tehtud muudatusi. Lisaks on korduvalt antud ülevaade Eesti maaelu arengu strateegia 2007-2013 ning Eesti maaelu arengukava 2007-2013 meetmete hetkeseisust.

- **Hinnang efektiivsusele**

MAKi korraldusasutuse hinnangul on programm rakendunud suuremate takistusteta.

5. KOKKUVÕTE

MAK hõlmab ajavahemikku alates 1. märtsist 2004 kuni 2006. aasta lõpuni. MAKi koostamise üldeesmärk on toetada EL ühise põllumajanduspoliitikaga kaasnevate meetmete kaudu maapiirkonna regiooniti tasakaalustatud arengut.

MAK 2005. aasta seirearuanne kajastab MAKi meetmete rakendamist perioodil 01.01.2006-31.12.2006. Seirearuanne hõlmab nii finantsilist kui sisulist informatsiooni arengukava rakendamise kohta.

MAKi meetmete rakendamise eelarve koostamisel lähtuti ELi poolse rahastamise kogumahust 2004. aasta hindades. Selle alusel arvutati Eesti kaasfinantseerimine, mis peab meetmete eelarvetest moodustama vähemalt 20%. Kolme aasta jooksul on ELi eelarvest MAKi meetmete rahastamiseks kavandatud 150,5 miljonit eurot (üle 2,355 miljardi krooni) ning Eesti riigi vahenditest 37,6 miljonit eurot (588,3 miljonit krooni). Programmiperioodil (2004–2006) on MAKi rahaline kogumaht 188,16 miljonit eurot (ligi 2,943 miljardit krooni).

Meetmete rahastamiseks oli 2006. aastaks planeeritud 68,51 miljonit eurot ehk 36% MAKi kogu programmiperioodi eelarvest.

Tulemused

MAKi toetuste rakendamist alustati 2004. aastal läbi nelja meetme (ebasoodsamate piirkondade toetus, põllumajanduslik keskkonnatoetus, elatustalude kohanemise toetus, nõuetega vastavusse viimise toetus). 2005. aastal võeti taotlusi vastu juba viie meetme raames (ebasoodsamate piirkondade toetus, põllumajanduslik keskkonnatoetus, põllumajandusmaa metsastamise toetus, elatustalude kohanemise toetus, nõuetega vastavusse viimise toetus). 2005. aastal võeti vastu ka tehnilise abi taotlusi.

2006. aastal toimus uute taotluste vastuvõtt järgmistel meetmetel:

- Ebasoodsamate piirkondade toetus 2. maist kuni 16. juunini;
- Põllumajandusliku keskkonnatoetuse kaks tegevust: mahepõllumajanduslik tootmine ning kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamine 2. maist kuni 16. juunini;
- Põllumajandusmaa metsastamise toetus 14. kuni 31. märtsini;
- Elatustalude kohanemise toetus 9. oktoobrist kuni 6. novembrini;
- Nõuetega vastavusse viimise toetus 9. oktoobrist kuni 6. novembrini;
- Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetus 2. maist kuni 16. juunini.
- Otsetoetuste lisamaksed 2 maist kuni 16. juunini.

Kokku esitati 2006. aastal 24 768 taotlust 49 033 275 euro suuruses summas, millest kiideti heaks 937 taotlust ehk 4%. Aasta lõpuks oli 2006. aasta eelarvest välja makstud 1 380 489 eurot ja katkestatud 205 taotlust.

2006. aastal esitatud taotluste menetlemine oli 31. detsembri 2006. aasta seisuga lõppenud (st et andmed heakskiidetud taotluste arvu kohta on teada) vaid põllumajandusmaa metsastamise toetusel. Taotluste menetlemine ei olnud 31. detsembri 2006. aasta seisuga veel lõpule jõudnud ebasoodsamate piirkondade toetusel, põllumajanduslikul keskkonnatoetusel, elatustalude kohanemise toetusel, nõuetega vastavusse viimise toetusel ning keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetusel. Nende meetmete puhul, mille menetlemine ei olnud lõpule jõudnud, puuduvad osaliselt 2006. aasta andmed tabelites 8-10.

Lisaks toimus ka 2006. aastal taotluste vastuvõtt selleks, et maksta täiendavaid otsetoetuste lisamakseid ELi liikmesriikide ja Eesti põllumajandustootjate sissetulekute ühtlustamiseks.

MAKist oli kavandatud finantseerida SAPARDi programmi raames ülesvõetud kohustusi, aga MAKi rahadest neid väljamakseid ei tehtud.

2006. aasta lõpuks on programmeerimisperioodi jooksul taotlejatele määratud toetussummad kokku 105 744 325 eurot, mis on 56% MAKi eelarvest. Ebasoodsamate piirkondade toetust on taotlejatele kokku määratud 56% meetme eelarvest aastateks 2004-2006 eelarve. Põllumajanduslikku keskkonnatoetuse heaks kiidetud taotluste toetussumma on 60% võimalikust programmeerimisperioodi eelarvest. Põllumajandusmaa metsastamise toetuse raames võetud kohustused on 26% programmeerimisperioodi abikõlblikest kuludest. Elatustalude kohanemise toetuse heaks kiidetud taotluste toetussumma on 46% võimalikust programmeerimisperioodi eelarvest ning nõuetega vastavusse viimise toetuse vastav näitaja on 38%. Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetust ei olnud 31. detsembri seisuga veel taotlejatele määratud.

Vaatlusaluse aasta jooksul on taotlejalt toetust tagasi nõutud. Kokku on tagasi laekunud 98 263 eurot (1 537 478 krooni).

MAKi eesmärkide saavutamist hinnatakse läbi näitajate. Ebasoodsamate piirkondade toetuse raames planeeritud 400 000 hektarist on 2005. aasta lõpuks säilitatud 336 737 ha mis tähendab, et 84% eesmärgist on saavutatud. Keskkonnasõbraliku tootmise eesmärgiks oli seatud kohustustega hõlmata 470 000 ha, tegelik saavutustase on 467 023 ha ehk 99%. Mahepõllumajandusliku tootmisega hõlmata planeeritud 70 000 hektarist 62 094 ha ehk rakendusaastatega on täidetud 89% eesmärgist. Kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamise eesmärgiks oli seatud ajavahemikul 2004-2006 toetada 1020 eesti tõugu hobust, tegelik saavutustase on 921 toetatud eesti tõugu hobust ehk saavutatud on 90% eesmärgist. Samuti oli eesmärk kohalikku ohustatud tõugu looma kasvatamise tegevuse raames toetada 750 eesti maakarja tõugu veise, 100 eesti raskeveo hobuse ja 500 tori tõugu hobuse kasvatamist. Vastavad tulemused olid 79%, 96% ja 77% eesmärkidest. Põllumajandusmaa metsastamise toetuse raames metsastada planeeritud 10 000 hektarist on 2006. aasta lõpuks metsastatud 2 881 ha mis tähendab, et 29% eesmärgist on saavutatud. Prognoositud oli 2006. aastal vastu võtta 4 400 elatustalude kohanemistoetuse taotlust, tegelik näitaja oli aga sellest 75%. Nõuetega vastavusse viimise toetuse raames planeeritud 2000 sõnnikuhoidlast on toetusega hõlmatud 59%. Keskkonnaalaste kitsendustega piirkondade toetust ega ka kiviaia rajamise, taastamise ja hooldamise toetust ei olnud 31. detsembri seisuga veel taotlejatele määratud.

Mõjunäitajad saavutatakse kohustusperioodi lõpuks, seega 2006. aasta jooksul nende näitajate osas tulemusi veel saavutatud ei ole. Tulemused saadakse peale kohustusperioodi lõppu.

Rakendusasutuse hinnangul on MAK kolmandal rakendusaastal edukalt rakendunud. Taotlejad on olnud väga aktiivsed toetuste taotlemisel. Vaatlusaluse perioodi jooksul on lisaks 2006. aastal rakendunud meetmete taotluste vastuvõtmise jätkamisele, välja töötatud ka esmakordselt 2006. aastal rakendunud meetme tingimusi sätestavad määrused ning meetmete rakendamise administratiivne süsteem. 2006. aasta jooksul on täiendatud olemasolevaid protseduure ning täpsustatud meetmete rakendamisega seotud õigusakte.

Taotlejate suur aktiivsus annab tunnistust suurest vajadusest toetuste järele ning samuti ka taotlejate kasvanud teadlikkusest toetusmeetmete kohta.

2004. aasta lõpuks oli toetust välja makstud 21,17% 2004-2006. aasta eelarvest ning 2005. aasta lõpuks oli see näitaja kasvanud 36,19%-ni. 2006. aasta lõpuks oli toetust välja makstud 106 412 873 eurot, mis on 56,55% MAKi eelarvest.

Kokkuvõttes on rakendunud kõik MAKi raames käivitada planeeritud meetmed koos alategevustega.

LISA 1: JÄRELEVALVETABELID 2006